

T.C.
NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

DOKTORA TEZİ

**TRAKYA BÖLGESİNDE KIRSAL KOOPERATİFLERİN KATILIMI
İLE EKOTURİZMİ GELİŞTİRME OLANAKLARI**

Çağdaş İNAN

TARIM EKONOMİSİ ANABİLİM DALI

DANIŞMAN: Doç. Dr. Okan GAYTANCIOĞLU

TEKİRDAĞ-2015

Her hakkı saklıdır.

Doç. Dr Okan GAYTANCIOĞLU danışmanlığında, Çağdaş İNAN tarafından hazırlanan “Trakya Bölgesinde Kırsal Kooperatiflerin Katılımı ile Ekoturizmi Geliştirme Olanakları” isimli bu çalışma aşağıdaki jüri tarafından Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı’nda Doktora tezi olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı : Doç. Dr. Şule TURHAN

İmza :

Üye : Prof. Dr. Ahmet KUBAŞ

İmza :

Üye : Doç. Dr. Okan GAYTANCIOĞLU (Danışman)

İmza :

Üye : Doç. Dr. Yasemin ORAMAN

İmza :

Üye : Yrd. Doç. Dr. Harun HURMA

İmza :

Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu adına

Prof. Dr. Fatih KONUKCU

Enstitü Müdürü

ÖZET

Doktora Tezi

TRAKYA BÖLGESİNDE KIRSAL KOOPERATİFLERİN KATILIMI İLE EKOTURİZMİ GELİŞTİRME OLANAKLARI

Çağdaş İNAN

Namık Kemal Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Okan GAYTANCIOĞLU

Ekoturizm, doğal alanlara yapılan, çevreyi koruma ve yerel halkın refahını devamlı kılma sorumluluğu taşıyan tatil/seyahattir. Tanımdan da anlaşılacağı gibi yerel halkın refahını, yani bir anlamda ekonomik anlamda kalkınmasını da gözeten bir turizm türüdür. Ekoturizm faaliyetlerinde bulunan bölgedeki kırsal halk kalkınıyorsa gerçek anlamda bir Ekoturizmden söz edilebilir. Günübirlik yapılan bir turizm aktivitesi eğer yerel halka hiçbir fayda sağlamıyorsa sadece doğa tabanlı turizm aktivitesi olarak ele alınmalıdır. Bu çalışmada Trakya Bölgesinde Ekoturizm potansiyeli bulunan köylerde Ekoturizm faaliyetlerini geliştirme olanakları incelenmiştir. Çalışmada iki ayrı grup anket çalışması uygulanmıştır. Anketlerden elde edilen veriler SPSS programı ile incelenmiş, değerlendirilerek yorumlanmıştır. Faktör Analizi, Çok Boyutlu Ölçekleme Analizi, SWOT Analizi gibi analiz yöntemleri uygulanmıştır. Çalışmada Kırsal Kooperatiflerin Ekoturizm ile ilişkileri de ortaya konulmaya çalışılmış, bölgedeki köyler için Ekoturizm kooperatifleri kurulması önerisi değerlendirilmiş ve bunun yanında çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Ekoturizm, Kırsal Kooperatifler, Kırsal Kalkınma, Trakya Bölgesi

2015, 109 sayfa

ABSTRACT

Ph.D. Thesis

ECOTOURISM DEVELOPMENT OPPORTUNITIES WITH THE PARTICIPATION OF RURAL COOPERATIVES IN THRACE REGION

Çağdaş İNAN

Namık Kemal University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Agricultural Economics

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Okan GAYTANCIOĞLU

Ecotourism is a vacation/trip made to natural areas bearing the responsibility of continuous welfare of local people and environmental protection. As will be understood from the definition, ecotourism is a type of tourism which aims at the welfare, in a sense the development of local people. If rural people involved in ecotourism activities are developed, then we can really talk about ecotourism. If daily tourism activity doesn't contribute any benefit to local people, it must be considered as tourism activity nature based. The development opportunities and facilities of ecotourism activities in the villages which had ecotourism potential in Thrace region were studied in this research. Two separate groups of questionnaires were used in the study. The relations of rural cooperatives with Ecotourism were determined; the suggestions for the establishment of ecotourism cooperatives for the villages in the region were evaluated and besides various proposals were made for the achievement of ecotourism.

Keywords: Ecotourism, Rural Cooperatives, Rural Development, Thrace Region

2015, 109 pages

ÖNSÖZ

Günümüzde çevre sorunlarının giderek artması, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımının önemini arttırmaktadır. Bu bağlamda turizm türleri arasında doğayı korumayı amaçlayan ekoturizm ön plana çıkmaktadır. Ülkemizde uygulamalarına pek rastlanmayan ekoturizm faaliyetlerinin geliştirilmesinde kırsal kooperatiflere önemli görevler düşmektedir.

Bu araştırmada Trakya Bölgesinde ekoturizme uygun İğneada, Kıyıköy, Saroz körfezi vb. alanlarda yaşayan yerel halkın refahını arttırmadaki rolünün ve üreticilerin ekoturizme yaklaşımlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Üreticilerin ve kooperatif yöneticilerinin ekoturizm uygulanmasında kooperatiflerin rolü konusundaki düşünceleri de çalışmanın üzerinde durduğu konular arasındadır.

Başta yüksek lisans tez danışmanım Prof. Dr. Ahmet KUBAŞ olmak üzere, danışman hocam Doç. Dr. Okan GAYTANCIOĞLU'na, her aşamada titizlikle yardımlarını esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Harun HURMA'ya sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Bana uygun çalışma ortamı sağlayıp beni yüreklendiren oda arkadaşlarım ve değerli meslektaşlarım Öğr. Gör. Oktay HEKİMLER ve Öğr. Gör. Miray ÖZDEN başta olmak üzere tüm çalışma arkadaşlarıma teşekkürü bir borç bilirim. Hayatımın bu önemli döneminde hem yeni doğan yavrumuz Defne'yle hem de benimle ilgilenmeyi başarabilen, tezimin anket çalışmalarında benimle beraber köy köy gezen ve her şartta manevi desteğini hiç eksik etmeyen biricik eşim Beyza'ya çok özel teşekkürlerimi sunuyorum.

Ocak 2015

Çağdaş İNAN

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET	i
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
ÇİZELGELER DİZİNİ	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ	ix
1.GİRİŞ	1
2. KAYNAK ÖZETLERİ	4
2.1 Konu ile İlgili Yapılmış Yurtdışı Çalışmalar	4
2.2 Konu ile İlgili Yapılmış Yurtiçi Çalışmalar	6
3.MATERYAL VE YÖNTEM	9
3.1 Materyal	9
3.2 Yöntem	9
3.2.1 Üreticilerden Veri Toplama Yöntemi	9
3.2.2 Kooperatif Yöneticilerinden Veri Toplama Yöntemi	10
3.2.3 Verilerin Saptanmasında ve Analizinde Kullanılan Yöntemler	10
3.2.3.1 Tanımlayıcı İstatistikler	10
3.2.3.2 Güvenilirlik Analizi	10
3.2.3.3 Faktör Analizi	11
3.2.3.4 Çok Boyutlu Ölçekleme Analizi	13
4.TURİZME İLİŞKİN GENEL KAVRAMLAR	14
4.1 Turizm Kavramı ve Kapsamı	14
4.2 Turizm Türleri	17
4.2.1 Ziyaret Edilen Yere Göre Turizm Türleri	17
4.2.2 Katılanların Yaşlarına Göre Turizm Türleri	17
4.2.3 Katılanların Sosyo-Ekonomik Durumlarına Göre Turizm Türleri	18
4.2.4 Katılan Kişi Sayısına Göre Turizm Türleri	18
4.2.5 Katılanların Amaçlarına Göre Turizm Türleri	19
4.2.5.1 Deniz Turizmi	19
4.2.5.2 Tarih ve kültür turizmi	20
4.2.5.3 İnanç turizmi	20
4.2.5.4 Sağlık Turizmi	21
4.2.5.5 Kongre Turizmi	22
4.2.5.6 Doğa tabanlı turizm türleri	22
4.2.5.7 Kırsal Turizm	23
4.2.5.8 Agro Turizm	25

4.2.5.9 Alternatif Turizm.....	26
5. TURİZM VE ÇEVRE	29
5.1 Sürdürülebilirlik	29
5.2 Turizm ve Çevre İlişkisi	30
5.3 Sürdürülebilir Turizm	31
5.4 Ekoturizm	32
5.4.1 Ekoturizm İlkeleri.....	34
5.4.2 Ekoturizme Bazı Eleştiriler	35
6. KIRSAL KALKINMA VE KOOPERATİFÇİLİK.....	37
6.1 Kalkınma Kavramı	37
6.2 Kırsal Kalkınma.....	38
6.3 Sürdürülebilir Kalkınma.....	38
6.4 Kooperatifçilik.....	39
6.4.1 Turizm Kooperatifleri.....	40
6.4.2 Ekoturizm Kooperatifleri.....	42
6.4.2.1 Dünyada Ekoturizm Kooperatifleri	43
7. TRAKYA BÖLGESİNDE EKOTURİZMİN SWOT ANALİZİ İLE DEĞERLENDİRİLMESİ.....	46
7.1 Ekoturizmin Güçlü ve Zayıf Yönleri.....	46
7.2 Ekoturizmin Fırsatları ve Muhtemel Tehditler	48
7.3 Ekoturizm İçin Strateji ve Performans Belirleme.....	49
8. ARAŞTIRMA BULGULARI	54
8.1 Ankete Katılanların Sosyo-Ekonomik Durumu	54
8.1.1 Yaş aralıkları.....	54
8.1.2 Eğitim durumu.....	55
8.1.3 Gelir durumu	56
8.1.4 Ailedeki birey sayıları	57
8.2 Kooperatif ortaklıkları	58
8.3 Tarım Dışı Gelir Olanakları.....	59
8.4 Turizm Potansiyeli.....	60
8.5 Turizm Zamanlaması.....	62
8.6 Ekoturizm Planlaması.....	63
8.7 Üreticilerin Ekoturizme Bakış Açısı.....	66
8.7.1 Güvenilirlik Analizi.....	68
8.7.2 Faktör Analizi	68
8.7.3 Gönüllü Ödeme İsteği.....	70
8.8 Doğal Kaynak Varlığı – Turistik Çekim Ögeleri	72

8.9 Çok Boyutlu Ölçekleme Analizi (Doğal Kaynak Varlığı – Turistik Çekim Öğeleri).....	73
8.10 Kooperatif – Ekoturizm Arasındaki ilişki	75
8.10.1 Kooperatiflerin Ekoturizme Olacak Yararları	76
8.11 Kooperatif yöneticilerine göre turizm potansiyeli.....	82
8.12 Kooperatif Yöneticilerinin Ekoturizme Bakış Açısı	83
8.13 Kooperatiflerin Ekoturizmdeki Rolü	84
8.14 Kooperatif Yöneticilerinin Yöredeki Ekoturizm Potansiyeline Bakış Açısı.....	86
8.15 Ekoturizm Planlaması.....	87
8.16 Doğal Kaynak Varlığı – Turistik Çekim Öğeleri	88
8.17 Kooperatif – Ekoturizm arasındaki ilişki.....	89
9. SONUÇ VE ÖNERİLER	91
10. KAYNAKLAR.....	96
11. EKLER	102
12. ÖZGEÇMİŞ.....	109

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 3.1. KMO değerleri ve yorumları	12
Çizelge 4.1. Çeşitli ülkelerde turizm kavramının tanımında dikkate alınan değerler (2010)...	16
Çizelge 7.1. Trakya bölgesinde ekoturizmin güçlü yönleri.....	47
Çizelge 7.2. Trakya bölgesinde ekoturizmin zayıf yönleri.....	47
Çizelge 7.3. Trakya bölgesinde ekoturizm için fırsatlar.....	48
Çizelge 7.4. Trakya bölgesinde ekoturizmin muhtemel tehditleri.....	49
Çizelge 7.5. SWOT analizi temel modeli	50
Çizelge 7.6. SWOT analizi temel modelinin ekoturizme uygulanışı	51
Çizelge 8.1. Ankete katılan bireylerin yaş aralıkları	54
Çizelge 8.2. Ankete katılan bireylerin eğitim durumu	55
Çizelge 8.3. Ankete katılan bireylerin gelir durumu	56
Çizelge 8.4. Ankete katılan bireylerin ailedeki birey sayıları	57
Çizelge 8.5. Kooperatif ortaklıkları.....	58
Çizelge 8.6. Tarımsal faaliyetler dışında gelir getirici faaliyetlerde bulunma durumu.....	59
Çizelge 8.7. Tarım dışı faaliyetlerde bulunma isteği.....	60
Çizelge 8.8. Tarım dışı faaliyetler için zaman ayırma durumu	60
Çizelge 8.9. Yabancı konukların gelip görebileceği yerlerin bulunma durumu.....	60
Çizelge 8.10. Konaklamaya uygun yerlerin bulunma durumu	61
Çizelge 8.11. Bölgede elişi ve yöresel tatlar	61
Çizelge 8.12. Yabancı konukların istenme durumu	62
Çizelge 8.13. Ekoturizm planlamasında rol alması gereken unsurlar ve önem dereceleri	63
Çizelge 8.14. Üreticilerin ekoturizme bakış açısı - tanımlayıcı istatistikler.....	66
Çizelge 8.15. Üreticilerin ekoturizme bakış açısı - güvenilirlik analizi	68
Çizelge 8.16. KMO ve bartlett's testi.....	68
Çizelge 8.17. Üreticilerin ekoturizme ve bölgedeki potansiyeline bakış açısı - açıklanan toplam varyans	69
Çizelge 8.18. Döndürülmüş bileşen matrisi	69
Çizelge 8.19. WTP ve WTA Sonuçları	71
Çizelge 8.20. Çok boyutlu ölçekleme analizinin sonuçları: İki boyutlu düzlemde elde edilen iterasyon özeti.....	73
Çizelge 8.21. Kruskal stres değeri	74

Çizelge 8.22. Kooperatiflerin ekoturizmde rolü	75
Çizelge 8.23. Kooperatif ve ekoturizm arasındaki İlişki - Güvenirlilik analizi.....	76
Çizelge 8.24. KMO ve bartlett's testi.....	77
Çizelge 8.25. Açıklanan toplam varyans	77
Çizelge 8.26. Döndürülmüş bileşen matrisi	79
Çizelge 8.27. Bölgede görülebilecek yerler.....	82
Çizelge 8.28. Bölgede konaklamaya uygun yerler	82
Çizelge 8.29. Ekoturizm planlamasında rol alması gereken unsurlar	87
Çizelge 8.30. Kooperatiflerin ekoturizmde rolü.....	89

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 8.1. Ankete katılan bireylerin yaş aralıkları	55
Şekil 8.2. Ankete katılan bireylerin eğitim durumu	56
Şekil 8.3. Ankete katılan bireylerin gelir durumu	57
Şekil 8.4. Ailedeki birey sayısı	58
Şekil 8.5. Kooperatif ortaklıkları	59
Şekil 8.6. Turizm zamanlaması	62
Şekil 8.7. Ekoturizm planlamasında rol alması gereken unsurlar ve önem dereceleri.....	64
Şekil 8.8. Ekoturizm planlamasında rollerin önem derecelerinin toplu gösterimi	65
Şekil 8.9. Üreticilerin Ekoturizme Bakış Açısı (Ortalamalar).....	67
Şekil 8.10. Doğal kaynak varlığı – Turistik çekim öğeleri.....	72
Şekil 8.11. Öklid uzaklık modeli – 2 Boyutlu düzlemde konfigürasyon	74
Şekil 8.12. Ekoturizm kooperatiflerinin oluşturulması gerekliliği	76
Şekil 8.13. Altyapısal unsurların karşılaştırılması.....	80
Şekil 8.14. Yönetimsel unsurların karşılaştırılması.....	81
Şekil 8.15. Kooperatif yöneticilerinin ekoturizme bakış açısı (Ortalamalar).....	83
Şekil 8.16. Kooperatifin yerel ürün pazarlama durumu	84
Şekil 8.17. Kooperatifin üst örgütünün bulunma durumu	84
Şekil 8.18. Kooperatifin ekonomik güç yeterlilik durumu.....	85
Şekil 8.19. Kooperatifin kendisine ait binası bulunma durumu	85
Şekil 8.20. Bölgede barınma ve yemek ihtiyacı için konukların yararlanabileceği yapılaşma durumu.....	86
Şekil 8.21. Bölgedeki ekoturizm potansiyeline bakış açısı	86
Şekil 8.22. Doğal kaynak varlığı – Turistik çekim öğeleri.....	88
Şekil 8.23. Ekoturizm kooperatiflerinin oluşturulması gerekliliği	89
Şekil 8.24. Kooperatifler ile ekoturizm arasındaki ilişki.....	90

1. GİRİŞ

Çağlar boyu insanlar bir yerden bir yere hareket etme/taşınma eğilimindedir. Tarih öncesi zamanlardan bu yana bu tür seyahatler sürekli olarak yapılmıştır. Bu seyahatler kimi zaman zorlayıcı sebeplerden kimi zaman ise tamamen turistik amaçlarla olmuştur. Günümüzde turizm hareketleri çok daha karmaşık bir hal almıştır. Artık klasik turizm anlayışının dışında, çok çeşitli turizm türleri ile karşı karşıya kalmaktayız. İnsanların refah ve eğitim seviyeleri arttıkça daha spesifik amaçlarla seyahat etme arzuları da artmaktadır.

Eskiden beri var olan turizm çeşitlerinin belki de en sık yapılan ve en bilineni deniz turizmidir. Plajlar, kıyı bölgeler ve yakınlarındaki alanlarda yapılan bu tür turizm hareketleri kitlesel turizm hareketleri olarak da tanımlanmaktadır. Kitlesel turizmden farklılaşan turizm türleri kimi zaman alternatif turizm ismiyle de anılmaktadır. Deniz turizmine alternatif olması açısından bu şekilde isimlendirilen turizm türleri, gerçekte çok çeşitli turizm türlerinin bir araya getirilmiş hali olarak da değerlendirilebilmektedir.

Ekoturizm bu noktada diğer turizm hareketlerinden ayrılmaktadır. Özellikle klasik turizm anlayışı olarak görülen deniz kum güneş turizminden oldukça farklılaşmış bir turizm hareketidir. Ekoturizm nispeten bozulmamış doğal alanlara yapılan, yerel halkın refahını gözeten doğal kaynakları en az kirleten turizm hareketi olarak tanımlanmaktadır. Ekoturizm kimi araştırmacıya göre doğada yapılan her çeşit turizm aktivitesi için kullanılmıştır. Kimi araştırmacıya göre de sportif aktiviteler ile ilişkilendirilmiştir. Aslında doğa tabanlı yapılan her tür turizm aktivitesi Ekoturizm kavramına girmemektedir.

Ekoturizm derneğinin yapmış olduğu Ekoturizm tanımı ortak payda kabul edilmektedir. Yerel halkın refahını gözeten ve gelecek kuşaklara karşı sorumluluk bilinci olan turizm hareketleri bu tanımlamaya girmektedir. Tanıma dikkat edildiğinde yerel halka doğrudan veya dolaylı ek gelir imkânı sağlama amacı ve ayrıca sürdürülebilirlik esası da göze çarpmaktadır.

Doğal kaynaklar eskiden sınırsız olarak algılanmaktaydı. Ancak günümüzde kirlenme ve yanlış kullanım sonucu sınırsız zannedilen bu tür değerlerimizin aslında sınırlı olduğunun farkına varılmıştır. Doğal kaynakların geri dönüşü mümkün olmayan tahribatları bu konuda

karşılaşılabilecek en büyük sorunlardandır. Sürdürülebilir politikalar çağımızda ön plandadır ve kaynakların tükenbilirliği fark edildiğinden beri üzerinde önemle durulmaktadır.

Doğal kaynak potansiyeli yüksek alanlardaki yerleşim yerleri genellikle köy ve kırsal yaşamın iç içe olduğu yerlerdir. Bu yörelerde yaşayan üreticilerin ekoturizme bakış açıları oldukça önemlidir. Çünkü kırsal alanlarda yaşayanlara en uygun turizm hareketi yine ekoturizm olarak karşımıza çıkmaktadır. Ekoturizm çevreye duyarlı bir turizm türüdür ve aynı zamanda yerel halkın fayda sağlamasını öngören bir seyahattir. Bu anlamda yerel halka hem ek gelir ve bölgenin korunması olarak iki yönlü yarar sağlayacağı düşünülebilir.

Ekoturizm hareketlerini desteklemek ve yönetmek maksadıyla kırsal alanda mevcut bulunan kooperatifler tez kapsamında incelenmiştir. Ayrıca mevcut kooperatiflere ek Ekoturizm Kooperatifleri önerisi de tezin içeriğinde tartışılmıştır.

Kooperatifler kâr amacı gütmeyen gönüllük esasına göre kurulan özerk örgütlerdir. Kooperatifler yerel halkın üye olduğu dernekler değil, bilakis kendilerinin ortakları olduğu oluşumlardır. Dolayısıyla turizm faaliyetlerini yürütürken kırsal kooperatiflerden faydalanmak akılcı çözümler sunabilecektir. Nitekim araştırma sonuçlarına bakıldığında bu yönde çıkan sonuçlar bu savı destekler niteliktedir.

Bu çalışmanın asıl amacı yukarıda ele alınanlar ışığında, Trakya Bölgesinde Ekoturizm potansiyeli bulunan köylerde çekim öğelerini incelemek, Ekoturizmi geliştirmek için hangi faaliyetlerin uygulanabileceğini görmek, bu tür faaliyetlerin yönetimi için kırsal kooperatiflerin nasıl bir rol üstlenebileceğini araştırmaktır.

Araştırmanın birinci bölümünde araştırmanın önemi ve amacını içeren Giriş bölümü bulunmaktadır. İkinci bölümde konu ile ilgili yapılan diğer çalışmalar, yurtiçi ve yurtdışı olarak 2 ayrı kısımda incelenmiştir. Araştırmanın üçüncü bölümünde materyal ve yöntemlere yer verilmiştir. Dördüncü bölümde Turizm tanımları verilmiş ve çeşitli turizm türleri ile ilgili bilgilerin bulunduğu Turizme ilişkin genel kavramlara yer verilmiştir. Beşinci Bölümde Turizm ve Çevre ilişkisi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Ayrıca bu bölümde Ekoturizm konusu bu detaylandırılmıştır. Altıncı bölümde kırsal kalkınma ve kooperatifçilik bilgilerine yer verilerek Turizm kooperatifleri ve Ekoturizm kooperatifleri ile ilgili çalışmalar konu edilmiştir. Yedinci bölümde ekoturizme Swot Analizi uygulanarak bir model oluşturulmuştur.

Sekizinci bölümde anket çalışmasının sonuçlarını içeren Araştırma Bulguları alt başlıklar halinde verilmiştir. Dokuzuncu bölümde Sonuç ve Öneriler tartışılmıştır. Uygulanan anket örnekleri Ek olarak verilmiştir.

2. KAYNAK ÖZETLERİ

2.1 Konu ile İlgili Yapılmış Yurtdışı Çalışmalar

Anca Voinea, (2012) “Eco-tourism co-operative empowers Brazil’s communities” isimli çalışmasında Brezilya’nın Parana sahil eyaletinin yağmur ormanlarının sürdürülebilirliğinin sağlanmasının doğayı koruma amacı taşıyan ekoturizm kooperatifi ile olabileceği ileri sürülmüştür.

Holly A. George ve ark. 2011’de yayınladıkları “California agritourism operations and their economic potential are growing” başlıklı araştırma makalelerinde Kaliforniya eyaletindeki çiftliklerde 2,4 milyon ziyaretçinin ve 80000 çiftçinin agriturizm (çiftlik turizmi) faaliyetlerine katıldığını belirtmişlerdir. Bu faaliyetler; ziyaretçilerin çiftliklerde gecekalmaları, Sacramento Vadisinde şeftali toplama, mısır tarlalarında gezinme, sahil boyunca kurulan stantlarda satılan çiftlik ürünlerini satın alma, kırdaki ve bağlarda dükün yapma ve tarımla ilgili sayısız turizm faaliyetlerine katılma şeklindedir. ABD Tarım Bakanlığına göre, 2000-2001 döneminde 1 yıl içerisinde 82 milyondan fazla insan çiftlikleri ziyaret etmiştir. Bu rakamın 20 milyonu genç ve çocuklardan oluşmaktadır. 2006 yılında Kaliforniya eyaletinde 6,2 milyondan fazla vahşi yaşam ve doğa turisti ekoturizm için 7,8 milyar dolar harcamışlardır (Holly ve ark. 2011).

George ve Rilla’nın 2011’de yapmış oldukları “Agritourism and Nature Tourism in California” isimli yayınında çiftlik turizminin önemi üzerinde durmuşlardır. Şarap, zeytinyağı gibi yöresel ürünlerin çekim öğeleri olarak kullanılarak çiftlikte geceleme ve kahvaltıyı da içeren çeşitli turizm faaliyetlerini ele almışlardır (George ve Rilla 2011).

J.Hill ve T. Gale’nin editörlüğünü yaptığı “Ecotourism and Environmental Sustainability: Principles and Practice” isimli eser 2006’da düzenlenen bir kongrenin bildirilerinden oluşmaktadır. Kitapta beş genel bölüm bulunmakta ve Çin, Kanada, Alaska, Avustralya ve Yeni Zelanda gibi ülkelerdeki ekoturizme ilişkin dokuz örnek olay incelenmektedir (Hill ve Gale 2009).

Down Thilmany-Martha Sullins’in 2007’de yaptıkları “Agritourism in Colorado: The Visitors, the Economics and the Opportunities” adlı araştırmasında ABD’nin Colorado

eyaletinde artan agroturizm faaliyetleri incelenmiştir. Bu faaliyetler; doğadaki rekreasyon faaliyetleri (balıkçılık ve avcılık, doğa fotoğrafçılığı, ata binme vb.), eğitim faaliyetleri (çiftlik turları, yemek pişirme sınıfları, şarap tadımı, hayvancılık faaliyetlerine katılım, diğer çiftlik işleri), eğlence faaliyetleri (hasat festivalleri, bağ bozumu şenlikleri vb), ağırlama hizmetleri (çiftliklerde ikamet, rehberli turlar, donanımlı hizmetler), çiftlikte direkt satışlar (toplama faaliyetleri, yol kenarlarındaki stantlarda satış), Çiftlik dışı direkt satışlar (üretici pazarları, ilçe ve eyalet festivalleri, özel olaylar) olarak 6 grupta toplanmıştır. Colorado eyaletinde 2006 yılında 13,2 milyon ziyaretçi tarım turizmi faaliyetlerine katılmıştır (Thilmany ve Sullins 2007).

Stefan Gössling ve Johan Hultman “Ecotourism in Scandinavia” isimli eserlerinde İskandinavya’daki ekoturizmi kapsamlı olarak tanımlamakta, analiz etmekte ve çeşitli açılardan değerlendirmektedirler. Danimarka, İsveç, Norveç ve İzlanda’da ekoturizmin sürdürülebilirlik, ölçek, pazarlama, sertifikasyon, katılım, eğitim ve örgütlenme açısından özellikleri incelenmiştir. Eserde ayrıca kamusal yararlanma hakları, deneyimler, motivasyonlar, taşıma, avlanma, yerel halk ve ekoturizm politikaları gibi diğer konular üzerinde de durulmuştur (Gössling 2006).

Ralf Buckley (2003), “Case Studies in Ecotourism” adlı çalışmasında ekoturizm örnek olaylarına yer vermiştir. Filipinlerde Olanga adasındaki Suba köyünde yapılmış olan bir çalışma ile Tayland’da bulunan Kanchanaburi Ekoturizm Kooperatifi hakkında bilgiler vermiştir.

Stephen J. Page and Ross K. Dowling tarafından hazırlanan ve 10 bölümden oluşan Ecotourism kitabında ekoturizm kavramlarını tanıtan kapsamlı bir girişten sonra, ekoturistler, sektör, ekoturizmin çevre ile ilişkisi, ekoturizmin planlanması, yönetim, pazarlama ve gelecekteki muhtemel sorunlar üzerinde durulmuştur. Kitapta çeşitli örnek olaylar fotoğraflar, çizelgeler ve şekillerle açıklanmıştır (Page 2002).

S. Beeton’un “Ecotourism: a practical guide for rural communities” (1998) adlı kitabında ekoturizmin ilkeleri, ekoturizm uygulamaları ve ekoturizm ürünlerinin başarılı biçimde değerlendirilmesi konuları işlenmiştir. Eserin hedef kitlesi akademisyenlerden ziyade ekoturizm konusunda en son literatürü bilmek isteyenlerdir. El kitabı şeklinde olan eser, ekoturizmi ve ürünlerini geliştirmek isteyen kırsal halkı hedeflese de, ekoturizmin teorik

ilkelerinin uygulanması konusunda pratik öneriler de içermektedir. Kitap, ekoturizm uygulayıcıları ve turizm öğrencileri için de yararlı bir el kitabıdır (Beeton 1998).

2.2 Konu ile İlgili Yapılmış Yurtiçi Çalışmalar

Özkan ve ark. (2014) “Ekoturizm Açısından Yıldız Dağları Çevresindeki Yöresel Ürün Potansiyeli” isimli çalışmalarında yörenin bitkisel ve hayvansal yerel üretim faaliyetlerinin ekoturizmde değerlendirilmesi ve ekoturizm hizmetleri ile ilişkilendirilmesini hedeflemişlerdir.

Gizem Şahin (2014) “Orman kaynaklarının ekoturizm amaçlı kullanımı” isimli yüksek lisans tezinde orman kaynaklarının ekoturizm amaçlı kullanımıyla ilgili genel esasları ortaya koymak, bu doğrultuda Avrupa'da ekoturizm uygulama örneklerini incelemek ve Türkiye'deki uygulamalarla ilgili değerlendirme ve öneriler yapmayı amaçlamıştır. Çalışma kapsamında ekoturizmle ilgili temel kavramlar ve genel esaslar ortaya konulmuş, Avrupa ülkelerindeki korunan alanlarda gerçekleştirilen ekoturizm etkinlikleri incelenmiştir.

Özkan ve Kubaş (2012) “Yıldız Dağlarında Kırsal Kalkınmada Ekoturizm Fırsatları” isimli çalışmalarında Yıldız dağlarında bulunan orman köylerinin kırsal kalkınmasının sağlanabilmesi için ekoturizm ağırlıklı turizm hareketlerinin ne şekilde geliştirilebileceği üzerinde durmuşlardır.

Hilal Surat (2011) “Yusufeli ve çevresinde analitik hiyerarşi süreci kullanılarak ekoturizm planlamasında katılımcı yaklaşımla etkinlik seçimi” isimli doktora tez çalışmasında ekoturizm faaliyetlerinin henüz yoğunluk kazanmadığı, Artvin'in güneybatı kısmında bulunan Yusufeli ilçesinde kaynaklar, karar vericiler, kamu, çıkar-baskı grupları, sektör uzmanları ve halkın katılımcılığa imkân veren araştırma tekniği bir araya getirilmek suretiyle alternatif ekoturizm etkinlikleri arasından en uygun olanının seçilmesi karmaşık ve çok ölçütlü karar verme probleminin çözümünde kullanılmak üzere, AHS isimli yöntem araştırma tekniği seçilmiş ve kullanılmıştır.

Çiftçi ve ark. (2011) “Kırsal Kalkınmayı Destekleyici Bir Unsur Olarak Ekoturizm: Malkara-Elmalı Köyü Örneği” isimli çalışmalarında Kırsal Kalkınma amaçlı Ekoturizm uygulamalarına örnek olarak Elmalı köyünü göstermişlerdir.

Sara Demir (2011) “İğneada’nın Ekoturizm potansiyelinin saptanması” konulu yüksek lisans tezinde İğneada’nın ekoturizm potansiyelini araştırmak amacıyla anket çalışması yürütmüştür. Uzmanlara ve yerel halka uygulanan anketler ve SWOT analizi ile birlikte bölgenin ekoturizm potansiyelini çıkarmıştır. alışmasında ayrıca ekoturizm planlamasına yönelik geliştirilen öneriler de sunmuştur.

Gülay akır (2011) “İğneada ve çevresinde ekoturizm potansiyelinin belirlenmesi ve kırsal kalkınma açısından değerlendirilmesi” konulu yüksek lisans tezinde kırsal kalkınma ile turizm ilişkisini ortaya koymuş ve İğneada ve çevresinde anket çalışması uygulamıştır. Bölgedeki ekoturizm ile ilgili sorunlar tespit edilmeye çalışılmış ve çeşitli ekoturizm aktiviteleri hakkında değerlendirilmelerde bulunulmuştur.

Hurma ve ark. (2010) “Korunan Alanların Sosyo-Ekonomik Değeri ve Yöre Halkının Yararlanma Olanakları: İğneada Longoz Ormanları Milli Parkı rneği” isimli çalışmalarında korunan alanların ekonomik değerinin ortaya çıkarılmasında kullanılan yöntemlere değinilerek İğneada Longoz Ormanları Milli Parkı’nın ekonomik açıdan sahip olduğu doğal ve kültürel değerler hakkında bilgiler vermişlerdir.

zyavuz ve şişman 1. Trakya Bölgesi Kalkınma ve Girişimcilik Stratejileri Sempozyumunda (2009) sundukları “İğneada’nın Ekoturizm Potansiyeli ve Bölge Halkının Yararlanma Olanakları” isimli makalelerinde İğneada’nın ekoturizm faaliyetlerini değerlendirilmiş ve yerel halkın ekonomisine olan etkilerini incelemişlerdir.

Merve Bekiroğlu (2008) “Umaktedere’nin (Tekirdağ) doğal ve kültürel özelliklerinin ekoturizm açısından değerlendirilmesi” isimli yüksek lisans tezi çalışmasında bölgede uygulanan anket çalışması ile ekoturizm için uygun etkinlikler saptanmaya çalışılmıştır.

Kiper ve Yılmaz (2008) “şarky-Kumbağ Arasında Kırsal Kalkınmayı Destekleyici Turizmin Olabilirliği ve Yerel Halkın Rolü” isimli çalışmada kırsal kalkınmada turizmin etkisini belirlemek amacıyla şarky kıyı yerleşimlerinin turizm türleri açısından mevcut potansiyeli, yerel halkın beklenti ve eğilimleri çerçevesinde ortaya konulmuştur. Bu doğrultuda kırsal kalkınmanın bir aracı olarak şarky kıyı köylerinde turizm faaliyetleri önerilerinde bulunmuşlardır.

Kubaş ve İnan (2006) “Trakya Bölgesinde Ekoturizm ve Kırsal Kalkınmada Yararlanma Olanakları” isimli çalışmalarında Ekoturizmin Kırsal Kalkınma açısından önemine değinerek, Trakya Bölgesinde yapılabilecek çalışmaları incelemişlerdir.

Aydın Çevirgen (2003) “Sürdürülebilir Turizm kapsamında Ekoturizm ve Edremit yöresi için bir model önerisi” isimli doktora tez çalışmasında ekoturizmin ülkemiz açısından değerlendirilmesi ve Edremit Yöresi için bir ekoturizm gelişme modelinin oluşturulması üzerinde durmuştur. Bu tez çalışmasında, Edremit Yöresinde ekoturizm durum (SWOT) analizi yapılmış ve anket tekniği kullanılarak doğa tabanlı turizm aktivitelerine katılan turistlerin profili belirlenmiştir. Daha sonra ekoturizm gelişme modeli kurularak açıklanmıştır.

Kubaş ve İnan (1999) “Sürdürülebilir Kalkınmada Kooperatiflerin Rolü: Çorlu Deri Sanayicileri Arıtma Tesisi Kooperatifleri Örneği” isimli çalışmalarında kooperatifleşme yoluyla toplu arıtmanın çevre açısından yararları üzerinde durmuşlardır.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1 Materyal

Bu araştırmanın ana materyalini Trakya Bölgesindeki köyler oluşturmaktadır. Bu köylerde üreticiler ve kooperatif yöneticileri olmak üzere 2 farklı anket uygulanmıştır.

Tekirdağ, Kırklareli ve Edirne il ve ilçelerine bağlı seçilen Ekoturizm faaliyetlerine uygun 30 köyde tarımsal üreticilerle yüz yüze yapılan anket çalışmalarından elde edilen orijinal (birincil) veriler çalışmanın ana materyali oluşturmaktadır.

Ayrıca konuyla ilgili olarak daha önce yapılmış olan yerli ve yabancı literatürlerden de ikincil veri kaynağı olarak yararlanılmıştır.

3.2 Yöntem

3.2.1 Üreticilerden Veri Toplama Yöntemi

Araştırmanın hedef kitlesini Trakya Bölgesinde bulunan ekoturizme uygun 30 köydeki üreticiler oluşturmaktadır. Bu köylerdeki üreticilerin tamamının incelenmesi olanaksız olduğundan ana kitleyi temsil edecek düzeyde örnek çekilmiştir. Örnek hacminin belirlenmesinde aşağıdaki formül kullanılmıştır (Collins 1986).

$$n = \frac{p * q * z_{\alpha/2}^2}{D^2}$$

n = Örnek sayısı

$z_{\alpha/2}$ = Güven katsayısı (%90'lık güven aralığı için bu katsayı 1,645 olarak alınmıştır)

p = İncelenen birimin ana kitle içinde gerçekleşme olasılığı (Ekoturizme olumlu yaklaşanların oranı)

q = 1-p (Ekoturizm hakkında bilgisi olmayan ve olumsuz görüşe sahip olanların oranı)

D = %5 (Hata oranı)

P incelenen birimin ana kitle içerisinde gerçekleşme olasılığı (popülasyonu temsil edecek en yüksek örneğe ulaşmak için oran 0,50 alınmıştır), bir başka deyişle, ekoturizme olumlu bakanların oranı %50, fikri olmayanların ve olumsuz bakanların oranı %50 olarak kabul edilmiştir.

Bu tip örneklemelerde $(p) = (q) = 0,5$ kabul edilmektedir. Bu durumda sabit bir örnekleme hatası ve güvenilirlik derecesi ile mümkün olan en büyük örnek hacmi elde edilmektedir. Güvenilirlik derecesi %90 ($z=1,645$) olarak kabul edilmiş, yapılması gereken üretici anketi sayısı (örnek hacmi) 270 kişi olarak bulunmuştur. Anket yapılması gereken 270 üretici gidilecek köylerdeki (30 köy) hane sayısına göre oranlanarak, her köyden kaç denek ile görüşüleceği hesaplanmıştır.

3.2.2 Kooperatif Yöneticilerinden Veri Toplama Yöntemi

Araştırmada uygulanan ikinci anketin veri toplama yöntemi uygulanan üretici anketindeki yöntemle paralel yürütülmüştür. Anket uygulanan köylerde bulunan kooperatif yöneticileriyle yüz yüze yapılan anket çalışmalarından toplanan orijinal (birincil) veriler bu kısımdaki ana materyali oluşturmaktadır. Çalışma yapılan 30 köyün 17'sinde kırsal kooperatiflerin mevcut olduğu tespit edildiğinden dolayı bu 17 köyde kooperatif yöneticilerinden veri toplanmıştır.

3.2.3 Verilerin Saptanmasında ve Analizinde Kullanılan Yöntemler

3.2.3.1 Tanımlayıcı İstatistikler

Analizin bu bölümünde anket yapılan bireylerin tanımlayıcı özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla ortalamalardan, frekans dağılımlarından, minimum ve maksimum değerlerden yararlanılmıştır.

3.2.3.2 Güvenilirlik Analizi

Kullanılan ölçeklerin güvenilirliğini test etmek için Alfa (α) modeli (Cronbach Alpha Coefficient) kullanılmıştır. Bu yöntem ölçekte yer alan a sorusunun homojen bir yapı gösteren bir bütünü ifade edip etmeyeceğini araştırmaktadır. Ağırlıklı standart değişim ortalamasıdır ve bir ölçekte a sorusunun varyansları toplamının genel varyansa oranlanması

ile elde edilir. 0 ile 1 arasında değer alan bu katsayı Cronbach Alfa katsayısı olarak adlandırılmaktadır.

Alpha (α) katsayısına bağlı olarak ölçeğin güvenilirliği aşağıdaki gibi yorumlanır:

$0.00 \leq \alpha < 0.40$ ise ölçek güvenilir değil,

$0.40 \leq \alpha < 0.60$ ise ölçeğin güvenilirliği düşük,

$0.60 \leq \alpha < 0.80$ ise ölçek oldukça güvenilir,

$0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir (Kalaycı vd, 2005).

3.2.3.3 Faktör Analizi

Faktör analizi değişkenler arasındaki ilişkileri inceleyen bir analiz yöntemidir. Değişkenler arasındaki ilişkiler belli özellikler gösteren daha az sayıda faktör gruplarına indirgenerek yorumlanmıştır.

Bu çalışmada belirli noktalarda bu analiz yönteminin kullanılma amacı, aralarında ilişki bulunduğu düşünölen çok sayıdaki değişkenin arasındaki ilişkilerin anlaşılmasını ve yorumlanmasını kolaylaştırmak için daha az sayıdaki temel boyuta indirmek ve özetlemektir.

Matematiksel olarak faktör analizi çoklu regresyon analizi ile benzerlik göstermektedir. Yargılar arasından belirli özellikte olanlar bir faktöre yüklenerek grup oluşturur ve toplam varyansı dikkate alarak veriler gruplanır.

Veri seti benzer özelliklere verilen cevaplara göre bir araya toplanır. Böylece o grup hakkında benzeşme özellikleri açısından bir yargıda bulunulabilir.

Faktör

$$F_i = W_{i1}X_1 + W_{i2}X_2 + W_{i3}X_3 + \dots + W_{ik}X_k$$

F_i : i'ninci faktörün tahmini

W_i : Faktör değeri katsayısı

k: Değişken katsayısı

X_i : i'ninci satırdaki yargı değeri (her anketteki yargıya dayalı puan) (Malhotra, 1996).

Veri setinin faktör analizine uygunluğunu test etmek amacıyla 3 yöntem kullanılmaktadır. Bunlardan ilki korelasyon matrisinin oluşturulmasıdır. Diğer ikisi ise Barlett testi ve Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testleridir (Kalaycı ve ark. 2005).

Anket verilerinin faktör analizine uygunluğunun test edilmesinde ilk adım değişkenler arasındaki korelasyon katsayılarının değerlendirilmesidir. Değişkenler arasında korelasyon ne kadar yüksekse, değişkenlerin ortak faktörler oluşturma olasılıkları o kadar yüksek olmaktadır. İkinci adım "Barlett Küresellik Testi" dir. Bu test korelasyon matrisinde değişkenlerin en azından bir kısmı arasından yüksek oranlı korelasyonlar olduğu olasılığını test etmektedir. Analize devam edilebilmesi için "Korelasyon matrisi birim matristir" sıfır hipotezinin reddedilmesi gerekmektedir (Kalaycı vd, 2005; Hair vd. 1998). Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi de gözlenen korelasyon katsayılarının büyüklüğünü karşılaştıran bir indekstir. KMO oranının 0,5'in üzerinde olması gerekmektedir. Oran ne kadar yüksek olursa veri seti faktör analizi yapmak için o kadar iyidir denebilir. KMO değerleri ve yorumları Çizelge 3.1'de gösterilmektedir.

Çizelge 3.1. KMO değerleri ve yorumları

KMO Değeri	Yorum
0,90	Mükemmel
0,80	Çok İyi
0,70	İyi
0,60	Orta
0,50	Zayıf
0,50'nin altı	Kabul edilemez

3.2.3.4 Çok Boyutlu Ölçekleme Analizi

Çok Boyutlu Ölçekleme analizi, birimler arasındaki uzaklık değerlerinden hareketle, birimlerin benzerliklerinin/farklılıklarının haritalama metoduyla çok boyutlu uzayda ortaya çıkarılmasını sağlayan çok değişkenli bir yöntemdir (Manly 1994).

ÇBÖ analizinin uygunluğu için herhangi bir test bulunmama ile beraber ortaya çıkan çözümün uygunluğu için kullanılan ölçülerden biri Kruskal Stress değeridir. Stress değerinin 0.20'den büyük olması zayıf uyumu, 0'a yaklaşması ise tam uyumu göstermektedir (Tatlıdil 1996).

4. TURİZME İLİŞKİN GENEL KAVRAMLAR

Çağlar boyu insanlar bir yerden bir yere uzun veya kısa süreli kalmak amacıyla hareket etmişlerdir. Kısa veya uzun süreli geziler ilk başlarda göçebe toplumlar ile ilişkilendirilmiş, yerleşik hayata geçişten sonra da bu tip gezilerin belli bir gereksinim sonucu ortaya çıktığı gözlemlenmiştir. Turizm kavramının dayanak noktasını oluşturan bu seyahatler, incelemelerin ve çalışmaların da hızlanmasına yol açmıştır.

4.1 Turizm Kavramı ve Kapsamı

Turizm tanımlandırmalarına bakıldığında birçok tanım yapıldığı, ancak turizmin çok yönlü olması ve diğer faaliyetlerle karmaşık bir etkileşme içinde bulunması, net bir tanım yapılmasını zorlaştırdığı görülmüştür.

Turizm kelimesinin İngilizcedeki kökü olan tour kelimesi Latince, dönmek, dönüş, geri dönmek, etrafını dolaşmak, turlamak anlamlarına gelen “tornus” kökünden türediği bilinmektedir. Türkçedeki “tornistan” sözcüğünün de aynı kökten türediği kabul edilmektedir (Sezgin 1999).

“Tour” kelimesinin ilk olarak 18. yüzyılda, Avrupa’daki genç İngiliz soylularının bilimsel ve doğa güzelliği bulunan, tarihi, kültürel yerleri eğitimleri için ziyaretlerinde kullanıldığı görülür. Yapılan bu gezi Büyük Avrupa Turu (The Grand Europe Tour) olarak isimlendirilir. Sonraları İngiliz soyluları sağlıklı ve daha rahat yaşayabilmek için aileleriyle, kışları daha sıcak bir iklimi olan Güney Avrupa’ya gelmişlerdir. Her yıl gelen kişi sayısında bir artış yaşanmış ve bu sayı arttıkça taşıma araçları gelişip, taşımacılık ucuzlamıştır. Kitle turizmi bu şekilde ortaya çıkmıştır (Baştemur 2009).

İlk organize götürü seyahati (paket tur) tertipleyen İngiliz Thomas Cook’tur. Thomas Cook’un 5 Temmuz 1841’de düzenlediği ilk seyahat, 70 yolcunun katıldığı Leicester’den Loughborough’a gidip dönme şeklindeki turdur (Mcintosh 1972).

Turizm olayı bir “ilişkiler ve olaylar bütünü”dür. Turizm olayını tek bir nedene bağlamak, tek bir yönden ele almak, onun tam anlamı ile anlaşılabilmesi sonucunu doğurabilir. Turizm olayını meydana getiren ilişkiler ve olaylar bütünü açıklayabilmek için

konuya coğrafi, kültürel, politik, iktisadi, sosyolojik, teknik, tıbbi vb. açılardan yaklaşmak gerekmektedir (Toskay 1983).

Yukarıdaki bilgiler ışığında Toskay turizm ile ilgili şu tanımı yapmıştır: “Turizm insanların sürekli olarak ikamet ettikleri, her zamanki olağan ihtiyaçlarını karşılayıp çalıştıkları yerlerin dışına seyahatleri ve buralardaki, genellikle turizm işletmelerinin ürettiği mal ve hizmetleri talep ederek, geçici konaklamalarından doğan olaylar ve ilişkilerin bütünüdür.”

Bu tanıma göre bir konaklamanın turizm olayı içinde sayılıp sayılmayacağını belirlemek için şu kriterler gerekmektedir.

-Seyahatin sürekli çalışılan, ikamet edilen ve günlük olağan ihtiyaçların sağlanabildiği yerler haricinde yapılması

-Konaklama esnasında genellikle turizm işletmelerinin ürettiği mal ve hizmetlerden talep edilmesi

-Konaklamanın geçici olması (Toskay 1983).

Ayrıca Turizm tanımı ülkeden ülkeye de farklılık göstermektedir. Çizelge 4.1’de çeşitli ülkelerdeki kurum ve kuruluşların turizm kavramına ait tanımlamalarına yer verilmiştir (Kozak ve ark. 2010).

Yapılan tanımlamalar incelendiğinde iş vb. amaçlar taşıyan rutin turların turizm kapsamına alınmadığını, bireylerin turist sayılabilmesi için gerekli şartın konaklama süresi olduğunu, kalıcı konaklama ve yerleşmenin turizm faaliyeti kapsamının dışında olduğunu söylemek mümkündür. Yapılan tanımlara göre turizm kavramının barındırdığı ortak özellikleri aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür:

- Turistik tüketicilerin farklı yerler görme ve yeni deneyimler elde etme amacıyla yaşadıkları yerden geçici olarak seyahatlerini kapsamaktadır.
- Konaklama, yerleşme ve iş amacı olmaksızın yapılmalıdır.
- Turistik tüketiciler herhangi bir gelir elde etmeyi amaçlamamalıdır.
- Turizmin ekonomik boyutuna ek olarak sosyal boyutunun da tanımlara dahil edilmesi gereklidir.
- Turistik tüketiciler gelir ve boş zamanları doğrultusunda yeni yerler keşfetme isteği ile hareket etmektedir.

• Turizm kavramı seyahat edilen mesafe, kalış süresinin uzunluğu ve seyahat amacına göre değerlendirilebilir (Civelek 2013).

Çizelge 4.1. Çeşitli ülkelerde turizm kavramının tanımında dikkate alınan değerler (2010)

TANIMI YAPAN KURUM/ KURULUŞ	GÖSTERGELER
Kanada Turizm Komisyonu	80 km; toplam sürenin 12 ayı geçmemesi gerekmektedir. İş vb. amaçlar rutin turlar kapsam dışında tutulmaktadır.
Ontario Turizm Bakanlığı (Kanada)	Günübirlik turlarda sınır 40 km'dir. Geceleme yapılan turlarda herhangi bir sınır söz konusu değildir. Toplam sürenin 12 ayı aşmaması gerekmektedir. İş vb. amaçlı rutin turlar kapsam dışındadır.
Seyahat Endüstrisi Kuruluşu (ABD)	Sınır 80 mil olarak belirlenmiştir.
New Hampshire Eyaleti (ABD)	Kişinin hukuki anlamda yerleşim yeri dışındaki seyahatlerini kapsamaktadır. (Uzaklık, zaman ve harcama miktarına bakılmamaktadır.)
Tayvan Turizm Bürosu	Kişinin sürekli yaşadığı çevrenin dışına yapmış olduğu seyahatleri içermektedir. Toplam sürenin 12 ayı aşmaması gerekmektedir. Alışveriş, iş vb. amaçlı seyahatler kapsam dışındadır.
Avustralya Turizm Araştırma Bürosu	Gecelemeye dahil olan seyahatler için sınır 40 km. ve en fazla süre 12 ay olarak belirlenmiştir. Günübirlik veya bazı hallerde ise sınır 50 km ve süre en az dört saattir. İş vb. amaçlı rutin seyahatler ile geceleme seyahatlerinde yapılan günübirlik seyahatler kapsam dışında tutulmaktadır.
Ulusal Turizm Yönetimi (Çin)	Altı aylık süreyi geçmemek koşuluyla kişinin sürekli yaşadığı bölge dışına yapmış olduğu geceleme seyahatleridir. Eğitim amaçlı seyahat eden devlet personeli ve askeri personel, geçici işçiler, eğitim amaçlı öğrenci seyahatleri kapsam dışında tutulmaktadır.
Yeni Zelanda Turizm Danışma Kurulu	Kişinin sürekli yaşadığı bölge dışına geçici süreyle yapmış olduğu geceleme seyahatleridir.
Türkiye İstatistik Kurumu(Türkiye)	İkamet edilen ülkeden başka bir ülkeye en az 24 saat süreyle yapılan seyahatlerdir.
Kültür ve Turizm Bakanlığı (Türkiye)	İkamet ettiği yerin dışındaki bir yere seyahati içeren faaliyetlerdir. Ülke içindeki seyahatleri altı ay, yurtdışına yönelik seyahatleri ise 12 aydan fazla olmamalıdır.

Kaynak: Kozak ve ark. 2010. Genel Turizm İlkeler-Kavramlar Ankara, Detay Yayıncılık, s.4.

4.2 Turizm Türleri

Oldukça gelişmiş bir sektör olan turizm çeşitli turizm türlerini içermektedir. Ancak turizm kavramının kapsamının genişliği ve çok yönlü yapısı nedeniyle bu türler zaman içinde devamlı değişim göstermekte ve yeni turizm türleri literatüre eklenmektedir. Çeşitli turizm türleri değişik bölgeler ve ülkeler için önemlidir. Zaman içinde bazı turizm türlerinin önemi artarken bazı turizm çeşitlerinin önemi ise azalmaktadır.

Turizm türleri, turizm faaliyetlerine katılanların amaçlarına, sayısına, sosyo-ekonomik durumlarına, yaşlarına ve ziyaret edilen yere göre değişen bir şekilde sınıflandırılabilir (Kozak 2012).

4.2.1 Ziyaret Edilen Yere Göre Turizm Türleri

Turizm türleri ziyaret edilen bölgeye göre iç ve dış turizm olarak ikiye ayrılmaktadır.

İç Turizm: Ülke vatandaşlarının kendi ülke sınırları içinde turizm etkinliklerine katılmalarına iç turizm adı verilmektedir.

Dış Turizm: Bir ülke vatandaşlarının yabancı bir ülkeye ya da yabancıların başka bir yabancı ülkeye seyahatlerine dış turizm denilmektedir (Kozak ve ark. 2010).

4.2.2 Katılanların Yaşlarına Göre Turizm Türleri

Turizm türleri katılan kişilerin yaşlarına göre kendi arasında üçe ayrılmaktadır: Bunlar; gençlik turizmi, orta yaş turizmi ve üçüncü yaş turizmidir.

Gençlik Turizmi: 15 ile 24 yaş arasındaki gençlerin aileleri yanında olmadan turizm faaliyetlerine katıldıkları turizm türüdür.

Yetişkin (orta yaş) Turizmi: 25 ile 60 yaş arasındaki kişilerin katıldıkları turizm türüne yetişkin turizmi denir. Bu yaştaki kişiler hala yoğun çalışma döneminde oldukları için turizme çoğunlukla yaz aylarında katılmaktadırlar.

Üçüncü Yaş Turizmi: 60 yaş ve üzerinde bulunan insanların gerçekleştirdikleri turizm faaliyetleridir. Yeterli boş zaman ve gelire sahip olan bu bireylerin aile sorumlulukları da azalmıştır. Bu açıdan bu bireyler önemli bir turist olma potansiyeline sahiptir (Kozak ve ark. 2010).

4.2.3 Katılanların Sosyo-Ekonomik Durumlarına Göre Turizm Türleri

Katılanların sosyo-ekonomik durumlarına göre turizm türleri iki gruba ayrılmaktadır.

Sosyal Turizm: Ekonomik ve sosyal yönden zayıf durumda olan gençler, işçiler, memurlar, engelliler, esnaflar, emekliler, çiftçiler gibi kişilerin bazı özel önlemler ve teşvik uygulamalarıyla turizme katılmalarının sağlandığı turizm türüdür (Kozak ve ark. 2010). Ülkemizde turizmin gelişmeye başladığı ilk zamanlarda devlet, kurduğu sosyal tesisleri aracılığıyla çalıştırılan kesimi turizm etkinliklerine dahil etmeye çalışmıştır.

Lüks Turizm: Bu turizm türünde gelir seviyesi normalden yüksek düzeyde olan kişiler oldukça pahalı otellerde konaklarlar veya her çeşit konfora sahip lüks gemilerde seyahat ederler (Kozak ve ark. 2010).

4.2.4 Katılan Kişi Sayısına Göre Turizm Türleri

Katılan kişi sayısına göre turizm türlerinde sayı tam olarak verilmemesine karşın kişi veya kişilerin ferdi veya grup halinde katılmalarına göre üç ayrı grupta incelenmektedir.

Bireysel Turizm: Bu tür turizm hareketinde ferdi olarak kişinin katıldığı turizm kastedilmektedir. Bireysel olarak turizm etkinliklerine katılım son yıllarda artmıştır. Bu tür turizm hareketlerine katılanların büyük kısmı Batı Avrupa ülkeleri vatandaşlarıdır. Bunun yanı sıra Amerikalı, Kanadalı ve Avustralyalıların sayısı da gittikçe artmaktadır.

Kitle Turizmi: 1950'li yıllardan itibaren başlamıştır. Günümüzde insanların kolay ve daha ucuz olması nedeniyle tercih ettiği bir turizm çeşididir. En belirgin özelliği daha fazla paket turların tercih edilmesidir.

Grup Turizmi: Bu turizm türünde çeşitli toplumsal grupların turizm hareketine birlikte katılmaları söz konusu olmaktadır. Dernek üyeleri, meslek organları, öğrenci gruplarının

katılımıyla yapılan bu turizm türünde gruplarda bulunan kişi sayıları sınırlıdır (Kozak ve ark. 2010)

4.2.5 Katılanların Amaçlarına Göre Turizm Türleri

İnsanlar farklı amaçlarla turizm etkinliklerine katılmaktadır. Bu sebeple, deniz-kum-güneş üçlüsünden oluşan deniz turizmi, kongre turizmi ve çeşitli rahatsızlıkları tedavi etme amaçlı kullanılan termal turizm gibi çok çeşitli turizm türü tanımlanabilir (Kozak ve ark. 2010). Bu yüzden insanlar hangi amaçla turizm faaliyetine katılıyorsa turizmin türü de bu amaç doğrultusunda adlandırılabilir.

Özel ilgi turizmi 1980’li yıllardan itibaren uluslararası literatürde yerini almaya başlamıştır. Ancak Türkiye’de henüz üzerinde yeterince durulmamaktadır.

Özel ilgi turizmi ilgileri belirli alanda yoğunlaşan ve sadece bu ilgilerini tatmin etmek amacıyla olan bireylerin, ilgilerini karşılamak maksadıyla katıldıkları seyahatler olarak tanımlanabilir. Bu bağlamda özel ilgi turizmi, farklı bir seyahat deneyimi çevresinde biçimlenerek oluşturulan ve gelişen bir kavram olarak düşünülebilir (Read 1980).

Özel ilgi seyahatleri arkeoloji, mimari tarz, tarım, kuş gözetleme, sanat, festival, etkin çalışmalar, balık avlama, çiçek düzenleme, botanik, kıymetli taş ve madenler, müzik, edebiyat, golf, tarih, doğa, avcılık, opera, mesleki ilgiler, fotoğrafçılık, fiziksel araştırma, safariler, kayak yapma, dalgıçlık, sosyal çalışmalar, öğrenim, spor, tiyatro, şarap tatma gibi faaliyetler düzenleme maksadıyla yapılan seyahatlerdir (Avcıkurt 2007).

4.2.5.1 Deniz Turizmi

İngilizce karşılığı olarak 3S turizmi (Sea, Sun, Sand) olarak da adlandırılabilir. Ülkemizde talebin en fazla olduğu turizm türüdür. Bu turizm türünde bireylerin deniz - kum - güneş olarak bilinen deniz turizmi veya kıyı(sahil) turizminden yararlanılması söz konusudur. Türkiye temiz deniz, uzun ve temiz kıyıları, uygun durumda bulunan kumsallar, tarihi ve doğal güzellikler yanı sıra, oldukça uygun iklim şartlarına da sahip olması sebebiyle bu deniz turizmi türünde gelişme göstermiştir. Çoğu ülkede olduğu gibi, Türkiye’yi ziyaret eden turistlerin çok yüksek bir kısmı (yaklaşık olarak %90’ı) deniz turizmine yönelik amaçlarla seyahat etmektedir. Fakat, Türkiye’de deniz turizmi yalnızca sahil ve plajlardan faydalanarak

gerçekleştirilmekte, deniz turu uygulamalarına gereken düzeyde ne yazık ki yer verilmemektedir. Bundan dolayı, deniz turizminden 4-5 ay gibi kısa bir süre ile yararlanılabilmekte ve yaz mevsiminde kıyılarda aşırı yoğunlaşmayla meydana gelen sorunlar yaşanabilmektedir (Kozak 2012).

4.2.5.2 Tarih ve kültür turizmi

Kültürel turizmin temelinde çok çeşitli nedenler yatmaktadır. Eski sanat eserlerinin, tarihi yapıların, müzelerin, eski medeniyetlere ait kalıntıların görülmesi amacı ile yapılan seyahatler, araştırma ve keşif için yapılan seyahatler kişilerin bilgi ve görgülerini arttırmakta, kültür turizmi içinde yer almaktadır (Toskay 1983).

Değişik kültürleri ve kültür eserlerini görmek maksadıyla gerçekleştirilen seyahatler, tarih ve kültür turizmi diye isimlendirilir. Antik yerleşim yerleri, hanlar, hamamlar, camiler, türbeler, köprüler, su kemerleri, kervansaraylar, kiliseler gibi örnekler ile arkeolojik eserler ören yerleridir. Bu yerler, araştırmacılar, mimarlar, sanat tarihçileri ve öğrenciler için önemli birer araştırma konusu olup bu kişileri bölgeye çekmektedir. Bunun yanı sıra, kültür-turizm ilişkisi incelendiğinde tarihi yapıların, eski sanat eserlerinin, eski uygarlıklara ait kalıntıların, müzelerin görülmesi maksadıyla yapılan seyahatler, araştırma ve inceleme için yapılan geziler, kişilerin ufuklarını genişletmekte ve kültür turizmini oluşturmaktadır. Seyahat endüstrisinde yeni yüzyılın yükselen değerlerini açıklarken, Dünya turizm örgütü (WTO), kültür turizminin giderek daha da yükseliş göstereceğini ve insanların birbirlerine karşı anlayış içinde kültürlerini keşfederek etnik tatlar aramalarının artarak devam edeceğini ve kültür turizmi merkezlerinin yüzyılın gözleri arasında olacağını ortaya koymaktadır (Anonim 2011).

4.2.5.3 İnanç turizmi

İlk çağlardan bu yana insanlar yiyecek arama, barınma gibi bazı temel ihtiyaçlarını sağlamak amacıyla hareket halindedirler. Bu tür yer değiştirme hareketleri günümüzdeki turizm hareketiyle birebir olarak örtüşmese de, turizm olayının başlangıcı olarak sayılabilmektedir. Herodot ve Pausanias'ın ilk çağlarda merak arzusu nedeniyle seyahat ettikleri bilinmektedir (Lanquar 1991). Tarih öncesi çağlardan bu yana bireyleri turizme

yönlendiren nedenlerin en başında din gelmektedir. Çoğu insan kutsal saydıkları yerleri ziyaret etmek amacıyla yer değiştirmektedir.

İnsanlar inandığı dini liderinin yaşadığı yeri görmek isterler (Tunç ve Saç 1998). Bu durum ibadethanelerin ve kutsal yerlerin, ziyaret edilmesine neden olur. Dinlerin birçoğunda, yılın bazı zamanlarında topluca yapılan ibadetler vardır. Müslümanların Kurban Bayramı'nda Mekke'de yaptıkları hac ibadeti, Hinduların günahlarından arınmak için Ganj Nehri'ndeki toplu ibadetleri bunlara örnek olarak verilebilir. Bu tür ibadetlerin belirli mekânlarda yapılması bireyleri o bölgeye çekmekte, dolayısıyla bu durum kutsal mekânlar için turizm açısından önemli potansiyel oluşturmaktadır. İnanç turizmi açısından ülkemiz birçok ülkeye oranla daha avantajlıdır. Tek tanrılı dinlerin Asya'dan doğması, Türkiye'nin jeopolitik konumundan dolayı kutsal yerlerin Anadolu'da yaygınlaşması Türkiye için bir avantajdır (Şahiner 2012).

4.2.5.4 Sağlık Turizmi

Sağlık turizminde esas olan, sağlık turistinin sürekli olarak yaşadığı yerden daha farklı bir yere sağlık amacıyla seyahat etmesidir. Daha genel bir tanım yapıldığında; sağlık turizmi: sürekli olarak yaşadığı yerden başka bir yere sağlık amacıyla seyahat eden kişilerin oluşturduğu bir turizm türüdür (Ross 2001).

Theobald (1998) ise, sağlık turizminde saat sınırlandırmasına giderek 24 saat veya daha fazla süreyle ev ortamından uzakta sağlık hizmeti alan kişiyi sağlık turizmi çerçevesinde değerlendirmektedir. Diğer taraftan doktorların ve sağlık personelinin buldukları yerden bir başka yere giderek tedavi gerçekleştirmelerini sağlık turizmi çerçevesinde değerlendirilenler de bulunmaktadır. Örneğin “sınır ötesi çalışan doktorları” buna dahil eden ve sundukları sağlık hizmetlerini tıp turizmi olarak kabul edenler bulunmaktadır. Theobald (1998) söz konusu 24 saatlik alt sınır yaklaşımından yola çıkıldığında 24 saatten az süreyle evinden uzak kalan kişi sağlık turisti olarak nitelendirilmeyip “ziyaretçi” olarak değerlendirilmektedir.

Sağlık turizminin türevleri Tıp turizmi, Termal, SPA-Wellness ve İleri Yaş ve Engelli Turizm olarak geçmektedir (Anonim 2012).

4.2.5.5 Kongre Turizmi

Kongre turizmi, “kişilerin sürekli olarak konakladıkları ya da çalıştıkları yerlerin dışında uzmanlık gerektiren bilimsel alanlarda ya da meslek kollarında, belirli bir konuda, bilgi alışverişi yapmak maksadıyla bir araya gelmelerinden ortaya çıkan seyahat, konaklama olay ve ilişkilerinin tümüdür (Karasu 1990).

Bir başka tanıma göre de kongre turizmi, “insanların ortak konular üzerine toplu olarak görüşmelerde bulunmak amacıyla yaşadıkları yerlerin dışına organize biçimde seyahat etmeleri, gereğinde geçici konaklamalar yapacak şekilde bir yerde toplanmaları, bu arada etrafı görmek, öğrenmek, dinlenmek, eğlenmek gibi eğilimlerini tatmin etme olayıdır” (Özen 1986).

Kongre turizminin, tatil turizmini engellemesi ya da gelişimini yavaşlatması söz konusu değildir. Çünkü kongre turizmi ve tatil amaçlı turizm türleri için bir zaman (sezon) ayrılığı bulunmaktadır. Uluslararası kuruluşlar toplantı zamanı olarak genellikle ilkbahar ve sonbahar aylarını tercih etmektedirler (Aymankuy 2006).

4.2.5.6 Doğa tabanlı turizm türleri

Doğaya dayalı turizm türlerinin bir kısmı ekoturizm olarak da adlandırılabilir. Ancak doğada yapılan her turizm aktivitesi ekoturizm kapsamına girmemektedir. Örneğin doğada yapılan günübirlik bir rafting veya trekking aktivitesi gidilen destinasyonda yerel halka bir fayda sağlamıyorsa ekoturizm olarak nitelendirilmemelidir.

Doğada yapılan turizm türleri geniş bir alanda değerlendirilmekte, hatta av turizmi, dalış turizmi gibi her biri için ayrı ayrı turizm ismi de verilebilmektedir. Ancak sporla ilişkili tüm doğa tabanlı aktiviteler turizm kapsamında değerlendirilmemektedir.

Doğaya dayalı turizm türlerine örnek olarak; Yamaç Paraşütü, Kuş gözlemciliği, Rafting, Dağcılık, Kış Turizmi, Trekking, Dalış, Mağara Turizmi, Akarsu Turizmi, Av Turizmi, Botanik Turizmi, Yayla Turizmi sayılabilir.

4.2.5.7 Kırsal Turizm

Kırsal turizm eski çağlardan bu yana var olmuş bir turizm türüdür. Kitlesele turizmden farkı kırsal alanlarda yapılan ve klasik turizm anlayışına girmeyen bir turizm türü olmasıdır.

Kırsal turizm yeni bir olgu değildir. 19. yy.da İngiltere’de doğaya dönüş yaşanması ile başlamış ve daha sonra Avrupa’nın sanayileşmiş ülkelerinde yayılmaya başlamıştır. Bu olgunun hızlı bir şekilde yayılmasında başta şehirlerde yaşayanların sosyo-ekonomik durumunun yükselmesi, büyük şehirlerde hayat tıkanıklığı, hava kirliliği, gürültü ve stresten kaçmak etkili olmuş ve bir çıkış yolu olarak kırlarda dinlenmeye karşı bir ilgi doğmuştur (Çeken ve ark. 2007).

Kırsal turizm, insanların sürekli olarak yaşadıkları yerler dışındaki kırsal bölgelere olan seyahatleri, bu bölgelerde tarım üreticilerinin ürettikleri mal ve hizmetleri, yörenin doğal dokusuna uygun mekânlardaki ilişkilerin tümü olarak tanımlanabilmektedir. Yapılan bu tanımda üzerinde durulması gerekli en önemli hususlardan biri, tarım karakteri egemen olan bir bölgeyi ziyaret eden kişilerin, bölgenin doğal dokusuna uygun yerlerden faydalanmalarıdır. Bu noktada vurgulanması gereken nokta tarım arazilerinin üstüne inşa edilen işletmeler değil, çevresinde yeşil alan veya tarım arazisine sahip bulunan genişletilmiş çiftlik evleridir. Yine bu tanımdaki başka bir husus ise, tarım üreticilerinin tarımsal üretimin yanı sıra yerli veya yabancı turistlerden de bir ek gelir sahibi olmalarıdır (Küçükaltan 1997).

Kırsal turizme ilgi artışında ve yaygınlaşmasında, şu faktörlerin etkileri büyük olmuştur:

- Aktif tatillere ve ayrıca özel ilgi turlarına eğilimin artış göstermesi.
- Kentsel yaşamın sınırlayıcı ve kurallarla dolu ortamlarından uzaklaşma isteği.
- Deniz kıyılarının birbirine benzerlik göstermesi, hatta dejenere olması.
- Gelişmiş ülkelerde yaşlanmış kentsel nüfusun artması, onların da kırsal alanların sağlık verici ortamlarını tercih etmeleri.
- Kırsal alanların sayısız türde rekreasyonel etkinlik için uygun ortamlara sahip olması.

- Kırsal turizmin, başka diğer turizm türlerine oranla daha ucuza mal olması.
- Dünyada çevre koruma bilincinin yaygınlaşmasıyla, korunan alanlara ilginin daha fazla artması.

Kırsal dünyayı tanımak kırsal turizmde önem taşır. Günlük kırsal yaşam içine uyum sağlayan turistler, bir taraftan kırsal kültürü öğrenirler bir taraftan aktif bir tatil geçirirler. Turistler izleyici oldukları oranda, bizzat kırsal faaliyetlerin içine girerek tecrübe kazanırlar ve günün akışı içinde yapılan veya onlar için düzenlenen şu faaliyetlerden birine veya birkaçına katılırlar: (Soykan 2004).

- Tarıma ve hayvancılığa dayalı işler.
- Yerel el sanatları
- Yerel müze ve tarihsel-kültürel yerleri ziyaret
- Milli parkları, doğal güzellikleri, ilginç oluşumları ziyaret
- Yakın çevre turları (yürüyerek, atlı, bisikletli)
- Piknik
- Sportif etkinlikler (balıkçılık, bisiklet, at binme)
- Hobi kursları
- Geleneksel gösterileri izleme (köy düğünü, hasat şenliği)
- Bilimsel incelemeler
- Yarışmalar

Kırsal alanların sosyo-kültürel, ekonomik ve çevresel yönden kalkındırılmasında kırsal turizmin muhtemel etkileri aşağıdaki gibi sıralanabilir (Kiper ve Yılmaz 2008).

- Kırsal turizmin yaygınlaşmasıyla kırsal alanlara götürülecek altyapı, sağlık ve eğitim gibi hizmetlerin kalite ve sayısında ciddi miktarlarda artışlar görülebilecektir.
- Kırsal turizmin gelişmesi ile kırsal yöredeki kadınların aile içerisindeki rollerinin değişmesi ve kadının çalışma yaşamına daha aktif olarak katılması kolay ve hızlı olabilecektir.
- Kentte yaşayan insanların kırsal alanları ziyaret sonucu her iki kesim arasında bilgi akışı olabilir. Bu bağlamda kırsal alandaki halk için yeni şeylerin öğrenilmesi, yeni

insanları tanıma ve dışa açılma; turistler için ise kırsal aile ile birlikte yaşama, yeni dost edinme ve farklı hayat görüşüne sahip olma gibi faydalar sağlayabilir.

- Dağlık bölgeler gibi tarımsal üretim yapılacak arazi açısından marjinal sınırlara ulaşmış alanlarda yaşayan kırsal halka yeni iş olanakları yaratarak kırdan kente göçün azaltılması/önlenmesi ve yerinde istihdam sağlanabilir.
- Kırsal turizm yoluyla gerek tarımla uğraşan ve gerekse uğraşmayan kırsal alandaki hane halkına ek gelir sağlanabilir.
- Kırsal turizm aktivitesi içinde köy düğünleri, tarımsal ve sportif etkinlikleri, yöresel el sanatları gibi etkinliklerin yer alması da kırsal ekonominin geliştirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır (Çakır 2012).

4.2.5.8 Agro Turizm

Turizm sektörü tarım sektörü ile yakından ilişki içerisinde. Ülkemizin zengin tarım alanlarına sahip olması turizm sektörünün ihtiyacı olan yiyecek içecek tedarikinde de önemli rol üstlenmektedir. Tarım sektöründe turizm sektörüne bağlı olarak ek talep oluşmakta, buna paralel olarak istihdam artışını da beraberinde getirmektedir (Civelek 2013).

İç ve dış turizmin yaratmış olduğu talep artışı ve turizm mevsiminde görülen kısa süreli fiyat dalgalanmalarının genellikle artış yönünde olması tarım sektörünün toplam hasılasını arttırdığı gibi tarımsal ürün piyasalarında bir canlılık meydana getirir. Bunun yanında hayvancılık ve su ürünleri kesimlerinde de bir canlılık meydana gelir. Turistlerin tüketim mallarında aradığı kaliteden dolayı bu malların kaliteleri yükselir (Berberoğlu 1988).

Turizm sektörü kapsamında yer alan konaklama işletmeleri, seyahat işletmeleri ve yiyecek içecek işletmeleri mal ve hizmet sunum süreçlerinde tarım ve sanayi sektörleri ile yakın girdi çıktı ilişkisi içerisinde. Ülke ekonomisinde iç ve dış turizm hareketlerine bağlı olarak oluşan tüketimden kaynaklanan gelir hacmi, doğrudan sağladığı gelir katkısının yanı sıra, turizm sektörü ile ilişkili diğer sektörlerin canlanmasını ve iş hacimlerinin artmasını da beraberinde getirmektedir (Çıkın ve ark. 2009).

Turizmin, tarım sektörü üzerine ekonomik etkileri istihdam ve gelir üzerinde görülür. Turizm bölgelerinde artan turizm talebine paralel olarak, turistlerin yeme içme gereksinimlerini karşılayan tarım ürünlerine olan talep artmaktadır. Bu durum, tarım sektöründe gelirlerin artmasına ve tarım ürünlerinin daha kaliteli hale gelmesine sebep olmaktadır. Tarım kesiminde meydana gelen mevsimlik işsizliği veya atıl kapasiteye sağlayacağı istihdam olanaklarıyla insanları bölgede tutarak iç göçü önlemektedir (Kozak ve ark. 2010).

Turizmin tarım sektörüne olumlu etkileri dışında olumsuz etkilerini de görmek mümkündür. Sürekliliği açısından çevre ile oldukça yakından ilgili olan turizm, genel olarak kaynakların pazarlanması sırasında kısa vadeli faydalar peşinde koşmakta ve hammaddesi olan bu kaynaklara zarar da verebilmektedir (Aslan ve Aktaş 1994).

Turizmin mevsimsel oluşu özellikle turizm talebinin yüksek olduğu dönemlerde tarımsal ürünlere olan talebin yüksek oluşu yerel enflasyonlara yol açmaktadır. Özellikle yörede yaşayan yerel halkın alım gücünün düşmesine ve hayat pahalılığına yol açmaktadır. Bu da iç talebin daralmasına neden olmaktadır (Çıkın ve ark. 2009).

Agroturizm bir anlamda kırsal turizmin bir alt türü olarak da kabul edilebilmektedir. Agroturizm ya da çiftlik turizmi olarak da bilinen bu turizm türünde ev ya da çiftliklerin bir bölümü ziyaretçilerin kullanımına ayrılarak yerel halka fayda sağlamayı, böylece kırsal kalkınmayı da hedeflemektedir.

Özetle Agroturizm kırsal bölgelerde çiftlik ürünleri sağlayan işletmelerin aynı zamanda turizm tesisleri gibi konaklama amacıyla kullanılması ve turistlerin istedikleri takdirde tarımsal çalışmalara katılabilecekleri, kırsal yaşantıyı tadabilecekleri bir turizm türüdür.

4.2.5.9 Alternatif Turizm

Türk Dil Kurumu'na göre Alternatif; seçilebilecek bir başka yol, seçenek, yöntem, şık anlamlarına gelmektedir. Alternatif turizm denildiğinde, normalde alışılmış turizm anlayışına bir alternatif olduğu kanısına varılmaktadır. Alternatif turizmin ortaya çıkış sebeplerinin en başında deniz-kum-güneş üçlüsüne bağlı olarak meydana gelen, doğal ve kültürel kaynakları tehdit eden kitlesel turizme karşı bir seçenek olarak değerlendirilmesi

gelmektedir. Üner (1994) alternatif turizmi, bir bölgenin kitlesel tüketimine karşı seçenek olarak geliştirilmiş ürün olarak niteler. Alternatif turizm bir destinasyondaki değerleri kullanmayı ve farklı seçenekler sunmayı hedefleyerek, mevsimlik yoğunlaşma ve tek kaynağı aşırı tüketme gibi sorunların önüne geçilmesine olanak sağlar. Fakat burada, alternatif turizm türlerini kitle turizminin rakibi değil onun seçeneği olduğunu belirtmekte yarar vardır (Akoğlan ve Bahçe 2009).

Alternatif turizm ile ilgili çok sayıda tanım bulunmakla beraber kesin bir standart tanımın olmadığı görülür. Alternatif turizmle birlikte turizm artık sadece tatil, seyahat, görüp-öğrenme ve kültür alışverişi olmaktan çıkmış, bireylerin doğayla bütünleştiği, uygarlık değerleri ile buluştuğu, kendini yeniden tanıdığı ve ürettiği, modern toplumun sebep olduğu yabancılaşmanın boyunduruğundan kurtulabildiği bir eylem haline dönüşmüştür (Özatacan ve ark. 1999). Aşağıda alternatif turizmin tanımlarına yer verilmiştir:

- Turizm Bakanlığının yaptığı tanımlamaya göre Alternatif Turizm, sosyal ve ekolojik uyuma, yerel ve yabancı girişimcilerin işbirliğine ve gelişmede yerli malzeme kullanımına öncelik verme amacını güden turizm çeşididir.
- Alternatif turizm, deniz-kum-güneş gibi sahil kesimlerinde klasik ve geleneksel kitle turizmi ile şehir turizminin olumsuz etkilerini azaltmak amacıyla oluşturulmuş, yeni turistik ürünlerin bir araya getirilmiş olduğu (kuş gözlem, sağlık, yayla, inanç turizmi gibi) turizm çeşididir (Anonim 2010a).

Alternatif turizm kitlesel turizmin aksine sadece yaz sezonunda değil, turizmin tüm yıl geneline yayılmasını ve dolayısıyla sıkışmanın önüne geçmeyi amaçlamaktadır. Bu şekilde turizm geliri daha büyük kesimlere ve özellikle de yerel halka daha kolaylıkla dağılabilecektir. 1990'lı yılların başlarında popülerlik kazanan alternatif turizm şu noktalara dikkat çekmektedir (Altınay 1996):

- Yeniye, özele olan araştırma isteği,
- Küçük gruplarla, başka insanlarla beraber olma, sosyal deneyim isteği,
- Dağ yürüyüşlerinde, spor etkinliklerinde deneyim sağlama eğilimi,
- Açık havada yaşama sevgisi.

Alternatif turizme yönelik yatırımların ve bu yatırımlarda istihdam edilecek kişilerin öncelikle o yörenin insanı olması öngörülmektedir. Fakat yerli yatırımcıların sermaye birikimleri ve turizm alanında profesyonellik düzeyleri çoğu zaman sorunlara sebep olmaktadır. Yeterli düzeyde sermayesi olmayan, turizm işletmeciliğinde yeterli seviyede deneyim ve bilgi birikimi olmayan yerel halk zaman zaman modern işletmeciliğin gerektirdiği davranış özelliklerini sergileyememektedir. Pazarlama konusunda yeterli olmayan işletmeler veya destinasyonlar, büyük tur operatörlerine teslim olarak, onların isteklerine göre sürdürülebilirlik politikalarından uzaklaşmak zorunda kalabilmektedir (Bahçe ve ark. 2013).

Alternatif turizmin özellikleri:

-Genel olarak daha küçük ölçeklidir

-Yerel halka öncelik tanır.

-Sürdürülebilir turizm kapsamı içerisinde, doğal, tarihi ve kültürel kaynakları koruyan ve her tür taşıma kapasitesini dikkate alan bir gelişimi ön görür.

-Alternatif turizm gelişim süreci esnasında tüm paydaşların katılımını ön görür (Bahçe ve ark. 2013).

5. TURİZM VE ÇEVRE

5.1 Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilirlik kavramı ilk olarak 1968'de Paris'te toplanan Biyosfer Konferansı'nda biyosferin rasyonel kullanımı çerçevesinde kullanılmıştır (Anonim 2014a).

Bu kavram 1977'de Dennis Pirages'ın Sürdürülebilir Toplum kitabında ortaya konmuştur. Daha sonra Dennis Hayes'in 1978 yılında yayınlanan "Sürdürülebilir Topluma Doğru İlk Adımlar-Onarımlar, Yeniden Kullanım, Geri Kazanımlar" kitabında bu kavram yer almıştır. Ancak tanımın çevre hareketlerinin odağında yer alması 1983 yılında kurulan Birleşmiş Milletler Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu tarafından hazırlanan ve 1987 yılında yayınlanan "Ortak Geleceğimiz" adlı raporla olmuştur (Tekeli 2001). Bu rapora göre sürdürülebilirlik; kendi ihtiyaçlarını karşılamak için gelecek neslin ihtiyaçlarından ödün vermeden bugünkü ihtiyaçları karşılayabilmek anlamına gelmektedir.

Yakın geçmiş ve geleceğimiz, "Sürdürülebilirlik" kavramı etrafında şekillenmeye başlamıştır. Sürdürülebilirlik; sürekli olma yeteneği olarak isimlendirilebilirse de Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nun 1987 yılında yaptığı tanım şu şekildedir: "Gelecek kuşakların ihtiyaçlarına cevap verme yeteneğini tehlikeye atmadan, insanlığın günlük gereksinimlerinin temin edilmesi, kalkınmayı sürdürülebilir kılma yeteneğine sahip olmasıdır." (2014b).

Sürdürülebilirlik her tür faaliyetin çevreye olabilecek en az zararlı yapılması gerektiğine dikkat çekmek amacıyla olan bir kavramdır. Çevreye kalıcı tahribat yaparak ya da gelecek nesillerin bu çevreden yararlanma haklarını ellerinden alacak bir yaklaşımın sürdürülebilir olmayacağı ortadadır. O halde gelecek nesillere karşı tam bir sorumluluk bilinci ile yaklaşılması gerektiği açıktır. Günümüzde faydalandığımız çevre geçmişten bize miras kaldığı ölçüde sınırlıdır ve ancak doğru bir korumacılık anlayışıyla gelecek kuşaklara aktarılacaktır.

Koruma-kullanma dengesinin önemi bu noktada ortaya çıkmaktadır. Herhangi bir kaynağın aynı anda hem kullanılıp hem de %100 oranında korunması ne yazık ki mümkün değildir. Eksiksiz koruma hiç kullanılmamayı gerektirir. Çünkü ancak kullanılmayan bir öge

%100 korunacaktır. Ama bu durum sürdürülebilirlik kavramına ters bir durum oluşturacaktır ve bugünkü kuşakların ihtiyaçları için de olsa herhangi bir kullanım söz konusu olmayacaktır. Bu durumda kullanırken korumak en doğru ve akılcı olanıdır. Özetle koruma ve kullanma arasında ne kadar iyi bir denge kurulursa, sürdürülebilirlik de o oranda daha etkin olarak uygulanabilecektir.

5.2 Turizm ve Çevre İlişkisi

Çevre, insanların ve diğer canlıların yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı olarak etkileşim içinde buldukları fiziksel, biyolojik, toplumsal, ekonomik ve kültürel ortam olarak tanımlanmaktadır (Torunoğlu 2013).

Genel bir tanımla çevre bir organizmanın hayatını etkileyen fiziksel ve biyolojik unsurların bileşimidir. Tanımlamayı insanı temel alarak yapacak olursak “çevre, insan faaliyetleri üzerinde hemen ya da uzunca bir müddet içinde dolaylı veya dolaysız bir etkide bulunabilecek fiziksel, kimyasal, biyolojik ve toplumsal etkenlerin belirli bir zamandaki toplamı” olarak nitelendirilebilmektedir (Dinçer 2010).

Çevreyi çok daha geniş bir perspektifle ele alan ve hemen her alanı kapsayan bu kavram göz önüne alındığında “çevre;

- İnsanın diğer insanlarla olan karşılıklı ilişkilerini ve insanların bu ilişkiler sürecinde birbirleriyle etkileşimini
- İnsanın kendi dışındaki tüm canlı varlıklarla; yani bitki ve hayvan türleriyle olan karşılıklı ilişkilerini ve etkileşimini
- İnsanın canlılar dünyası dışında kalan, ama canlıların yaşamlarını sürdürdükleri ortamdaki tüm cansızlarla, yani su, hava, toprak, yer altı zenginlikleri ve iklimle olan karşılıklı ilişkilerini ve bu ilişkiler çerçevesindeki etkileşimini anlatır (Dinçer 2010).

Turizm ile çevre arasındaki karşılıklı etkileşim yaratan ilişkinin anlaşılması, doğal kaynakların ekonomik kalkınmada kullanılmasının bir sınırı olması gerektiğinin anlaşılması ile birlikte gündeme gelmiştir. Turizm bir yandan çevreyi kullanırken, varlığının temel kaynağını oluşturan çevreyi aynı zamanda korumak zorunda olan bir endüstridir. Turizm

sektöründe diğer ekonomik sektörlerin tersine tüketiciler ürünün üretildiği yere gitmek durumundadırlar. Bu durum, turistik faaliyetlerin gerçekleştiği alanlarda yerel toplum ve doğal çevre üzerinde önemli etkilere yol açmaktadır. Turizmin çok yönlü ekonomik ve sosyal bir olay olması, gerçekleştiği bölgelerdeki kontrolünü de zorlaştırmaktadır.

Turizmin çevre üzerinde olumlu etkileri kadar olumsuz etkileri de görülmektedir. Buradaki en önemli husus turizmden elde edilecek faydaların, ortaya çıkaracağı maliyetlerden yüksek olmasıdır.

5.3 Sürdürülebilir Turizm

Turizm, çevre ve sürdürülebilir kalkınma kavramları arasındaki başlıca öğelerin ilişkilendirilmesi üç temele dayanmaktadır (Kahraman ve Türkay 2004):

- Turizm ile doğal ve kültürel çevre arasında sıkı bağlar bulunması, çevrenin turist için başlıca çekim unsuru olması,
- Çevresel etmenlerin turizmi etkilemesi,
- Turizmin çevre üzerinde yarattığı etkiler.

Bu olgular ışığında sürdürülebilir turizm; yöredeki insanların ve turistlerin ihtiyaçlarını gelecekteki fırsatları da koruyarak karşılama anlayışı olarak tanımlamak mümkündür (Avcıkurt 1996). Tanımda da belirtildiği gibi sürdürülebilir turizmde yerel halkın ve turistlerin gereksinimleri giderilirken gelecek nesillerin de göz ardı edilmemesi düşüncesi hakimdir.

Sürdürülebilir turizm, bugünkü turistlerin ve ev sahibi bölgelerin ihtiyaçlarını gelecek ile ilgili fırsatları koruyarak ve artırarak karşılayan turizm gelişmesi gibi sürdürülebilir gelişme prensiplerine dayanarak tanımlanmıştır (Leung ve ark. 2008). Sürdürülebilir turizm; genellikle küçük ölçekli, politika kararlarında yerel halkın katılımına saygı duyan ve kültürel ve çevresel etkilere duyarlı bir turizm çeşididir (McColl ve Moisey 2008). Sürdürülebilir turizmin ilkeleri Dünya Turizm Örgütü tarafından 1988 yılında belirlenmiştir. Sürdürülebilir turizm; “temel ekolojik süreçleri, kültürel bütünlüğü, biyolojik çeşitlilik ve yaşam destek sistemlerini korurken aynı anda sosyal, ekonomik ve estetik ihtiyaçları da sağlayabilecek

biçimde tüm kaynakların yönetimi olarak öngörülmüştür” olarak tanımlanmıştır (Anonim 2013).

5.4 Ekoturizm

Ekoturizmin uluslararası kabul edilmiş standart bir tanımı bulunmamaktadır. Ekoturizm kavramı açısından belirsizlik ve karışıklıklar, ekoturizme katılan bireylerin davranışlarının tam olarak anlaşılmasından kaynaklanmaktadır. Aslında ekoturizme katılan bireylerin (Ekoturistlerin) davranışları bütünüyle keşfedilinceye dek, ekoturizm tanımının açıklanmasındaki bu zorlukların süreceği söylenebilir (Diamantis 1998).

Ekoturizmi tanımlamak amacıyla yapılan doğa tabanlı seyahatler, özel ilgi turizmi, doğa turizmi gibi birçok terim kullanılmaktadır. Öte yandan ekoturizm ile ilgisi olabilecek alternatif turizm, sürdürülebilir turizm gibi 35’in üzerinde terim bulunmaktadır. Ekoturizm kavramındaki zorluk, doğayla herhangi bir ilgisi bulunmayan turizm şekilleri için de bu terimin kullanılması ve onlardan ayrılmamasıdır (Boyd ve Richard 1996).

Ceballos-Lascuarin tarafından 1987 yılında ekoturizmin yapılan ilk tanımı şöyledir: "Geçmişten günümüze kadar uzanan kültürel değerlerin bulunduğu alanlar ile nispeten bozulmamış ve kirlenmemiş doğal alanlara, araştırma, değerini anlama ve onun manzarasından, yaban bitkileri ve hayvanlarından zevk alma gibi spesifik amaçlarla yapılan seyahattir (Burton 1998).

Uluslararası Ekoturizm Derneğinin 1991’de yaptığı tanım, dünya genelinde bir ortak payda olarak kabul edilmektedir. Bu tanıma göre Ekoturizm, doğal alanlara yapılan, çevreyi koruma ve yerel halkın refahını devamlı kılma sorumluluğu taşıyan tatil/seyahattir (Wood 2002a).

Ryel ve Grasse (1991) yerel halkın ekonomik faydalarını en üst düzeye çıkarma ve ülke ekonomisine katkı açısından, ekoturizmdeki “eko” önekinin “ekoloji” kadar “ekonomiye” de karşılık gelmesi gerektiğini ifade etmektedir.

Uluslararası Doğayı Koruma Birliği (UDKB) ise ekoturizmi 1996 yılında şöyle tanımlamıştır: "Yerel halkın aktif sosyo-ekonomik katılımı sonucunda, onlara fayda sağlayan, düşük seviyede olumsuz ziyaretçi etkisine sahip olan, kültürel zenginlikleri korumayı

geliştiren, doğanın değerini anlamak ve zevk almak için nispeten bozulmamış doğal alanlara yapılan çevre açısından duyarlı seyahat ve ziyarettir” (Wood 2002b).

Ekoturizm tanımlarının ortak noktasına bakıldığında yerel halkın fayda/refah sağlaması koşulu görülmektedir. Ekoturizm yapılan bölgede yaşayan yerel halk eğer bu ekoturizm faaliyetinden doğrudan veya dolaylı hiçbir gelir elde etmiyorsa ya da kendisine kalkınma anlamında bir yarar getirmiyorsa bu yapılan turizm türü Ekoturizm olarak nitelendirilmemelidir.

Deniz, kum, güneş turizmi genellikle klasik turizm anlayışı olarak bilinmektedir ve bunun dışında yer alan turizm türleri, özellikle doğada yapılıyorlarsa bazen ekoturizm ile karıştırılmaktadır. Oysa doğada nispeten bozulmamış alanlara yapılan her tür faaliyet ekoturizm olarak nitelendirilmemelidir.

Örneğin günübirlik yapılan bir doğa yürüyüşü aktivitesi eğer bölge halkına hiçbir katkıda bulunulmadan, sadece ziyaret etme maksatlı yapılıyorsa burada ekoturizmden değil “Doğa tabanlı turizm-Alternatif turizm” aktivitesinden söz edilmektedir.

Gerçek anlamda ekoturizm, tanımlardan da görüldüğü gibi yerel halkın refahını, yani bir anlamda kalkınmasını da özünde barındırmaktadır. Ekoturizm yapılan bölgede kırsal halk ekonomik açıdan kalkınıyorsa, bu kalkınma sürdürülebilir bir kırsal kalkınma anlamına gelmektedir.

Turizm şirketlerinden hükümetlere kadar artık kalkınmada önceliğin çevresel koşullara verilmeye başlanması son derece önemlidir. Bu nedenle, Dünya Ticaret Örgütü tarafından 23. Dünya Turizm Gününde "sürdürülebilir kalkınmanın anahtarı ekoturizm" temasının işlenmesi kararı alınmıştır. Günümüzde ekoturizm temasının işlenmesinin, ülkelerin kalkınmasında sürdürülebilirlik kavramının daha iyi anlaşılmasına hizmet edeceği Dünya Ticaret Örgütü tarafından da belirtilmiş ve bu konuda Dünya çapındaki kuruluşlarla aynı görüşler paylaşılmıştır (İnan 2004a).

İsveç, Norveç, Finlandiya gibi ülkelerde ormanlık alanlarda, göl ve deniz kenarlarında bungalow veya cottage denilen küçük ama kullanışlı ve günlük kiralari oldukça düşük ağaç kulübelerin bulunduğu kampingler sayıca oldukça fazla olup, buralarda ekoturizm halk

tarafından büyük rağbet görmektedir. Ülkemizin büyüklüğü ve doğal güzellikleri dikkate alındığında, Türkiye’de bu tür kampinglerin sayısının çok sınırlı olduğu söylenebilir (İnan 2004a).

Yurtdışı örnekler bakıldığında en çok milli parklarda ekoturizm yapıldığı görülmektedir. Avrupa ülkelerindeki örnek alanlar incelendiğinde park görevlilerine, ziyaretçi merkezlerine ve doğa eğitimine önem verdikleri görülmüştür. Bu parklarda ziyaretçi merkezleri parka gelenlerin ilk uğrayacakları nokta olarak belirlenmiştir. Tüm aktiviteler, eğitim programları, rehberli turlar bu merkezden ayarlanmaktadır.

Ekoturizm yaygın olarak bozulmamış alanlara yapılan çevreye en az etkide bulunan turizm türü olarak tanımlanır. Geleneksel turizmden farklıdır çünkü katılımcıların bölge hakkında eğitilmiş olmalarına da olanak sağlamaktadır.

5.4.1 Ekoturizm İlkeleri

Artan popülerlik nedeniyle çevreyle ilgili, macera turizmini de içine alan çeşitli tipteki seyahatlerin bazıları ekoturizm olarak sınıflandırılmaktadır. Ancak gerçekte bu çeşit turizm hareketlerinin çok azı ekoturizm kapsamına girmektedir. Bu sorundan dolayı ekoturizm derneği ekoturizmin ilkelerini oluşturma gereği duymuştur. Bu ilkeler aşağıdaki şekilde sıralanabilir(Demir ve Çevirgen 2006):

- Ziyaret edilen yöreye etkiyi en aza indirmek
- Çevreye ve kültürel uygulamalara saygı ve farkındalık oluşturmak
- Hem ziyaretçiler hem de yerel halk için olumlu deneyimler sunmak
- Korunma için doğrudan mali destek sağlamak
- Yerel halk için mali destek, güçlendirme ve diğer faydalar sağlamak
- Yapıldığı ülkenin politik, çevresel ve sosyal farkındalığını ekoturistler üzerinden arttırmak

Ekoturizm dünyanın farklı noktalarında farklı şekillerde yapılabilir. Madagaskar kendi ekoturist aktivitesi ile ünlüdür. Uluslararası koruma derneği Madagaskar’ın faunasının %80’inin ve florasının %90’nın endemik olduğunu belirtmektedir. Örneğin Madagaskar

lemuru turistlerin adayı ziyaret etmelerinde önemli bir çekim ögesidir. Ekoturizme küçük miktarlarda izin verilmektedir, çünkü ada hükümeti koruma konusunda taviz vermemektedir.

Bir diğer popüler ekoturizm destinasyonu ise Endonezyada bulunan Komodo Milli Parkıdır. Bu park 603 kilometre kare karasal ve 1214 kilometre kare sulak alana sahiptir. Alan 1980'den itibaren milli park olarak tanımlanmıştır. Biyolojik çeşitlilik ve tehlike altında olan türler açısından çok önemlidir. Yürüyüşlerden balina izlemeye çevreye en az etkide bulunan ekoturizm aktivitelerine izin verilmektedir (Anonim 2014b).

Ayrıca orta ve güney Amerika'da ekoturizm açısından popüler alanlara sahiptir. Bu alanlara örnekler: Bolivya, Brezilya, Ekvador, Venezüella, Guatemala ve Panama'dır.

5.4.2 Ekoturizme Bazı Eleştiriler

Artan popülerliğine rağmen ekoturizme bazı eleştiriler de söz konusudur. Bunların en başında hangi aktivitenin ekoturizm sayıldığı hangilerinin sayılmadığı ile ilgili kesin ayırım yapmak kimi zaman çok zordur. Buna ek olarak düşük etki yapan, bio ve yeşil turizm olarak adlandırılmakta olan ekoturizm ile karışan kavramlar da çoktur.

Uluslararası Ekoturizm Derneği veya doğayı koruma dernekleri tarafından belirlenen ilkelere uymadığı halde ticari kaygılarla Ekoturizm olarak adlandırılmakta olan çok sayıda turizm hareketi de söz konusudur.

Ayrıca hassas alanların iyi bir ekoturizm planlaması olmadan faaliyete açılmaları beraberinde çevresel sorunlara da yol açabilmektedir. Ziyaretçilerin yeterince özene sahip olmadığı durumlarda bu etkiler artarak çevre tahribatı söz konusu olabilmektedir. Bu durum faydadan çok zarar getirebilmektedir. Kimi durumda kirleten öder ilkesi uygulanmaya çalışılsa da ödemenin çevreye yapılan tahribatı geri çeviremeyeceği durumlar da söz konusudur.

Bunun yanı sıra yerel halkın sadece yabancı ziyaretçilere dayanan bir gelir arayışı içinde olmaları da negatif etki yapabilmektedir. Bunun sonucunda yerel halkın diğer geçim kaynakları önemsiz hale gelebilecek ve turizme karşı tam bir bağımlılık oluşabilecektir. Bu durum bölgesel kalkınma açısından da istenmeyen sonuçlara yol açabilecektir.

Olması gereken Ekoturizm faaliyetlerinin olumlu ve refah arttırıcı etkilerinin yerel halka bir ek gelir getirici faaliyetler olarak görülmesidir. Bu tip faaliyetler birincil geçim kaynağı yerine geçmemeli ve asla bağımlılığa sebebiyet vermemelidir.

Özetle Ekoturizm uygulamalarında denetleme mekanizması oldukça önemlidir. Çevreye en duyarlı turizm türü olarak görülen bu turizm türü iyi yönetilmediğinde yarardan çok zarar da getirebilmektedir.

6. KIRSAL KALKINMA VE KOOPERATİFÇİLİK

6.1 Kalkınma Kavramı

Kalkınma kavramı, genellikle büyüme kavramı ile karşılaştırılarak tanımlanmaktadır. Ancak kalkınma, sadece ulusal gelir miktarındaki artış ve ekonomideki büyüme gibi sayısal değişimleri içermemektedir. Kalkınma, ulusal gelir ve üretim miktarının zaman içindeki kantitatif değişimlerinin yanı sıra; sosyal ve kültürel yapının gelişmesini, kurumların ve bireylerin davranış ve yaşam biçimlerindeki iyileşmesini kapsayan çok yönlü bir süreçtir.

Refah düzeyinin sadece maddi refah olmadığı, GSMH ile ölçülen refahın yeterli olmadığı, bunun yanı sıra insan hakları, siyasal haklar gibi kavramların da refah kavramına eklenmesi gerektiği kalkınmaya yönelik çalışmalar sonucu ortaya konmuştur. Kalkınma kavramının nicel büyüme olgusunun yanı sıra modernleşme kuramının öngördüğü değerler sistemindeki gelişmeleri de içerdiği görülmektedir. Genel olarak modernleşme, yenileşme durumuna yönelik bir değişim sürecidir (Webster 1995).

Kalkınma çok boyutlu bir kavramdır. Sadece ekonomik değil, toplumun tüm unsurlarının ilerlemesiyle, refah artışı boyutunu da içerir. Bir örnek gerekirse bir fidanın ağaç olması büyüme, meyve vermesi ise kalkınma olarak tanımlanabilir (İnan 2014).

Büyüme, kalkınma ve gelişme iç içe girmiş durumdadır. Çünkü büyüme ekonominin gövde gelişmesini, gelişme çatı gelişmesini gösterdiğinden, gövdesiyle büyüyen varlığın çatısı da gelişme gösterir (Unay 1999).

Büyüme kavramının kalkınma kavramı ile karşılaştırıldığında ne anlama geldiği veya kalkınma kavramından ne tür bir farklılığının olduğu sorunu ortaya çıktığında, büyüme kavramı için en belirgin özelliğin “bir ekonominin üretim kapasitesinde, sayısal/niceliksel olarak ölçülebilen genişleme veya miktar artışı (Freysinet 1985)” olduğu söylenebilir. Bu karşılaştırmanın diğer yanında ise kalkınma kavramı bulunmaktadır. Ekonomik kalkınma kavramı, niteliksel değişme yolunda olan bir şeye işaret etmektedir. Bu durumda ekonomik kalkınma hem daha fazla çıktı hem de teknik ve kurumsal yapıdaki değişimleri kapsamaktadır. Büyüme ile bir karşılaştırma yapılarak denebilir ki, ekonomik büyüme daha

çok aynı basit artış sürecini, ekonomik kalkınma ise daha fazla ve farklı olanın yer aldığı yapısal değişme sürecini ifade eder (Flammang 1979).

Ekonomik büyüme ülkenin üretim hacmindeki artıştır. Dolayısıyla ekonomik büyüme, sadece sayısal bir kavram olarak ele alınmaktadır. Oysa ekonomik kalkınma ekonomideki niteliksel gelişmelerdir. Bir ekonomide, daha fazla mal ve hizmet üretildiği zaman ekonomik büyüme ortaya çıkar, oysa ekonomik kalkınma, toplumun yaşam standartlarında, üretilen malların kalitesinde veya üretimin organizasyonunda iyileşmeler yaşanan bir ortamı ifade etmektedir (Alkin ve Yıldırım 2003).

Ekonomik kalkınma, ekonomik büyümeden daha geniş bir anlam taşır. Çünkü ekonomik kalkınma yalnız ekonomik faktörlerden değil, ekstra ekonomik faktörlerin etkisiyle geri kalmış ülkelerde görülür. Oysa ekonomik büyüme daha çok gelişmiş ülkelerde görülür. Çünkü her iki sözcükle anlatılmak istenen, üretim faktörleri miktarındaki artıştır. Bu artışın amacı ise, hem gelişmiş ülkelerde hem de az gelişmiş ülkelerde milli gelir düzeyini yükseltmektedir. Ekonomik kalkınma, toplumsal refaha katkı ve yaşam kalitesinde bir artıştır (İnan 2014).

6.2 Kırsal Kalkınma

Kırsal kalkınmayı tam olarak açıklayabilmek için kırsal kalkınmanın neleri içerdiğini iyi bilmek gerekir. Kırsal kalkınmada; kırsal alan, kırsal toplum, kırsal katılım, örgütlenme, gönüllü kuruluşlar, kırsal toplum örgütleri ve kırsal sanayinin neleri ifade ettiğini açıklamak konuyu daha iyi kavramayı sağlayacaktır. BM tarafından yapılan tanıma göre; Kırsal kalkınma, küçük toplulukların içinde buldukları ekonomik, toplumsal ve kültürel koşulları iyileştirmek amacıyla giriştikleri çabaların devletin bu konudaki çabalarıyla birleştirilmesi, bu toplulukların ulusun tümüyle kaynaştırılması ve ulusal kalkınma çabalarına tam biçimde katkıda bulunmalarının sağlanma süreci şeklinde tanımlanmıştır (Şerefoğlu 2009).

6.3 Sürdürülebilir Kalkınma

Sürdürülebilir kalkınma kavramı resmi olarak ilk kez 1987 yılında Dünya Çevre ve Kalkınma komisyonu tarafından “Ortak Geleceğimiz” isimli bir raporu ile ortaya çıkmıştır. Brutland raporu olarak da bilinen “Ortak geleceğimiz” isimli yazıya göre Sürdürülebilir

kalkınma: Gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik yetenek ve olanaklarını kısıtlamaksızın bugünkü nesillerin ihtiyaçlarının karşılanması olarak ifade edilmektedir. Bu ifadeye göre sürdürülebilirlik kavramının içeriği gündeme gelmektedir. Sürdürülebilirlik kavramı olarak bir neslin ihtiyacını giderirken gelecek kuşakların ihtiyaçlarını göz ardı etmeme anlamına gelmektedir. Burada gelecek nesillere karşı olan sorumluluk anahtar noktadır. Gelecek kuşakların yararlanma hakkını elinden almak hiç kimsenin hakkı değildir. Sürdürülebilir yapılaşma, sürdürülebilir kalkınma, sürdürülebilir turizm gibi birçok farklı kavram ortaya atılmıştır. Bu kavramların ortak noktası yapılacak çalışmadan dolayı çevre dengesinin bozulmamasıdır.

Sürdürülebilir kırsal kalkınmada, kırsal bölgenin tüm unsurlarıyla gelişmesi esastır. Bu gelişme yaşanırken gelecek nesillere karşı tam bir sorumluluk bilincinde olunması şarttır.

Kırsal Kalkınma artık sadece sektörel yaklaşımı veya tarımsal kalkınmayı içermemektedir. Büyüme yerine kalkınma, üretim yerine paylaşım, satış yerine pazarlama, ulusal ölçek yerine yerel kalkınma, homojen toplum yapısı yerine farklı toplum dinamikleri giderek ön plana çıkmaktadır. Bundan dolayı da küreselleşen dünyada kırsal kalkınma politikaları da değişim göstererek ortak payda olan kırsal toplumun refahı için tarım ve tarım dışı sektörleri içeren fonksiyonel ve entegre yaklaşıma sahip politikalara dönüşmektedir (Anonim 2015a).

Sürdürülebilir kırsal kalkınma açısından bölgesel gelişmişlik çok önemlidir. Kırsal alanlarda yapılacak çalışmaların bölge halkına doğrudan veya dolaylı bir gelir oluşturması esastır. Bu tür çalışmalar bazen akademik anlamda olabileceği gibi, bazen de sadece yerel halkın katılımı ile gerçekleşebilir.

Yerel halkın organize olması ve bir araya gelebilmesi için bir yapılaşma olması şarttır. Bunda kooperatifler öncü rol oynayabilirler. Kooperatiflerin yerel halk için birleştirici unsur olduğu açıktır.

6.4 Kooperatifçilik

Kooperatifçilik (Co-operation) sözcüğü, birlik anlamına gelen "Co" ile çalışma anlamına gelen "operation" sözcüğünden oluşan ve ekonomik işbirliği anlamına gelen bir

terimdir. Latince’de işbirliği anlamına gelen “Cooperatio” sözcüğünden türetilmiştir. Örgütlü işbirliği olarak tanımlanan kooperatifçilik faaliyeti üretim, satın alma, pazarlama, konut, hizmet alanlarında daha sık görülmektedir. Öte yandan her tür ekonomik işbirliği kooperatifçilik anlamına da gelmemektedir (İnan 2004b).

Uluslararası Kooperatifler Birliğinin (International Co-operative Alliance) 1995 yılında İngiltere’nin Manchester kentinde yapılan Birliğin 100.kuruluş yıldönümü genel kurulunda değişen Dünya koşulları çerçevesinde yeni kooperatif kimliği tartışılmış, en son 1966 yılında belirlenen kooperatif ilkeleri yeniden düzenlenmiş ve buna göre kooperatif şu şekilde tanımlanmıştır (ICA 1995):

"Kooperatif, ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını ve isteklerini birlikte sahip olunan ve demokratik olarak kontrol edilen girişim aracılığıyla karşılayan ve gönüllü olarak bir araya gelen kişilerin özerk örgütüdür" (İnan 2004b).

6.4.1 Turizm Kooperatifleri

Turizm kooperatifi denildiğinde sadece tek bir kooperatif türü anlaşılmamaktadır. Turizm endüstrisi ile ilgili her türlü kooperatif bu anlamda anlaşılmaktadır. Örneğin otelciler yataklarını iç ve dış pazarda en iyi şekilde pazarlamak için turizm kooperatifi kurabilirler. Lokantacılar gereksinim duydukları malzemeleri toptan ve ucuza temin etmek maksatlı kooperatif kurabilirler. Seyahat acenteleri rehber yetiştirmek veya dış ülkelerde tanıtım yapmak için kooperatif kurabilirler. Özetle yerli ve yabancı turiste daha iyi ve daha ucuz mal ve hizmet sunabilmek ve turizmle uğraşan kişilerin tek başlarına yapamadıkları her konuda tek ve çok amaçlı turizm kooperatifleri ve bunların üst örgütleri kurulabilir (Mülayim 2013).

Kooperatifçilik düşüncesi ile turizm birçok ortak noktada buluşmaktadır. Kooperatifçiliğin temel amacı insana hizmet etmektir. Turizmde hedef insandır. Bütün faaliyetler insan üzerine odaklanmıştır (Dikmen ve Barda 1965).

Türkiye’de 1980 yılından itibaren turizm alanında kooperatifler kurulmaya başlanmıştır. Gelişme daha çok Ege ve Akdeniz kıyıları ve Nevşehir’de yoğunlaşmıştır. Turizm bakanlığı bu kooperatiflerin kurulmasını özendirilmektedir. Hatta bunun için 1979

yılında bakanlık bünyesinde bir de Turizm Geliştirme Kooperatifleri Daire Başkanlığı kurmuştur (Mülayim 2013).

2013 yılı itibariyle ülkemizde 360 adet turizm geliştirme kooperatifi var olup bunların ortak sayısı 18000, birlik sayısı ise 3'dür. Bu birliklere bağlı kooperatif sayısı ise sadece 33'dür. Ancak, turizm kooperatiflerimiz arasında 1982 yılında kurulmuş bulunan FETUR (Fethiye Turizm Geliştirme Kooperatifi) gibi bazı başarılı örnekler var ise de, genellikle bu kooperatiflerin pek başarılı olamadıkları ve seslerinin hiç çıkmadığı görülmektedir. Daha doğrusu, son yıllarda ülkemizde büyük bir ivme kazanmış olan turizm gibi, dinamik, modern ve uluslararası bir faaliyet alanına ayak uyduramamışlardır. Ancak bu durum bu kooperatiflerin ülkemiz için önemsiz olduğunu göstermez. Çünkü ülkemiz turizmde aile işletmeciliği önemli yer tutmaktadır (Mülayim 2013).

Turizm geliştirme kooperatiflerinin amaç ve faaliyet konularına ilişkin esaslar örnek anasözleşmede belirtilmiş olmasına rağmen, bazı turizm geliştirme kooperatifleri bu anasözleşmede yer alan amaç ve faaliyetleri geliştirmeye yönelik çabalardan çok uzaktır. Bu kooperatifler kendi amaçlarına ulaşabilmek için turizm geliştirme kooperatifi adı altında kurulan ya da daha sonradan turizm geliştirme kooperatifine dönüşen kooperatiflerdir. Bunlar arasında en fazla görüleni, konut yapı kooperatifi şeklinde faaliyet gösteren turizm geliştirme kooperatifleridir. Bu tip kooperatifler turizm ya da sit alanları ile bu alanlar dışında kalan ve konut şeklinde yapılanma izin verilmeyen kıyı şeritlerinde oldukları için ikinci konut üretebilmek amacıyla kurulan kooperatiflerdir (Ceylan 1998).

Türkiye'de turizm kooperatifçiliği orman köyleri açısından da büyük önem taşımaktadır. Ülkemizde 9 milyon nüfusun yaşadığı orman köylerinin (yaklaşık 18 bin adet) kalkındırılmasında, batı ülkelerinde de olduğu gibi, Turizm kooperatiflerine ayrı bir önem verilmesi gerekmektedir. Orman köylerinde dağ turizmi, yayla turizmi, av turizmi ve turistik eşya üretimi gibi konularda çeşitli turizm kooperatiflerinin kurulması ve gelişmesi devletçe özendirilmelidir (Mülayim 2013).

T.C. 1982 Anayasası 171. Maddede "Devlet, millî ekonominin yararlarını dikkate alarak, öncelikle üretimin artırılmasını ve tüketicinin korunmasını amaçlayan kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirleri alır." denilmektedir. Bu noktadan hareketle kooperatifçiliğin sürekli olarak geliştirilmesi ve bunun devlet eliyle de desteklenmesi gerekliliği açıktır.

6.4.2 Ekoturizm Kooperatifleri

Ülkemizde kooperatiflerin daha çok tarımsal faaliyetlerle ilgilenen işlerle ilgilenmesi gerektiği düşünüldüğünden turizm alanında kooperatifleşme çok sınırlı kalmaktadır. Turizm geliştirme kooperatifleri olarak adlandırılan turizm kooperatifleri ülkemizde pek gelişmeyen kooperatifler olarak göze çarpmaktadır. Bunun yanında sadece ekoturizm faaliyetlerinde bulunan kooperatifler ise ülkemizde henüz bulunmamaktadır.

Ekoturizmin gelişmesi için kooperatifleşmenin yararları Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde yapılan bir toplantıda ifade edilmiştir. Toplantıda “Turizm Örgütü” oluşumuna hızla devam edildiğine de dikkat çekilerek Ekoturizm kooperatiflerinin özellikle kalkınmada öncelikli olan Güzelyurt Bölgesine önemli katkılar sağlayacağı vurgulanmıştır (Anonim 2015b).

Başta tarımsal amaçlı kooperatifler olmak üzere son yıllarda çeşitli kooperatiflerce gerek AB kapsamında gerekse diğer fonlardan yararlanarak gerçekleştirilen turizmi destekleyen projeler yürütülmüştür. Örneğin kırsal alanda ekoturizmin gelişmesi için birçok proje uygulanmış ve bu konuda farkındalık yaratılmıştır (Anonim 2010b) .

Ekoturizm kooperatifleri, ekoturizm hareketlerinin yoğun olarak yapılabildiği bölgelerde her tür etkinliğe destek olacak amaçlar doğrultusunda faaliyet gösterebilirler. Bu tür turizm aktiviteleri örneğin Agroturizm hareketlerinde olduğu gibi tarımsal faaliyetler ile iç içe de olabilir.

Ekoturizm kooperatiflerinin yurtdışındaki örneklerine bakıldığında, oldukça başarılı oldukları söylenebilir. Bu tür kooperatiflerin kuruluş amaçlarından bazıları; Ekoturizm İşletmeleri ve turistik pansiyonların pazarlanması, turistik işletmelerin finansman ihtiyaçlarının karşılanması, ulaşımların sağlanması, lojistik ihtiyaçların giderilmesi ve turizme yönelik yöresel el sanatlarının geliştirilip pazarlanması gibi amaçlardır.

6.4.2.1 Dünyada Ekoturizm Kooperatifleri

Yurtdişında bulunan ekoturizm kooperatifleri örneklerinden  c ne aşağıda yer verilmiştir:

1- Suba Olango Ekoturizm Kooperatifi, Filipinler

Suba Olango Ekoturizm Kooperatifi Filipinler'de Olango adasındaki Suba balıkçı köyünde faaliyette bulunan bir işletmedir. Olanga kuşlarını gözleme ve deniz kıyısında tur düzenleme kooperatifin başlıca faaliyetidir. Filipin Devletinin  nc l ğ , USAID (Birleşik Devletler Kalkınma Ajansı) fonuyla desteklenmiş ve Sahil Kaynakları Yönetimi Projesinin (CRMP) teknik yardımıyla tur 1998 yılında başlatılmıştır. Tur; kuş gözleme, sahilde yürüyüş, kano ile kürek çekme, şnorkelle su altına dalma ve yüzme faaliyetlerini içermektedir (Flores 2001 ve Philippines 2002).

Suba köyü, Ramsar Sözleşmesi ile ilan edilen ve göç eden kuşlar için önemli uluslararası bir sulak alan olan Olango Adası Vahşi Yaşam Koruma Alanının yanındadır. Yasadışı hasattan dolayı koruma alanı risk altında olan bu bölgede Sahil Kaynakları Yönetimi Projesi yerel halkı sulak alanın korunmasına katmak için ekoturizm kooperatifi kurulmasını önerdi. Olango adasının Filipinlerin ikinci büyük turizm kapısı olan Mactan adasına sadece 4 km mesafede olduğundan kooperatifin başarılı olacağı d ş n lm ştir. Mactan adasında havaalanı ve çok sayıda 5 yıldıztlı otel olması önemli bir avantajdır.

1999 yılında proje tüm faaliyetlerini iki grup halinde gerçekleştirmeye başlamıştır. Kürekçiler Grubu kano k rek ilerinin ve rehberlerin akreditasyonu ve yönetimi için gerekli olan yönergelerin hazırlanmasını üstlenmiştir. Kadınlar Grubu ise turun idaresini ve ağırlama hizmetlerini yürütmeyle sorumludur. Koruma alanına çevresel etkilerin minimizasyonu için en uygun pratik kurallar belirlenerek proje yönetimi Suba Olango Ekoturizm Kooperatifinin bu konuda sorumluluk almasını istemiştir. Turun 1999 yılında 360 olan ziyaretçi sayısı, 2000'de 460'a ve 2001'de 750'ye yükselmiştir (CRPM 2002).

Proje ekoturizm kooperatifi sayesinde başarılı olmuştur ve uluslararası önemli bir sulak alanın korunmasına ve kooperatif ortaklarının gelirlerinin artmasına neden olmuştur. Projenin doğa tabanlı bir hareket olması,  evre eğitimi bileşeninin olması,  evre korumaya

katkısı ve yerel halkın katılımı gibi yararları nedeniyle ekoturizm ders kitapları için iyi bir örnek olarak gösterilebilir.

Turun başarısı ve sürdürülebilirliği kooperatifin ekoturizm faaliyetlerinin finansmanına ve dolayısıyla kooperatifin yaşayabilmesine bağlıdır. Ticari beceriler ve iyi bir pazarlama planının hazırlanması ziyaretçi sayısının artmasına neden olsa da, bir noktadan sonra turist sayısı çok fazla olursa sulak alana olumsuz etkiler ortaya çıkabilmektedir. O halde koruma-kullanma dengesinin çok iyi kurulması gerekmektedir (Buckley 2003).

2- Kanchanaburi Ekoturizm Kooperatifi, Tayland

Kanchanaburi 20000 km²'lik alanıyla Tayland'ın üçüncü büyük ilidir. İlde çoğu dağlık kireç taşı teraslarından oluşan farklı özelliklere sahip dokuz koruma alanı bulunmaktadır. Çok sayıda manzaralı çağlayanlar, mağaralar ve prehistoric eserler turistler için çekici olmaktadır. Bu alanlar turizmin geliştirilmesi amacıyla turistlere açılırken, çevresel bozulmalar olmuş ve yerel halkın refahının artmasına çok az katkısı olmuştur (Pitamahaket 1997).

Kanchanaburi Ekoturizm Kooperatifi 1995 yılında kurulmuş ve bölgenin doğal varlıklarını korumak amacıyla yerel halkın turizm faaliyetlerine katılımını hedeflemiştir. Kooperatifin amaçları; çevresel ve kültürel etkilerin minimum düzeyde olduğu yüksek kalitede ekoturizm hizmeti sunmak, çevrenin taşıma kapasitesini dikkate alacak şekilde turizm faaliyetlerini izlemek ve denetlemek, yüksek güvenlik standartlarına sahip ekoturizm faaliyetlerini geliştirmek, faaliyetlerde sorumluluk ve bütünlük sağlamak, doğa turlarına rehberlik yapanları eğitmek, turizm faaliyetlerinde çalışanların ve yerel halkın çevresel ve kültürel farkındalıklarını artırmak, kültürel mirasın korunmasını sağlamak için yerel bilgi ve deneyimi modern bilgilerle birleştiren faaliyetleri desteklemektir.

Kanchanaburi Ekoturizm Kooperatifi faaliyetlerini finanse etmek için ortak aidatları, bağışlar, sermaye payları ve ticari faaliyet gelirlerinden yararlanmıştır. Ticari faaliyet gelirleri; el işleri, botanik bahçeleri, geleneksel tıp, fil köyü ve yerel bankadan sağlanan gelirlerdir (Buckley 2003).

3-Guaraqueçaba Ekoturizm Kooperatifi

Anca Voinea tarafından 2012’de yayınlanan “Eco-tourism co-operative empowers Brazil’s communities” adlı makalede Brezilya’nın Parana sahil eyaletinin yağmur ormanlarının sürdürülebilirliğinin sağlanmasının yolunun doğayı koruyan eko kooperatifi ile olabileceği ileri sürülmüştür. Ormanların yaşamasının önemini kavrayan 28 kooperatif ortağı Guaraqueçaba Ekoturizm Kooperatifini kurarak bölgenin korunmasını desteklemektedirler. Kooperatifin misyonu bölgenin doğal yapısının korunmasıdır. Kooperatif Vahşi Yaşam Araştırma ve Çevre Eğitimi Derneğinden destek almaktadır. Bu kuruluş doğanın korunması için 25 yıldan fazla süredir faaliyette bulunmakta ve yerel halk için alternatif gelir kaynakları yaratmaya çalışmaktadır.

Kooperatif bölgenin gerçek potansiyelini göstermek için ziyaretçilere çeşitli hizmetler sunmaktadır. Bölgenin doğal güzelliği, flora ve faunası, nesli tükenmekte olan türleri, kültürü, tarihi, plajları, el sanatları, mutfağı, yürüyüş ve rafting imkanları turistlerin ilgisini çeken ve kooperatifin yürüttüğü başlıca faaliyetlerdir. Kooperatif ekoturizm faaliyetleri dışında Parana eyaletinin kuzey sahilinde yaşayan halkın kalkınmasını temel strateji olarak ele almıştır. Model bölgede yaşayan tüm halka faaliyetleriyle sosyal, kültürel ve finansal yararlar sağlamaktadır.

Kooperatifin hazırladığı işletme planı mahalli lokantaların yönetimi, konaklama ve rehberlik hizmetleri konusunda yerel halkın katılımını sağladığından, çok başarılı olmuştur. Yerel üreticiler ekoturizmin gelişmesine özel ürünleri diğer işletmelere sağlayarak da katkıda bulunmaktadır. Sonuç olarak kooperatif, yerel halka gelir yaratarak ve yerel habitatın korunmasını güvence altına alarak bölgedeki girişimcilere de yarar sağlamaktadır (Voinea 2012).

7. TRAKYA BÖLGESİNDE EKOTURİZMİN SWOT ANALİZİ İLE DEĞERLENDİRİLMESİ

Ülkemizde ekoturizmin ve sürdürülebilir kırsal kalkınmanın oluşturulması ve geliştirilmesi için ortamın uygunluğu büyük önem taşımaktadır. Bunun için ekoturizmin güçlü ve zayıf yönlerinin bilinmesi ve ekoturizmin gelişmesi için fırsatların değerlendirilmesi, tehditlere karşı önlemlerin alınması gerekmektedir.

Swot analizi basit ama güçlü bir teknik olup işletmelerin iç ve dış faktörleri dikkate alarak strateji belirlemede yararlı olan bir tekniktir. İç faktörler işletmenin güçlü yönleri (strengths) ve zayıf yönleri (weaknesses), dış faktörler ise fırsatlar (opportunities) ve tehditler (threats) olarak isimlendirilmektedir. SWOT terimi ingilizce verilen bu sözcüklerin baş harflerinin bir araya getirilmesi ile oluşturulmuştur (İnan 2008).

7.1 Ekoturizmin Güçlü ve Zayıf Yönleri

Güçlü yönler, ekoturizm kooperatifleri ve işletmelerinin kontrol edebileceği daha çok yönetim ve işletmecilik ile ilgili iç faktörlerdir.

Çizelge 7.1 ve Çizelge 7.2’de, Trakya Bölgesinde ekoturizm ve pazarlamasını kolaylaştıracak güçlü yönler (iç faktörler) gösterilmiştir. Bölgenin doğal zenginliği ve güzelliği, biyolojik çeşitlilik, yerel halkın ekoturizme olumlu yaklaşımı, yörelere özgü çeşitli festivallerin düzenlenmesi, ekoturizm faaliyetlerinin çeşitliliği ve ziyaretçilerin bütün yaş gruplarına hitap etmesi, iklim ve toprak gibi ekolojik koşulların ve turizm potansiyelinin yüksek oluşu, lokasyon olarak bölgenin avantajları ekoturizmin güçlü yönleridir.

Ekoturizmin sürdürülebilir kalkınma ilkelerine göre yönetilmemesi, altyapının yetersizliği ve hizmet kalitesinin düşüklüğü, bölgede başarılı bir ekoturizm örneğinin olmayışı, ekoturizm için yüksek yatırım maliyeti, turizm konusunda yetişmiş eleman eksikliği, tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin yetersizliği, çevre sorunlarına karşı duyarsızlık, ekoturizm ve sürdürülebilir kalkınma konusunda master planların olmayışı ve yerel halkın bilgisinin yetersizliği başlıca zayıflıklar olarak özetlenebilir (Çizelge 7.2).

Çizelge 7.1. Trakya bölgesinde ekoturizmin güçlü yönleri

Güçlü Yönler

- Doğal güzellik, zengin flora ve fauna, biyolojik çeşitlilik (İğneada civarında su basar ormanlarının varlığı, Saroz körfezinin temizliği ve orman zenginliği vb.)
- Saroz körfezinin iyot ve yosun kokulu deniz havası, Kaz dağlarından gelen bol oksijenli dağ havası ve ormanlarındaki ağaçların ve bitkilerin kokusunu taşıyan orman havası
- Ekoturizme karşı yerel halkın olumlu yaklaşımı
- Saroz Körfezinde Harmankaya, Toplar, İbrice Limanı, Askertaşı gibi çok sayıda sualtı dalış (scuba) yerlerinin bulunması
- Saroz Körfezinin balık çeşitliliği (Ege ve Marmara'nın 144 balık türü Saroz'da yaşamaktadır) ve zenginliği
- Her yıl düzenlenen yörelere özgü festival vb günlerin oluşu
- Ziyaretçilerin bütün yaş gruplarına hitap eden faaliyetlerin bulunması
- Ekolojik zenginlik ve turizm potansiyelinin yüksek oluşu
- Bölgenin uygun iklim ve toprak koşulları,
- Kuzey Saroz bölgesinin zengin orman kaynakları, Saroz'un kendini yenileyebilen bir körfez olarak temizliği ve ekoturizme uygunluğu

Çizelge 7.2. Trakya bölgesinde ekoturizmin zayıf yönleri

Zayıf Yönler

- Yetersiz altyapı ve hizmet kalitesi
- Bölgede başarılı bir ekoturizm örneğinin olmayışı
- Ekoturizm için yüksek yatırım maliyetini yerel halkın karşılama imkânının olmayışı nedeniyle kalkınma fonlarına olan ihtiyaç
- Turizm konusunda yetişmiş eleman eksikliği
- Tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin yetersizliği
- Çevre sorunlarına karşı duyarsızlık ve çevre bilincinin gelişmemesi
- Sürdürülebilir kalkınma, sürdürülebilir tarım ve ekoturizm konusunda master planların olmayışı, bu konularda yerel halkın eğitilmemesi
- Yerel halkın ekoturizm ve sürdürülebilir kırsal kalkınma hakkında bilgilerinin yetersizliği

Ekoturizmin diğer zayıf yönleri olarak üreticilerin eğitim düzeylerinin düşüklüğü, üreticilerin pek çok şeyi devletten beklemesi ve ekoturizm konusunda kooperatif, dernek vb kurarak örgütlenme zorunluluğu hissetmemeleri, mevcut üretici örgütlerinin yönetimine katılımın azlığı ve örgütlenme bilincinin zayıflığı sıralanabilir

7.2 Ekoturizmin Fırsatları ve Muhtemel Tehditler

Fırsatlar ise kooperatifler ve işletmeler tarafından doğrudan doğruya kontrol edilemeyen dış faktörlere ilişkin olup, işletmelerin bunları değerlendirmeleri halinde başarıları artar. Çizelge 7.3’de görüldüğü gibi, Trakya Bölgesinin ekoturizm için fırsatları oldukça fazladır. İğneada ve Saroz körfezi doğal güzellikler ve biyolojik çeşitlilik, İğneada civarında su basar ormanlarının varlığı, Saroz körfezinin kendisini yenileyebilmesi, bölgenin ulaşım ve alt yapı imkanlarının iyi olması vb nedenlerle ekoturizm potansiyeli oldukça yüksek yörelerdir.

Çizelge 7.3. Trakya bölgesinde ekoturizm için fırsatlar

Fırsatlar
• Ekoturizm faaliyetleri sonucu yerel halk için yeni istihdam alanlarının ortaya çıkışı
• Doğal kaynakların ve kültürel değerlerin sürdürülebilir kullanım olanağı
• Sürdürülebilir kalkınma ve ekoturizm faaliyetlerine üreticilerin ve yerel halkın katılım olanağı
• İğneada civarının ekoturizm potansiyelinin (longoz ormanlarında ve sahillerde turlar düzenlenmesi, yerel tarım ve gıda ürünlerinin ziyaretçilere satışı, agroturizm faaliyetlerine ziyaretçilerin katılım olanağının bulunması vb.) yüksek oluşu
• Trakya Bölgesinin ekoturizm için ulaşım ve alt yapı açısından koşullarının iyi olması
• Lokasyon olarak bölgenin İstanbul’a ve Avrupa ülkelerine yakınlık gibi avantajları

Ekoturizmin karşılaşacağı muhtemel tehditler ise; bölgenin verimli tarım topraklarının ve ormanların amaç dışı kullanımı, Istranca derelerinin sularının İstanbul’a aktarılması, longoz ormanlarının su kaynaklarının benzer şekilde kullanılma ihtimali, yeni binaların ve yazlıkların bölgenin özellikleri dikkate alınmadan imara aykırı rastgele inşa edilmesi, çevre bilincinin yerleşmemesi, çevre kirliliğinin giderek artması ve devletin doğal kaynakları ve zenginlikleri koruma amaçlı yatırım projelerinin olmayışı olarak özetlenebilir (Çizelge 7.4).

Çizelge 7.4. Trakya bölgesinde ekoturizmin muhtemel tehditleri

Tehditler
• Bölgenin doğal kaynakları ve zenginliklerinin, verimli tarım ve orman alanlarının artan baskılar yüzünden amaç dışı kullanımı
• Istranca derelerinin ve su basar ormanlarının İstanbul'un artan su ihtiyacı için kullanılması nedeniyle tahribi
• Çevrenin doğal güzelliklerini koruma amaçlı devletin yatırım planlarının olmayışı
• Çevre bilincinin yerleşmemesi ve çevre kirliliğinin giderek artması
• Yeni binaların ve yazlıkların yörenin özellikleri dikkate alınmadan imara aykırı plansız bir şekilde rastgele inşa edilmesinin getirdiği önemli riskler

7.3 Ekoturizm İçin Strateji ve Performans Belirleme

SWOT Analizinin amacı, ekoturizm faaliyetlerinde bulunan kooperatif ve diğer üretici örgütlerinin müşterilerin değişen taleplerini karşılamaya dönük olmasıdır. Başka bir deyişle, hedef müşterilerin tatminidir.

SWOT Analizinin ekoturizme uyarlanan 2x2'lik matristen oluşan temel modeli Çizelge 7.5'de gösterilmiştir. Matrisin sol üst hücresinde (1. sütunla 1. satırın kesiştiği yer) ekoturizm etkili ve etkin olmadığından başarısız olacaktır. Çünkü burada “ekoturizm etkin mi?” ve “ekoturizm etkili mi?” sorularına hayır yanıtı verilmiştir. Matristeki 1. satır 2. sütunun kesiştiği sağ üst köşedeki kutu ve diğer iki kutu da benzer şekilde yorumlanabilir. Modelin basit varsayımına göre etkili olmak doğru olanı yapmak, etkin olmak ise işi doğru yapmaktır.

Ekoturizmin güçlü ve zayıf yönleri, tehdit ve fırsatları dikkate alınarak strateji belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla ekoturizm ve sürdürülebilir kalkınma ilkelerinin uygulanışını doğru olanı yapmak ve ekoturizm faaliyetlerinin verimli ve karlı olmasını da işi doğru yapmak şeklinde tanımlanmıştır.

Çizelge 7.5. SWOT analizi temel modeli

		Temel Sorular ve Yanıtlar	
		Hayır	Evet
İşletme etkin mi?	Hayır	*İşletme doğru olanı yapmamakta, yani dürüst ve ilkeli çalışmamaktadır. *Ayrıca işletme iyi yönetilmediğinden verimli ve karlı değildir. BU İŞLETME FAZLA YAŞAMAYACAKTIR(1)	*İşletme doğru olanı yapmakta, yani dürüst ve ilkeli davranmaktadır. *Ancak işletme iyi yönetilmediğinden verimli ve karlı değildir. BU İŞLETME YAŞAYABİLİR (2)
	Evet	* İşletme doğru olanı yapmamakta, yani ilkeli ve dürüst çalışmamaktadır. *Ancak bu işletme işletmecilik açısından iyi yönetilmekte olup, etkin ve başarılıdır. BU İŞLETME BİR SÜRE YAŞAYABİLİR (3)	* İşletme yenilikleri izlemekte ve uygulamaktadır. * Bu işletme iyi yönetilmekte olup, etkin çalışmaktadır. Bu işletme hem etkili ve hem de etkindir. SADECE BU İŞLETME GELİŞİR, BÜYÜR(4)
Yani işlerini doğru yapıyor mu?			

(1) Bu işletme ne etkili ve ne de etkindir. (2) Bu işletme etkili, fakat etkin değildir.

(3) Bu işletme etkin, fakat etkili değildir. (4) Bu işletme hem etkili ve hem de etkindir.

Çizelge 7.6'da verilen modele göre etkili olabilmek için işletmeler ekoturizm ve sürdürülebilir kalkınma ilke ve yöntemlerini izlemeli ve uygulayabilmelidir. İşletmeler için doğru olan da budur. Bu işletmeler etkin çalışarak, yani planlı üretimle kıt kaynaklarını iyi değerlendirerek, yapılan işlerde performans kriterleri uygulayarak faaliyetlerinde başarılı olabilirler. Ancak ekoturizm ilke ve yöntemlerini uygulamazlarsa, işletme olarak ayakta kalmaları mümkün değildir. Her ne kadar, doğru olanı yapmak bir işi doğru yapmaktan daha önemli ise de, kuşkusuz işletmeler için en iyisi, ekoturizm ilkeleri doğrultusunda ve

işletmecilik açısından başarılı bir yönetim ve organizasyonu gerçekleştirmektir. Bir başka deyişle doğru olanı doğru şekilde yapmak en iyisidir (Horn ve ark. 1994). Bunu yapabilmek için modern işletmecilik yöntemlerindeki yenilikleri yakından izlemek ve zamanında uygulamak gerekir.

Çizelge 7.6. SWOT analizi temel modelinin ekoturizme uygulanışı

		Temel Sorular ve Yanıtlar	
		Hayır	Evet
		<p>Ekoturizm etkili olabilir mi? Yani, bölge ekoturizme uygun mu? Ekoturizmin önemi bölge halkı tarafından anlaşılmış mıdır? Ekoturizm uygulanabilir mi?</p>	
Ekoturizm etkin olabilir mi?	Hayır	<p>*Ekoturizmin önemi, ilkeleri ve yararları bölge halkı tarafından anlaşılamamıştır. Bölge ekoturizme uygun değildir.</p> <p>EKOTURİZM UYGULANSA DA, BAŞARILI OLAMAYACAKTIR.(1)</p>	<p>*Bölge ekoturizm için uygundur. Bölge halkı ekoturizmin önemini ve yararlarını bilmektedir.</p> <p>*Ancak ekoturizm uygulayan işletmeler iyi yönetilmediğinden verimli ve karlı değildir.</p> <p>EKOTURİZM YAŞAYABİLİR. (2)</p>
Yani ekoturizm faaliyetleri işletmecilik açısından doğru uygulanıyor mu?	Evet	<p>Ekoturizmin önemi ve yararları bilinmemektedir.</p> <p>Ancak ekoturizm faaliyetlerinin karlı ve verimli çalışabilme olasılığı yüksektir. Ekoturizm etkili değil, etkindir.</p> <p>EKOTURİZM İŞLETMELERİ BİR SÜRE YAŞAYABİLİR .(3)</p>	<p>* Ekoturizmin ilkeleri ve yöntemleri iyi bilinmektedir. Bölge ekoturizme uygundur.</p> <p>* Ekoturizm uygulayan işletmeler iyi yönetilmekte olup, planlı ve etkin çalışmaktadır. Bu işletmeler hem etkili ve hem de etkindir.</p> <p>EKOTURİZM GELİŞİR, BÜYÜR VE BAŞARILI OLACAKTIR.(4)</p>

(1) Ekoturizm ne etkili ve ne de etkindir. (2) Ekoturizm etkili, fakat etkin değildir.

(3) Ekoturizm etkin, fakat etkili değildir. (4) Ekoturizm hem etkili ve hem de etkindir.

SWOT Analizi, rakiplerin tehditlerine karşı koymada da avantaj sağlar, diğer işletmelerde olduğu gibi, işletmelerin profesyonel yöneticileri tarafından da uygulanabilir. Bir yerde işletmenin durumunun bir fotoğraf gibi çekilmesi demektir. Bu fotoğrafa göre işletmenin stratejisi, hedef ve faaliyetleri belirlenebilir. Örneğin, etkili ve etkin olan bir işletmenin stratejisi, sadece yaşayabilmeyi amaçlayan bir savunma stratejisi olmaz. Bunun yerine, işletmeyi geliştirmeye ve ileriye dönük agresif stratejiler uygulanmalıdır. Bu tür stratejiler uygulayabilen işletmelerin sayısının artması ekoturizmin başarısının artması demektir.

Ekoturizm uygulayacak işletmeler ya da kooperatifler hem dış çevreyi (fırsatlar ve tehditler) ve hem de örgütün iç durumunu (güçlü ve zayıf yönler) iyi bir şekilde bilmek ve analiz etmek zorundadırlar. Fırsatlar işletmelere özellikle rekabet gücü kazandırırken, tehditler tersine rekabet gücünü azaltıcı etkide bulunurlar. Bu nedenle tehditleri önceden görmek ve önlem almak önemlidir.

İşletmeler zayıf yönlerinin farkında değilse, piyasanın taleplerini karşılamada zorluklarla karşılaşacağından rekabet güçleri de azalacaktır. Öte yandan, fırsatları gören ve değerlendiren kooperatifler zayıf yönlerini güçlendirmede ve tehditlerle savaşmada başarılı olabilirler.

Geleneksel yönetim ve üretim tekniklerinin uzun süre uygulanması durumunda kooperatif işletme değişim ve yeniliklere kapalı demektir ki, bu önemli bir zayıflıktır. Olması gereken sürekli gelişime ve yeniliğe açık olmaktır. Ancak bu şekilde tam bir başarı sağlanabilecektir.

Çizelge 7.6'daki model incelendiğinde ekoturizmin sadece hem etkin hem de etkili olduğu alanda ekoturizm gelişir, büyür ve başarılı olur. Çünkü bu alanda ekoturizm faaliyetleri işletmecilik açısından doğru uygulanır ve aynı zamanda ekoturizm ilkeleri de etkili bir şekilde uygulanır.

Yukarı da açıklandığı gibi ilkeli olmak, doğru olanı yapmak en güzeli gibi görünse de sadece etkili bir ekoturizm anlayışı belki bir süre yaşayabilecektir ancak etkin olmadığında

eksik kalacaktır. Ekoturizm ilkelerinin tam olarak uygulanmadığı ancak ekoturizm faaliyetlerinin işletmecilik açısından doğru yapıldığı durum ele alındığında ise ekoturizm bir süre yaşayabilecek ancak uzun vadeli olmayacaktır. Hem etkin olmayan hem de etkili olmayan bir ekoturizm anlayışı ise uygulamanın en başından itibaren çökecek ve başarılı olmayacaktır.

8. ARAŞTIRMA BULGULARI

Kırsal kooperatiflerin katılımıyla bölgedeki ekoturizm olanaklarının geliştirilmesi amacıyla yapılan bu çalışmada anket yoluyla toplanan verilere çeşitli analizler uygulanmıştır. Bu bağlamda tanımlayıcı istatistiklerden ve çok değişkenli istatistikî analizlerden yararlanılmıştır. Araştırmada IBM SPSS Statistics programına girilen birinci veriler ile elde edilen analiz sonuçları değerlendirilmiştir. Bu bölümde araştırmada çıkan sonuçlar ortaya konulacaktır.

8.1 Ankete Katılanların Sosyo-Ekonomik Durumu

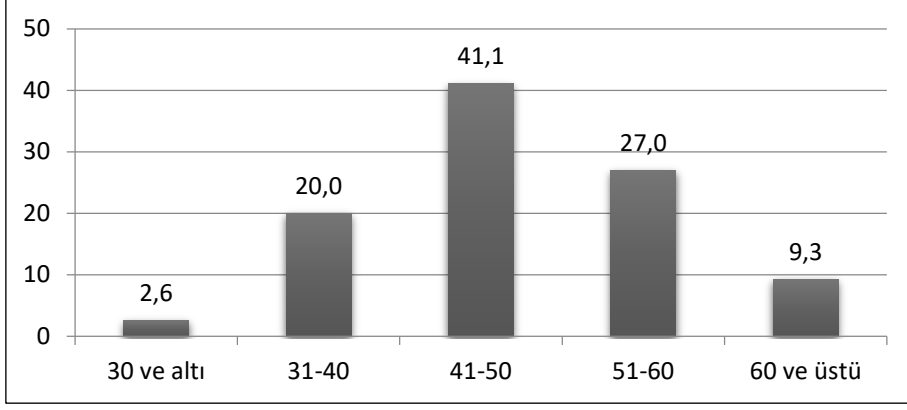
Anket uygulanan 270 kişinin yaş, eğitim, ailedeki birey sayıları ve aylık gelir gibi sosyo ekonomik parametreleri incelenmiştir.

8.1.1 Yaş aralıkları

Anket sonuçlarına bakıldığında anket uygulanan kişilerin 27 ila 77 yaş arası bireylerden oluştuğu tespit edilmiştir. Yaş ortalaması yaklaşık olarak 48 (47,90) bulunmuştur (Çizelge 8.1 ve Şekil 8.1).

Çizelge 8.1. Ankete katılan bireylerin yaş aralıkları

Yaş Aralığı	Oran(%)
30 ve altı	2,6
31-40	20,0
41-50	41,1
51-60	27,0
60+	9,3
Toplam	100,0

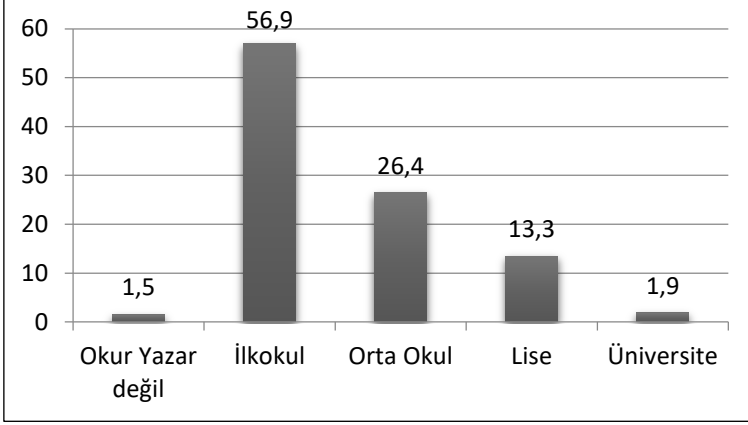
Şekil 8.1. Ankete katılan bireylerin yaş aralıkları

8.1.2 Eğitim durumu

Eğitim durumları açısından ilkökul ve ortaokul düzeyindeki bireylerin sayısı oldukça yüksek oranda bulunmuştur. Okuryazar olmayan veya herhangi bir okul düzeyinde bir eğitim derecesi bulunmayan bireylerin sayısı yok denecek kadar azdır (%1,5). Aynı zamanda üniversite ve üzeri düzeydeki eğitim durumunda olan bireylerin oranı ise %1,9'dur. Çizelge 8.2 ve Şekil 8.2'de ankete katılan bireylerin dağılım yüzdeleri verilmiştir.

Çizelge 8.2. Ankete katılan bireylerin eğitim durumu

Eğitim Durumu	Oran(%)
Okur Yazar değil	1,5
İlkokul	56,9
Orta Okul	26,4
Lise	13,3
Üniversite	1,9
Toplam	100,0

Şekil 8.2. Ankete katılan bireylerin eğitim durumu

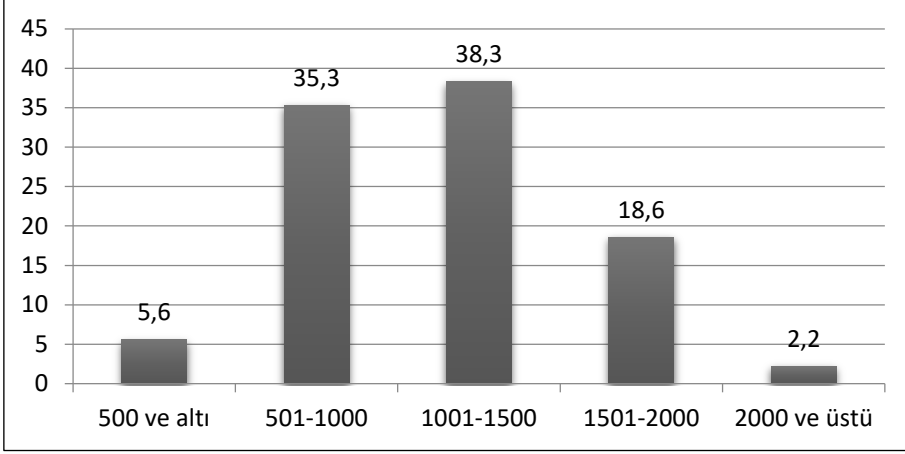
8.1.3 Gelir durumu

Gelir durumları aylık bazda alınmaya çalışılmıştır. Bazı üreticiler yıllık net gelirlerini beyan etmişlerdir. Bu beyanlar 12'ye bölünüp tüm değerler aylık olarak hesaplanmıştır.

Aylık ortalama gelir durumları incelendiğinde bireylerin ortalama aylık gelirleri 1254,72 TL olarak bulunmuştur. 2000 TL üzerinde geliri bulunan bireylerin oranı oldukça az bulunmuştur. Aynı şekilde 500 TL altında geliri bulunan bireylerin de oranı azdır (%5,6). Gruplandırılmış gelirlerin yüzde dağılımları Çizelge 8.3 ve Şekil 8.3'te verilmiştir. Buna göre aylık net gelir %38,3 ortalama ile en çok 1001-1500 TL arasında bulunmuştur.

Çizelge 8.3. Ankete katılan bireylerin gelir durumu

Aylık Net Gelir (TL)	Oran (%)
500 ve altı	5,6
501-1000	35,3
1001-1500	38,3
1501-2000	18,6
2000 ve üstü	2,2
Toplam	100,0

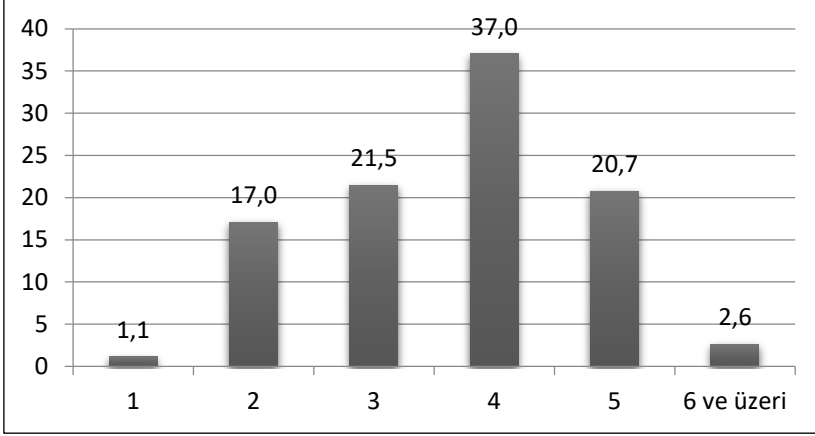
Şekil 8.3. Ankete katılan bireylerin gelir durumu

8.1.4 Ailedeki birey sayıları

Anket uygulanan kişilere ailedeki birey sayıları sorulduğunda, ailedeki birey sayılarının anket görüşmesi yapılan dahil ortalama 3,67 kişi olarak bulunmuştur. Ailedeki birey sayısı en fazla 7 olarak bulunmuş olup, yalnız yaşayanlar ve bir iki çocuklu olanların tümü katıldığında ailelerin ortalama 2-3 çocuk sahibi olduğu söylenebilmektedir. Çizelge 8.4 ve Şekil 8.4'te ailedeki birey sayılarının yüzde oranları verilmiştir.

Çizelge 8.4. Ankete katılan bireylerin ailedeki birey sayıları

Ailedeki birey sayısı	Oran (%)
1	1,1
2	17,0
3	21,5
4	37,1
5	20,7
6 ve üzeri	2,6
Toplam	100,0

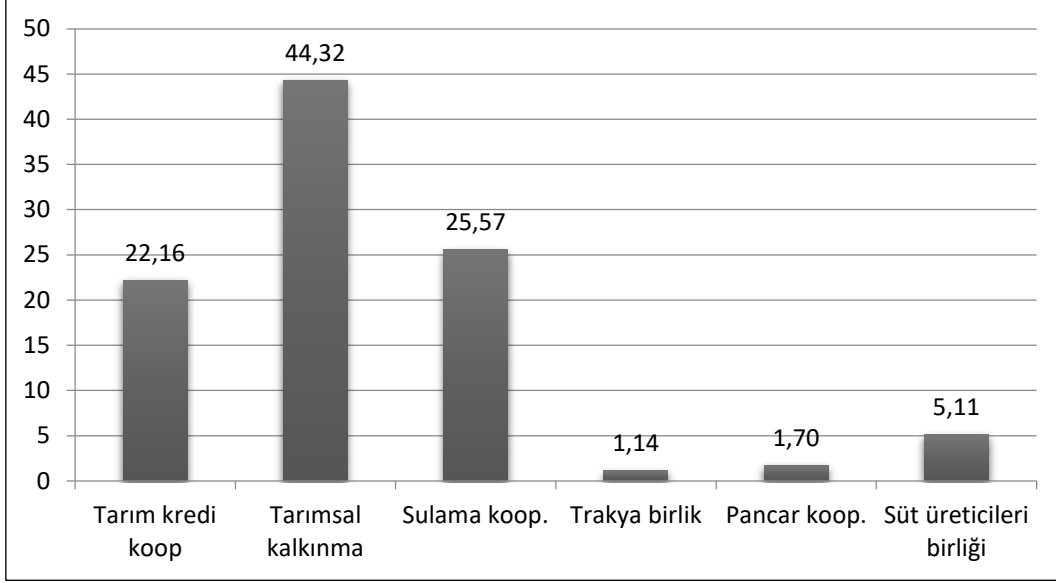
Şekil 8.4. Ailedeki birey sayısı

8.2 Kooperatif ortaklıkları

Anket uygulanmasında bireylerin kooperatif ortaklıkları da sorulmuştur. Birden fazla kooperatif ortaklığı bulunabilen bireylerin olduğu gibi herhangi bir kooperatife ortak bulunmayan bireylerle de karşılaşmıştır. Bu alanda çıkan sonuca göre üreticilerin en çok Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine ortak oldukları (%44,3), bunu Sulama ve Tarım Kredi Kooperatiflerinin izlediği görülmüştür. Çizelge 8.5 ve Şekil 8.5'te bu durumun yüzdesel dağılımları ayrıca verilmiştir.

Çizelge 8.5. Kooperatif ortaklıkları

Kooperatif adı	Oran (%)
Tarım kredi koop	22,2
Tarımsal kalkınma	44,3
Sulama koop.	25,6
Trakya birlik	1,1
Pancar koop.	1,7
Süt üreticileri birliği	5,1
Toplam	100,0

Şekil 8.5. Kooperatif ortaklıkları

8.3 Tarım Dışı Gelir Olanakları

Üreticilerin tarım faaliyetleri dışında gelir getirici faaliyetlerde bulunma durumları incelendiğinde Çizelge 8.6’da görüldüğü gibi sonuçlar ortaya çıkmıştır. Buna göre ankete katılanların %28,5’i tarım dışı ek bir gelire sahiptir. Buna karşılık %71,5’inin geliri tarım ve hayvancılık faaliyetlerinden sağlanmaktadır.

Çizelge 8.6. Tarımsal faaliyetler dışında gelir getirici faaliyetlerde bulunma durumu

Tarım Dışı Gelir Durumu	Oran (%)
Var	28,5
Yok	71,5
Toplam	100,0

Tarımsal faaliyet dışında geliri bulunmayanlara yöneltilen “Tarımsal faaliyet dışında gelir getirici faaliyetlerde bulunmak ister miydiniz?” sorusuna katılanların neredeyse tamamı “Evet” cevabı vermiştir (Çizelge 8.7). Buna göre tarım dışı faaliyetlerde bulunma isteğinin en üst düzeyde olduğu rahatlıkla söylenebilmektedir.

Çizelge 8.7. Tarım dışı faaliyetlerde bulunma isteği

Tarım dışı faaliyetlerde bulunma isteği	Oran (%)
Evet	95,9
Hayır	4,1
Toplam	100,0

Aynı sorunun devam niteliğindeki bir diğer soru için (Bu tür tarım dışı faaliyette bulunabilmek için yeterli zamanı olup olmaması) üreticilerin yine çok büyük bir kesimi (%91,9) zamanlarının bulunduğunu belirtmişlerdir (Çizelge 8.8).

Çizelge 8.8. Tarım dışı faaliyetler için zaman ayırma durumu

Tarım dışı faaliyetler için zaman	Oran (%)
Var	91,9
Yok	8,1
Toplam	100,0

8.4 Turizm Potansiyeli

Anket uygulamasında üreticilere buldukları yörenin turizm potansiyeli ile ilgili sorular yöneltilmiştir. Ankete katılanlara “Bölgenizde yabancı konukların gelip görebileceği yerler var mı?” şeklinde bir soru sorulmuştur. Bu soruya verilen cevaplara göre büyük çoğunluk (%84,1) böyle yerlerin bulunduğunu söylemişlerdir (Çizelge 8.9).

Çizelge 8.9. Yabancı konukların gelip görebileceği yerlerin bulunma durumu

Görülecek Yerler	Oran (%)
Evet	84,1
Hayır	15,9
Toplam	100,0

Ancak konu konaklamaya geldiğinde farklı bir tablo ortaya çıkmaktadır. “Yabancı konukların konaklaması için yörenizde uygun yerler var mı?” sorusuna üreticilerin yarısı “evet” yarısı “hayır” cevabı vererek bir anlamda bu konudaki eksiği işaret etmişlerdir (Çizelge 8.10).

Çizelge 8.10. Konaklamaya uygun yerlerin bulunma durumu

Konaklamaya uygun Yerler	Oran (%)
Evet	49,6
Hayır	50,4
Toplam	100,0

Ankete katılanlara yöreye özgü elışı ve/veya yöresel tatların varlığı sorulmuştur. Bu soruya katılımcıların %65,6’sı yöreye özgü elışı ve/veya yöresel tatların bulunmadığını belirtmişlerdir (Çizelge 8.11). Çalışma sahasındaki bazı bölgelerde nadiren de olsa yöresel yemeklerin bulunduğu belirtilse de özellikle yöreye özgü elışı yok denecek kadar azdır.

Çizelge 8.11. Bölgede elışı ve yöresel tatlar

Eliši ve yöresel tatlar	Oran (%)
Evet	34,4
Hayır	65,6
Toplam	100,0

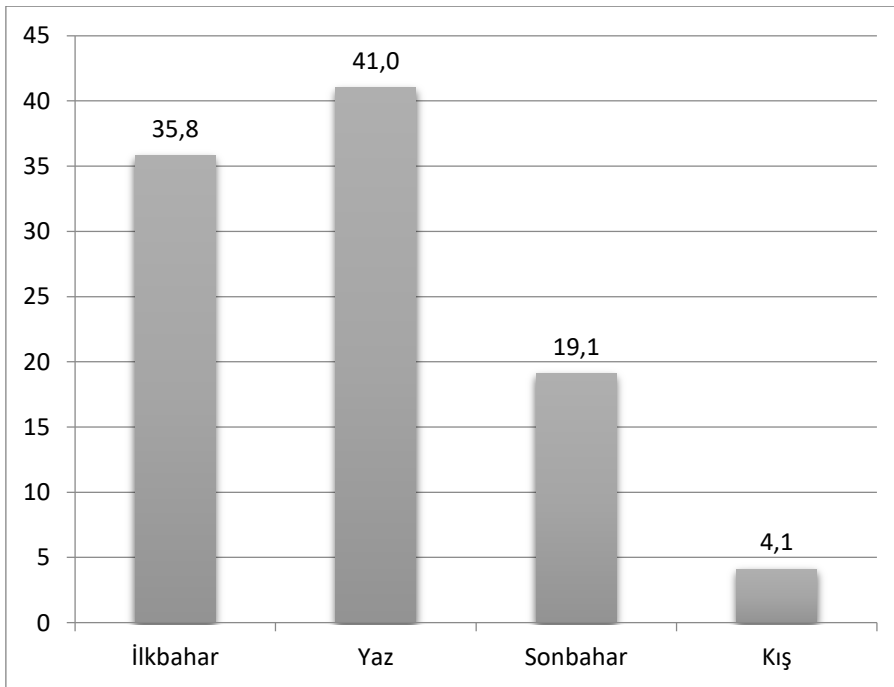
“Yabancı konukların yörenizi gezmek amacıyla gelmesini ve aynı zamanda size gelir getirmesini ister misiniz?” sorusunu üreticilerin neredeyse tamamı olumlu yanıtlamıştır (Çizelge 8.12). “Bölgenizde yöresel ürünlerinizi konuklara satarak ek gelir edinmek ister misiniz?” sorusuna da üreticilerin tamamı olumlu cevap vermiştir.

Çizelge 8.12. Yabancı konukların istenme durumu

Konukların istenme durumu	Oran (%)
Evet	99,25
Hayır	0,75
Toplam	100,0

8.5 Turizm Zamanlaması

Şekil 8.6’da görüldüğü gibi ankete katılanlara turizm açısından en uygun mevsim sorulduğunda %41 ile yaz ve %35,8 ile ilkbahar olduğu ortaya çıkmaktadır. Toplamda yaklaşık %75 ile ilkbahar ve yaz aylarının üreticiler açısından en uygun turizm zamanı olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra sonbaharda da turizm yapılabileceğini yaklaşık her 5 kişiden 1’i ifade etmektedir. Kışın turizm olabileceğine dair anlayış ise henüz neredeyse hiç gelişmemiştir.

Şekil 8.6. Turizm zamanlaması

8.6 Ekoturizm Planlaması

Anket çalışmasında ekoturizmin yönetilip - geliştirilebilmesi için bölge halkının, kooperatiflerin, yerel yönetimlerin ve hükümetin önem dereceleri ayrı ayrı sorulmuştur. Soruyla amaçlanan ekoturizm hareketlerine katılımı ve bunun yönetilip geliştirilmesinde belirleyici rolü kimin üstlenmesi gerektiğidir.

Bu soruya verilen cevaplara göre, ekoturizmin uygulanmasında kilit rol bölge halkının kendisi olarak görülmektedir. Yaklaşık %89,6'sına göre ekoturizm planlamasında birincil önem bölge halkının kendisidir (Çizelge 8.13).

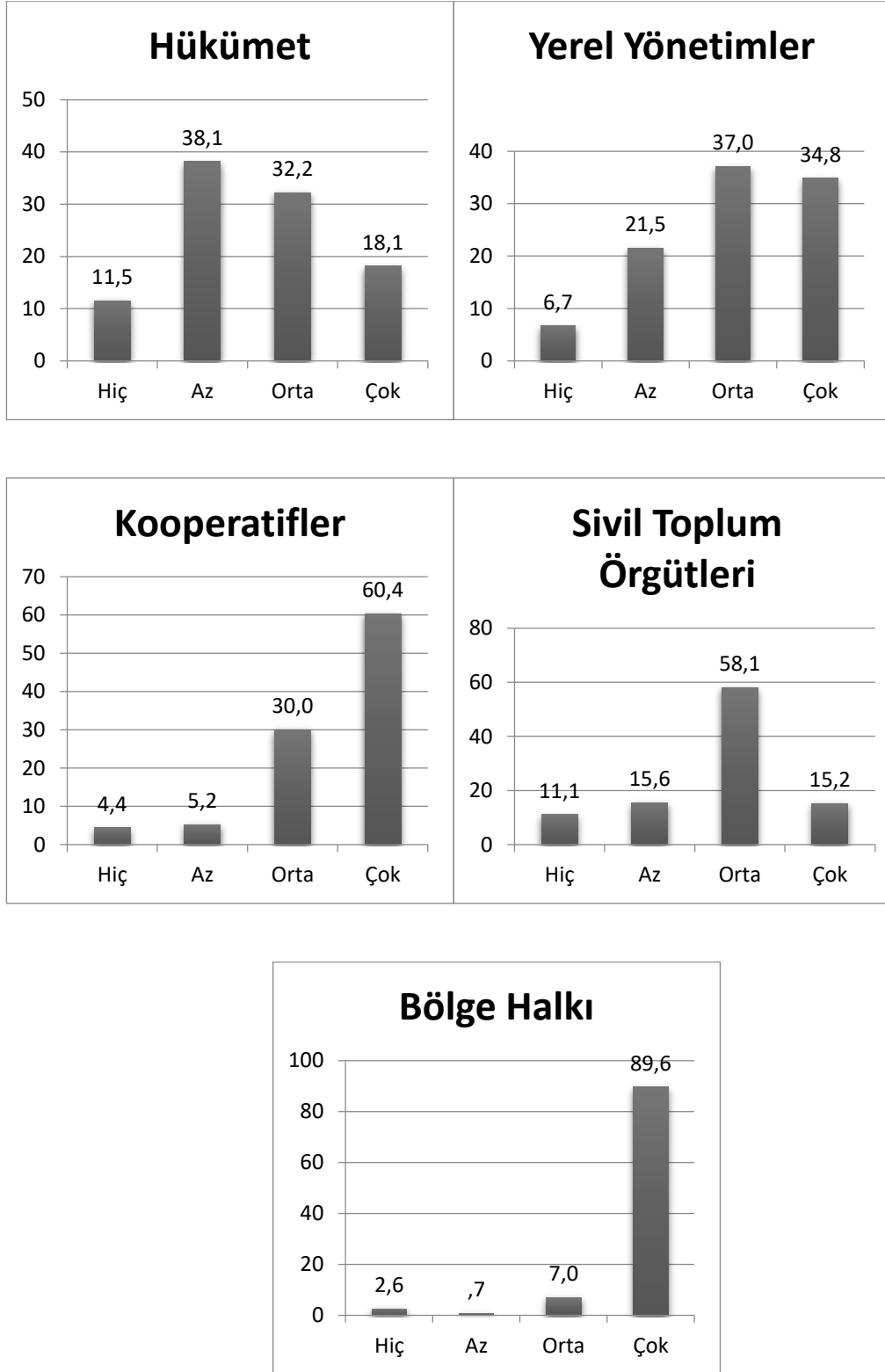
Çizelge ve Grafikler ayrıntılı incelendiğinde ekoturizm yönetimi açısından en yüksek önem bölge halkının kendisi, en düşük önem hükümet ve sivil toplum kuruluşları olarak gözükmektedir.

İkinci derecede önemde ise kooperatifler ortaya çıkmaktadır. Kooperatiflerin önemine inananlar %60,4'tür.

Çizelge 8.13. Ekoturizm planlamasında rol alması gereken unsurlar ve önem dereceleri

Ekoturizm Yönetiminde Rol Alanlar	Hiç Önemli Değil (%)	Az Önemli (%)	Orta Önemde (%)	Çok Önemli (%)
Hükümet	11,5	38,1	32,2	18,1
Yerel Yönetim	6,7	21,5	37,0	34,8
Sivil toplum örgütleri	11,1	15,6	58,1	15,2
Kooperatifler	4,4	5,2	30,0	60,4
Bölge halkı	2,6	0,7	7,0	89,6

Üçüncü derece önemde ise %34,8 oranda yerel yönetimler olarak bulunmuştur. Dördüncü ve son önem derecesinde ise hükümet (%18'ine göre çok önemli) gelmektedir.

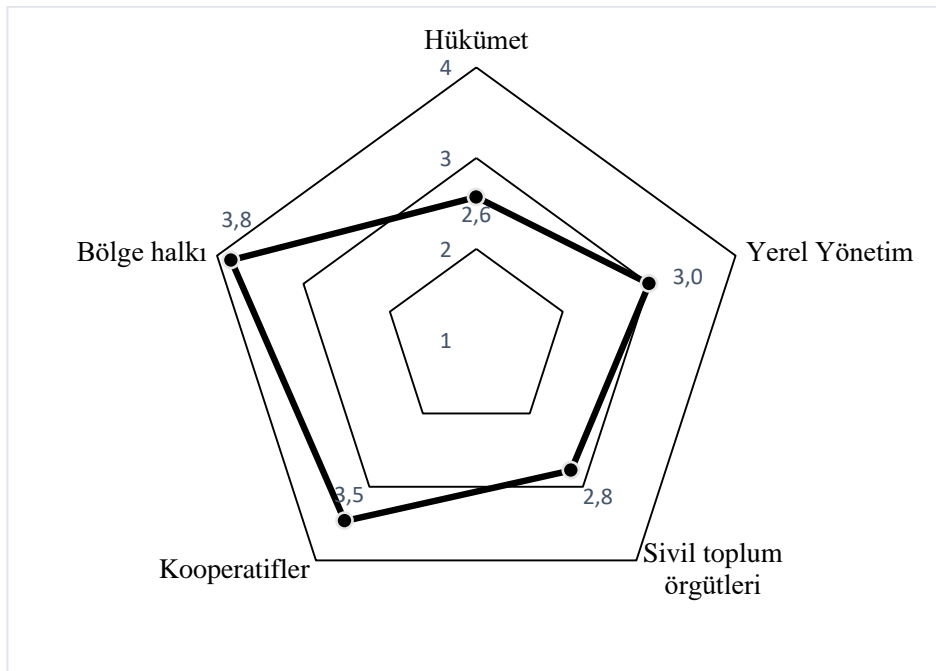

Şekil 8.7. Ekoturizm planlamasında rol alması gereken unsurlar ve önem dereceleri

Bu soruya verilen cevaplardan hareketle etkin bir ekoturizm yönetimi için öncelikle bölge halkının kendisi çok önemli olmakla beraber, kooperatiflerin de önemi oldukça büyük olduğu ve en düşük önemde hükümet ve sivil toplum kuruluşları olduğu sonucuna varılabilmektedir.

Şekil 8.7’de ekoturizmde rol oynaması gereken unsurlara verilen cevaplar verilmiştir. Hükümet, yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri, kooperatifler ve bölge halkı bu konuda ölçeğe göre (hiç, az, orta, çok) değerlendirilmiştir.

Şekil 8.7’de verilen 5 ayrı grafik tek grafiğe indirgenmiştir. Böylece daha anlaşılır bir şekil elde edilmeye çalışılmıştır. Verilen cevapların ortalamaları alınarak ölçeğe (1=hiç, 2=az, 3=orta, 4=çok) göre değerlendirilmiştir. Şekil 8.8. incelendiğinde en yüksek ortalama Bölge halkı (3,8), ikinci yüksek ortalama kooperatifler (3,5) olarak görülmektedir. En düşük olan sivil toplum ve hükümetin ortalamaları ise sırasıyla 2,8 ve 2,6 olarak bulunmuştur.

Şekil 8.8. Ekoturizm planlamasında rollerin önem derecelerinin toplu gösterimi

8.7 Üreticilerin Ekoturizme Bakış Açısı

Bu bölümde Trakya Bölgesinde üreticilerin ekoturizme bakış açıları incelenmiştir. İki grupta sorulan sorular ile üreticilerin Ekoturizme genel bakış açısı ile bölgelerindeki Ekoturizme bakış açılarını incelemeye yönelik sorular sorulmuştur.

Bu değerlendirme 5’li likert ölçeği (1-Kesinlikle katılmıyorum 2- Katılmıyorum 3-Fikrim Yok 4-Katılıyorum 5-Kesinlikle katılıyorum) kullanılarak yapılmıştır. Çıkan sonuçların ortalamaları alınmıştır. Çizelge 8.14.’te bu ortalama-std. Sapma ve minimum maksimumları içermektedir. Şekil 8.9’da Ekoturizme bakış açısı hakkındaki çıkan ortalamalar büyükten küçüğe sıralanmış olarak verilmiştir.

Çizelge 8.14. Üreticilerin ekoturizme bakış açısı - tanımlayıcı istatistikler

Tanımlayıcı İstatistikler					
Yargılar	N	Min.	Mak.	Ort.	Std. Sapma
Turizm ile ekoturizm aynı anlama gelmez	270	2	5	3,20	,589
Ekoturizm hakkında yeterince bilgi sahibiyim.	270	1	5	2,94	,559
Ekoturizmin faydalarını biliyorum.	270	1	5	2,96	,564
Ekoturizm yöre halkımıza ek gelir sağlar.	270	1	5	3,11	,537
Ekoturizm daha fazla gelir elde etme imkânı veren turizm türüdür.	270	2	5	3,15	,473
Ekoturizm doğa dostu bir turizm türüdür.	270	1	5	3,15	,525
Ekoturizmin bulunduğu bölgede yapılması kolaydır.	270	2	5	4,34	,859
Bölgemizin doğal zenginlikleri yeterlidir.	269	1	5	4,61	,723
Ekoturizm bulunduğu bölgede yapılabilir.	270	2	5	4,43	,669
Turizmin her türü bölgemize uygundur.	270	2	5	4,81	,513
Yeterince tanıtım yapıldığı takdirde Ekoturizm olanakları artacaktır.	270	3	5	4,60	,541
Ulaşım imkânları arttırıldığı takdirde Ekoturizm olanakları artacaktır.	270	1	5	4,54	,660

Çizelge 8.14'e göre yeterince tanıtım yapıldığı ve ulaşım imkanları arttığı takdirde ekoturizm olanaklarının artacağına inananlar çoğunluktadır. Ekoturizm hakkında bilgi sahibi olmayanlar ve faydalarını bilmeyenler de çoktur.

Şekil 8.9'da Üreticilerin Ekoturizme Bakış Açısı ve bununla ilgili değerlendirmeler verilmektedir. Bu kapsamda 12 yargı sorgulanmıştır. Her bir yargı için üreticilerin verdiği cevapların ortalaması alınarak grafiğe konulmuştur. Bu ortalamaların 1'e yakın olması üreticilerin yargıya kesinlikle katılmadıklarını, 3 olması o yargıyla ilgili üreticilerin kararsız kaldığını, 5'e yakın olması üreticilerin o yargıya kesinlikle katıldıkları anlamlarına gelmektedir.

Şekil 8.9. Üreticilerin Ekoturizme Bakış Açısı (Ortalamalar)

Şekil 8.9'a bakıldığında üreticilerin çoğu turizmin her türünün bölgelerine uygun olduğunu ifade etmişlerdir (4,81). Bölgelerinin doğal zenginliklerinin yeterli olduğu görüşüne sahip olanlar (4,61) en yüksek ikinci oran olarak karşımıza çıkmaktadır.

8.7.1 Güvenilirlik Analizi

Faktör analizine geçmeden önce verilere güvenilirlik analizi uygulanmıştır. Bu analizle veriler arasında negatif korelasyon olup olmadığına bakılmıştır.

Çizelge 8.15. Üreticilerin ekoturizme bakış açısı - güvenilirlik analizi

Cronbach's Alpha	N of Items
,737	12

Çizelge 8.15'de görüldüğü gibi Cronbach Alpha sayısı 0,737 olarak bulunmuştur. Bu sayı $0.60 \leq \alpha < 0.80$ ise ölçek oldukça güvenilir olduğundan güvenilirlik analizi olumlu olarak sonuçlanmıştır.

8.7.2 Faktör Analizi

Üreticilerin ekoturizme bakış açısı hakkındaki tutumlarını belirleyen etmenlerin ölçülmesinde kullanılan, bağımsız değişkenler içerisinde algılanan boyutları belirlemek amacıyla faktör analizi uygulanmıştır.

Çizelge 8.16. KMO ve Bartlett's testi

Kaiser-Meyer-Olkin Ölçüsünün Örneklem Yeterliliği		,727
Bartlett'in Küresellik Testi	Yaklaşık Ki-Kare	1530,965
	Serbestlik derecesi	66
	Anlamlılık	,000

Faktörlerin analize uygunluğu KMO ve Bartlett's testi ile test edilmiştir. KMO değeri 0,727 bulunmuştur. Bu değer 0,50'den büyük olması verilen faktör analizine uygun olduğunu göstermiştir. Değişkenlerin arasında korelasyon olduğunu gösteren Bartlett testi de Çizelge 8.16'da görüldüğü gibi anlamlıdır (Sig<0,05). Bu nedenle veriler faktör analizi yapmaya uygundur.

Faktör analizi sonucunda ekoturizme bakış açısı incelenmiş ve 4 ayrı faktörün toplam varyansın %74'ünü açıkladığı görülmüştür (Çizelge 8.17).

Çizelge 8.17. Üreticilerin ekoturizme ve bölgedeki potansiyeline bakış açısı - açıklanan toplam varyans

Bileşenler	Başlangıç Özdeğerleri			Ayrılmış kareli yüklerin toplamı			Döndürülmüş kareli yüklerin toplamı		
	Toplam	Varyans %	Kümülatif %	Toplam	Varyans %	Kümülatif %	Toplam	Varyans %	Kümülatif %
1	3,645	30,377	30,377	3,645	30,377	30,377	2,858	23,814	23,814
2	2,583	21,526	51,903	2,583	21,526	51,903	2,425	20,209	44,023
3	1,574	13,113	65,016	1,574	13,113	65,016	2,076	17,301	61,325
4	1,179	9,828	74,844	1,179	9,828	74,844	1,622	13,520	74,844
5	,719	5,988	80,832						
6	,552	4,596	85,428						
7	,473	3,944	89,373						
8	,395	3,291	92,664						
9	,253	2,107	94,771						
10	,229	1,907	96,678						
11	,203	1,691	98,369						
12	,196	1,631	100,000						

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Çizelge 8.18. Döndürülmüş bileşen matrisi

Faktör no	Faktörler	Yargılar	Bileşenler			
			1	2	3	4
1	Ekoturizm özellikleri	Ekoturizm daha fazla gelir elde etme imkânı veren bir turizm türüdür	,821	-,092	,344	,100
		Turizm ile ekoturizm aynı anlama gelmez	,814	,055	-,192	,084
		Ekoturizm doğa dostu bir turizm türüdür	,795	-,087	,373	,054
		Ekoturizm yöre halkımıza ek gelir sağlar	,789	,014	,349	,034
2	Ekoturizm - Bölge ilişkisi	Turizmin her türü bölgemize uygundur	,115	,815	-,189	-,076
		Bölgemizin doğal zenginlikleri yeterlidir.	-,166	,763	,212	-,136
		Ekoturizm bulunduğu bölgede yapılabilir.	,175	,752	,073	,298
		Ekoturizmin bulunduğu bölgede yapılması kolaydır.	-,257	,741	,219	,234
3	Ekoturizm bilgisi	Ekoturizmin faydalarını biliyorum	,284	,126	,878	,013
		Ekoturizm hakkında yeterince bilgi sahibiyim	,186	,092	,869	,009
4	Ekoturizm - Ulaşım ilişkisi	Ulaşım imkanları arttırıldığı takdirde Ekoturizm olanakları artacaktır	,069	-,011	-,002	,854
		Yeterince tanıtım yapıldığı takdirde Ekoturizm olanakları artacaktır.	,089	,138	,021	,839

Extraction Method: Principal Component Analysis. Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization

Çizelge 8.18'e göre, 12 değişkinden 4'ü (Ekoturizm daha fazla gelir elde etme imkanı veren turizm türüdür, Turizm ile ekoturizm aynı anlama gelmez, Ekoturizm doğa dostu bir turizm türüdür, Ekoturizm yöre halkımıza ek gelir sağlar) faktör 1'e önemli yüklemelerde bulunduğu gözlenmektedir. Bu faktörün değişken içeriğine bakıldığında ekoturizmin özellikleri ile ilgili sorulara verilen cevaplardan oluştuğu görülmektedir. 4 sorudan ikisi ekoturizm tanımıyla, diğer ikisi ekoturizm-gelir ilişkisi ile ilgilidir.

Faktör 2'ye önemli yüklemelerde bulunan 4 değişken ise (Ekoturizmin bulunduğum bölgede yapılması kolaydır, Bölgemizin doğal zenginlikleri yeterlidir, Ekoturizm bulunduğum bölgede yapılabilir, Turizmin her türü bölgemize uygundur) daha çok Ekoturizmin yerel bölgeyle olan bağlantılarına anlamlandırma getirdiğinden bu faktöre de Ekoturizm bölge ilişkisi ismi verilmiştir.

Faktör 3'e en fazla katkıda bulunan değişkenler ise (Ekoturizm hakkında yeterince bilgi sahibiyim, Ekoturizm faydalarını biliyorum) Ekoturizm bilgisini ortaya koyan değişkenlerdir. Bu nedenle bu adla adlandırılmışlardır.

Faktör 4'ü belirleyen temel iki değişken (Yeterince tanıtım yapıldığı takdirde Ekoturizm olanakları artacaktır, Ulaşım imkânları arttırıldığı takdirde Ekoturizm olanakları artacaktır) ise Ekoturizm bölgesinin ulaşım sorunları ile ilgilidir. Bu sebepten bu faktör Ekoturizm-Ulaşım ilişkisi olarak isimlendirilmiştir.

8.7.3 Gönüllü Ödeme İsteği

Çalışmada ayrıca üreticilerin buldukları bölgede ekoturizmin oluşması ve yaygınlaşması amacıyla yapacakları katkılar da sorulmuştur.

Bu amaçla özellikle bölgenin ekoturizm potansiyelinin ön plana çıkarılması ve var olan doğal kaynakların sürdürülebilir olarak kullanılmasını amaçlayan çalışmalara yerel halkın katılımı hakkında bilgi alınmaya çalışılmıştır.

Ayrıca, ekoturizm kooperatiflerinin kurulması ve yaygınlaşması yönündeki çalışmalara üreticinin katkısı da araştırılmıştır.

Buna göre, “Bulduğunuz bölge doğal güzellikler yönünden (orman varlığı, flora-fauna, manzara değeri, vs.) oldukça zengin bir bölgedir. Her yıl bu güzellikleri görmek amacıyla ziyaretçiler yöreniz ve çevresine gelmektedir. Ancak bölgeye daha çok ziyaretçi çekilebilmesi, sizlerin bu ziyaretlerden ek gelir olanakları elde etmeniz için, bölgenizin daha iyi korunup geliştirilebilmesi ve gelecek nesillere aktarılabilmesi için” şeklinde bir senaryo düzenlenerek üreticilerin gönüllü ödeme arzusu (WTP) ve Ödemeyi Kabul edebilecekleri miktar (WTA) belirlenmeye çalışılmıştır (Çizelge 8.19).

Çizelge 8.19’da anlaşılacağı üzere “Yerel yönetim tarafından yapılabilecek çalışmalara katkıda bulunmak isteseydiniz; gönüllü olarak yıllık ne kadar bir ücret ödemeyi isterdiniz?” sorusuna üreticiler ortalama olarak 17,63 TL olarak cevap vermişlerdir. Aynı soru için üreticilerin ödemeyi Kabul edecekleri miktar da ortalama 42,72 TL çıkmıştır.

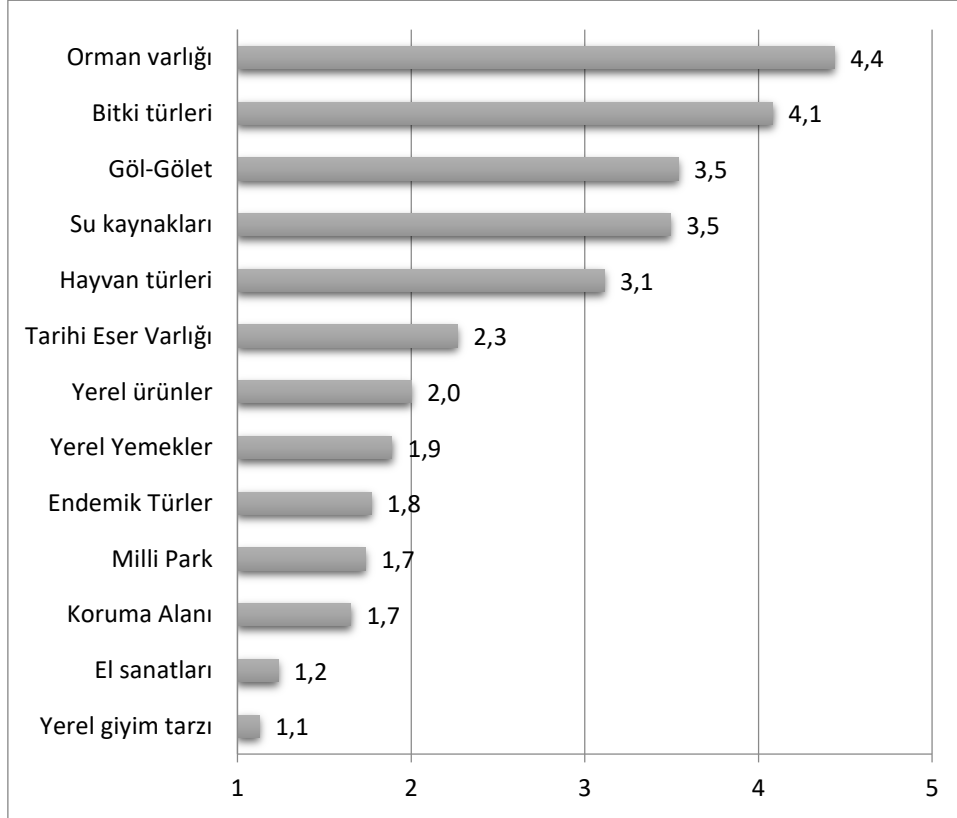
Ekoturizm odaklı bir kooperatifin kurulması ve faaliyetlerini sürdürmesi için üreticiler yıllık ortalama 48,33 TL gönüllü ödeme arzusu belirtmişlerdir. Ödemeyi Kabul edecekleri miktar da ortalama 111.54 TL çıkmıştır.

Çizelge 8.19. WTP ve WTA Sonuçları

	N	Min.	Mak.	Ortalama	Standart Sapma
Yerel yönetim tarafından yapılabilecek çalışmalara katkıda bulunmak isteseydiniz; gönüllü olarak yıllık ne kadar bir ücret ödemeyi isterdiniz? (WTP)	270	0	1000	17.63	70.963
Yerel yönetim tarafından yapılabilecek çalışmalara katkıda bulunmak isteseydiniz; maksimum(en çok) yıllık ne kadar bir ücret ödemeyi kabul ederdingiz? (WTA)	270	0	1000	42.72	97.369
Bu alanda çalışmalar yapabilecek bir kooperatif(Ekoturizm kooperatifi) olsa; bu kooperatife gönüllü olarak yıllık ne kadar bir ücret ödemeyi isterdingiz? (WTP)	270	0	750	48.33	82.225
Bu alanda çalışmalar yapabilecek bir kooperatif(Ekoturizm kooperatifi) olsa; bu kooperatife maksimum(en çok) yıllık ne kadar bir ücret ödemeyi kabul ederdingiz? (WTA)	270	0	1500	111.54	164.927

8.8 Doğal Kaynak Varlığı – Turistik ekim ğeleri

Bölgenin Doğal Kaynak Varlığı ve bu kaynakların Turistik ekim öğeleri olarak görölüp görölmediği ile ilgili sorulan sorulara 5’li likert ölçeğinde cevap aranmıştır. Buna göre ortalamalar en yüksek çekim öğesinden en düşük çekim öğesine doğru sıralandığında şekil 8.10’daki grafik elde edilmiştir.

şekil 8.10. Doğal kaynak varlığı – Turistik ekim öğeleri

şekil 8.10 incelendiğinde anket uygulanan bölgedeki orman varlığının en yüksek turistik çekim öğesi olduğu sonucuna varılmıştır. Bitki türlerinin çeşitliliği en yüksek 2. turistik çekim öğesi olarak bulunmuştur. Yerel yemekler dışındaki yöresel unsurlar(yerel giyim tarzı, el sanatları) en düşük turistik çekim öğesi olarak bulunmuştur.

Yüz yüze yapılan görüşmelerde yerel öğelerin kimi yerde unutulmaya yüz tuttuğu kimi yerde de hiç olmadığı konusunda görüşler alınmıştır. Özellikle el sanatları ile ilgilenen birey sayısının neredeyse hiç olmadığı, yerel giyim tarzının ise modernleşme sonucu kaybolduğu gibi eleştiriler de bu aşamada belirtilmiştir.

8.9 Çok Boyutlu Ölçekleme Analizi (Doğal Kaynak Varlığı – Turistik Çekim Öğeleri)

Çok Boyutlu Ölçekleme analizi, birimler arasındaki uzaklık değerlerinden hareketle, birimlerin benzerliklerinin/farklılıklarının haritalama metoduyla çok boyutlu uzayda ortaya çıkarılmasını sağlayan çok değişkenli bir yöntemdir (Manly 1994).

İncelenen özelliklere göre ÇBÖ türleri metrik ve metrik olmayan yöntemler olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. Metrik yöntemde birimler arası uzaklık değerleri kullanılırken, metrik olmayan yöntemde uzaklık değerlerinin sıra sayıları kullanılmaktadır (Tatlıdil 1996).

ÇBÖ analizinin uygunluğu için herhangi bir test bulunmamakla birlikte elde edilen çözümün uygunluğu için kullanılan ölçülerden biri Stress değeri olmaktadır. Stress değerinin 0.20'den büyük olması zayıf uyumu, 0'a yaklaşması ise tam uyumu göstermektedir (Tatlıdil 1996).

Bu çalışmada metrik ölçekli çok boyutlu ölçekleme analizi kullanıldığından dolayı direk Öklid uzaklığına dayalı uzaklık ölçüm hesabı yapılmıştır. Metrik Ölçekleme de aynı Temel Bileşenler Analizinde olduğu gibi öz değer ayrışımı kullanan bir tekniktir. Ancak elde edilen uzaklıklar matrisine gerekli ara işlemler yapılarak analize uygun hale getirilir (Akın ve Eren 2012).

İki boyutlu düzlem üzerinde yapılmış olan ÇBÖ analizi sonuçları Çizelge 8.20'de verilmiştir. Buna göre hesaplanan stress değeri 8. İterasyona kadar devam etmiştir. Stress değeri gelişmesi 0.001'den daha küçük olduğu noktada durdurulmuştur. Bu nokta bir analiz için gerekli aşamadır.

Çizelge 8.20. Çok boyutlu ölçekleme analizinin sonuçları: İki boyutlu düzlemde elde edilen iterasyon özeti

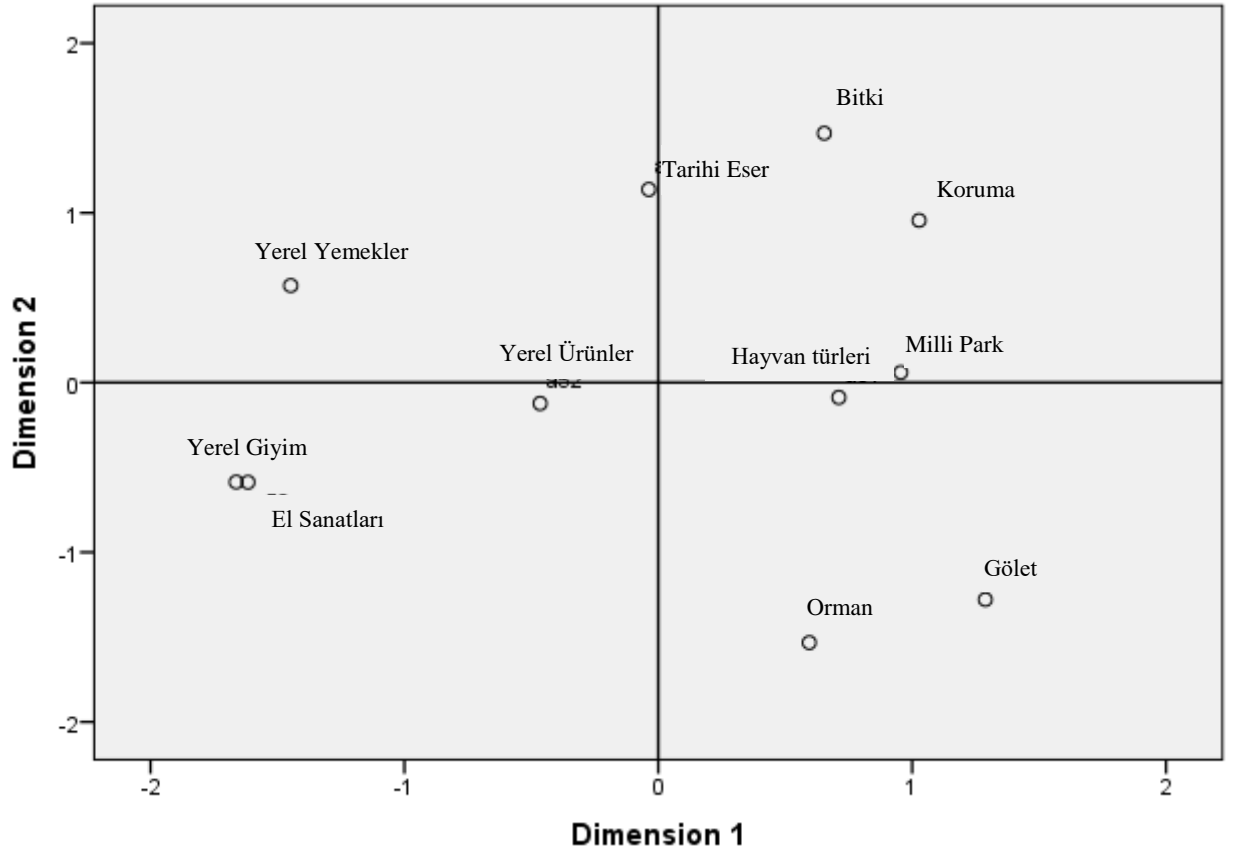
İterasyon	S-Stress	Gelişme
1	0,30898	
2	0,27147	0,03751
3	0,24291	0,02856
4	0,21821	0,02471
5	0,20327	0,01494
6	0,19849	0,00477
7	0,19688	0,00161
8	0,19645	0,00043

Kruskal Stres değeri izelge 8.21’de görüldüğü gibi oldukça yüksek bir değer olarak bulunmuştur(RSQ = 0,84965). Bu değer bize stres değerinin yaklaşık % 85 oranında açıklayıcılığa sahip olduğunu göstermekte ve analiz sonucunun oldukça yüksek bir oranda yeterli olduğunun kanıtıdır.

Çizelge 8.21. Kruskal stres değeri

For matrix	
Stress = 0,15174	RSQ = 0,84965

Bu çalışmada B analizinin anlaşılabilirliğini arttırmak adına 3 boyut yerine 2 boyut kullanılmıştır.

şekil 8.11. Öklid uzaklık modeli – 2 Boyutlu düzlemde konfigürasyon

Öklid Uzaklık Modeline göre oluşan yapılandırma Şekil 8.11’de gösterilmiştir. Buna göre Yerel Unsurlar (Yerel Yemekler, Yerel Ürünler, Yerel Giyim, El sanatları) birbirlerine yakın ve ilişki halinde çıkmıştır. Turistik Çekim ögesi olarak bu grubun etkisi oldukça düşük olarak bulunmuştur. Tarihi Eser varlığı ise nötr etki yapmaktadır. Turistik Çekim ögesi olarak en yüksek etkileri Koruma Alanları, Milli Parklar yapmaktadır. Orman ve Gölet ise katılımcılar tarafından farklı bir yerde konumlandırılmaktadır.

Ekoturizm açısından en büyük potansiyel Trakya Bölgesindeki Milli Parklar ve Koruma Alanları olarak görülmekle birlikte, orman ve gölet gibi sulak alanların da ayrı bir önemi bulunmaktadır.

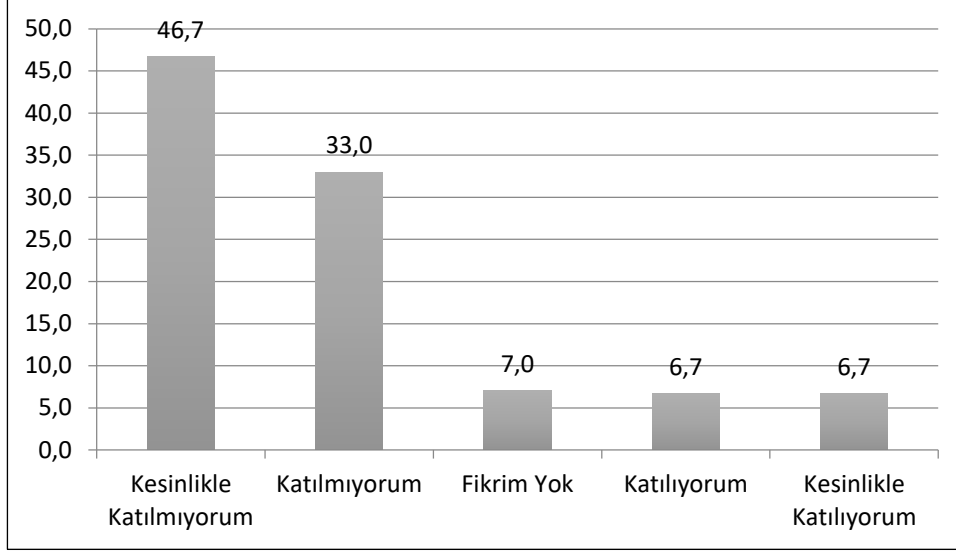
8.10 Kooperatif – Ekoturizm Arasındaki ilişki

Bu bölümde Kooperatiflerin Ekoturizmde rolü ve kooperatiflerle Ekoturizm arasındaki ilişkiler değerlendirilmiştir. Çizelge 8.22’e göre Kooperatiflerin Ekoturizmde rol alması gerektiğini düşünenlerin oranı çok yüksek (%97,8) bulunmuştur.

Çizelge 8.22. Kooperatiflerin ekoturizmde rolü

Kooperatifler Ekoturizmde rol almalı mı?	Oran (%)
Evet	97,8
Hayır	2,2
Toplam	100,0

Sadece Ekoturizm ile ilgilenen Ekoturizm Kooperatifleri oluşturulup oluşturulmaması konusunda yöneltilen soruya verilen cevaplar Şekil 8.12’deki gibidir.

Şekil 8.12. Ekoturizm kooperatiflerinin oluşturulması gerekliliği

Şekil 8.12'ye göre “Sadece ekoturizm ile ilgilenen Ekoturizm Kooperatifleri oluşturulması gereklidir” yargısına %46,7 oranda kesinlikle katılmıyorum ve %33 oranda katılmıyorum şeklinde cevap verilmiştir. Ekoturizm kooperatiflerinin oluşturulması gerekliliğine kesinlikle katılanların oranı ise sadece %6,7 oranında kalmaktadır. Üreticiler Ekoturizm kooperatifleri yerine daha çok mevcut kooperatiflerin faaliyet alanına ekoturizm yönetiminin eklenmesini tercih etmektedirler. Belki de bu noktada Ekoturizmin yerel halk tarafından tam olarak özümsemediği düşünülebilir ya da hali hazırda faaliyette bulunan örneğin Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerin faaliyet alanına eklenmesi daha kolay olarak algılanabilmektedir.

8.10.1 Kooperatiflerin Ekoturizme Olacak Yararları

Kooperatiflerin ekoturizme olabilecek yararları ortaya koyma amaçlı yöneltilen farklı sorular topluca incelenmiştir. İncelenen bu verilerin faktör analizine geçmeden önce güvenilirlik analizi uygulanmıştır. Bu analizle verilerin arasında negatif korelasyon olup olmadığına bakılmıştır.

Çizelge 8.23. Kooperatif ve ekoturizm arasındaki ilişki - Güvenirlilik analizi

Cronbach's Alpha	N of Items
,808	10

Cronbach Alpha sayısı 0,808 olarak bulunmuştur. $0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir olduğundan güvenilirlik analizi olumlu olarak sonuçlanmıştır (Çizelge 8.23).

Çizelge 8.24. KMO ve Bartlett's testi

Kaiser-Meyer-Olkin Ölçüsünün Örnekleme Yeterliliği		,803
Bartlett'ın Küresellik Testi	Yaklaşık Ki-Kare	1100,626
	Serbestlik derecesi	36
	Anlamlılık	,000

Faktörlerin analize uygunluğu KMO ve Bartlett's testi ile test edilmiştir. KMO değeri 0,803 bulunmuştur (Çizelge 8.24). Bu değer 0,50'den büyük olması verilerin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir. 0,80 üzerindeki değer çok iyi olarak yorumlanmaktadır. Değişkenlerin arasında korelasyon olduğunu gösteren Bartlett testi de Çizelge 8.24'te görüldüğü gibi anlamlı olarak bulunmuştur (Sig<0,05). Bu nedenle veriler faktör analizi yapmaya uygundur.

Faktör analizi sonucunda kooperatif – ekoturizm ilişkisi incelenmiş ve 2 ayrı faktörün toplam varyansın yaklaşık %61'ini açıkladığı görülmüştür (Çizelge 8.25).

Çizelge 8.25. Açıklanan toplam varyans

Bileşenler	Başlangıç Özdeğerleri			Ayrılmış kareli yüklerin toplamı			Döndürülmüş kareli yüklerin toplamı		
	Toplam	Varyans %	Kümülatif %	Toplam	Varyans %	Kümülatif %	Toplam	Varyans %	Kümülatif %
1	4,176	46,398	46,398	4,176	46,398	46,398	3,278	36,420	36,420
2	1,326	14,737	61,135	1,326	14,737	61,135	2,224	24,714	61,135
3	,914	10,159	71,293						
4	,727	8,075	79,368						
5	,681	7,570	86,938						
6	,400	4,449	91,388						
7	,362	4,028	95,415						
8	,231	2,570	97,985						
9	,181	2,015	100,000						

Extraction Method: Principal Component Analysis

Faktör analizi sonucunda “Kooperatifler aracılığı ile düzenlenebilecek turlar ve tanıtım çalışmaları (broşür, reklam, vs.) ile Ekoturizm olanakları daha da arttırılabilir.”, “Ekoturizm aktivitelerinden elde edilecek tüm gelirler kooperatif aracılığı ile ortaklara dağıtılmalıdır.”, “Kooperatifler ortaklarını ekoturizm konusunda eğitmelidir.”, “Mevcut kooperatiflerin faaliyet alanlarına ekoturizm eklenmelidir.”, “Kooperatifler ürünleri satmak amacıyla satış mağazaları açmalıdır.”, “Ekoturizm faaliyetlerini yönetecek kooperatiflerin oluşturulması gereklidir.” yargıları bir faktör oluşturmuştur. Bu faktör incelendiğinde reklam, tanıtım çalışmaları, eğitim konuları gibi daha çok yönetimsel yararların söz konusu olduğu dikkat çekmektedir (Çizelge 8.26).

Diğer bir faktör grubu da “Köy içerisinde turistlerin konaklayacağı bina/tesis/çadır kamp gibi yerlerin düzenlenmesini kooperatif üstlenebilir.”, “Ekoturizm alanının temizlik ve bakımında kooperatifler etkin rol oynamalıdır.”, “Ekolojik/organik ürün satışlarını kooperatifler üstlenmelidir.” yargılarının birleşmesi sonucu oluşmuştur. Bu da bina, tesis, temizlik ve bakım gibi daha çok altyapısal yararların bulunduğu görülmektedir (Çizelge 8.6).

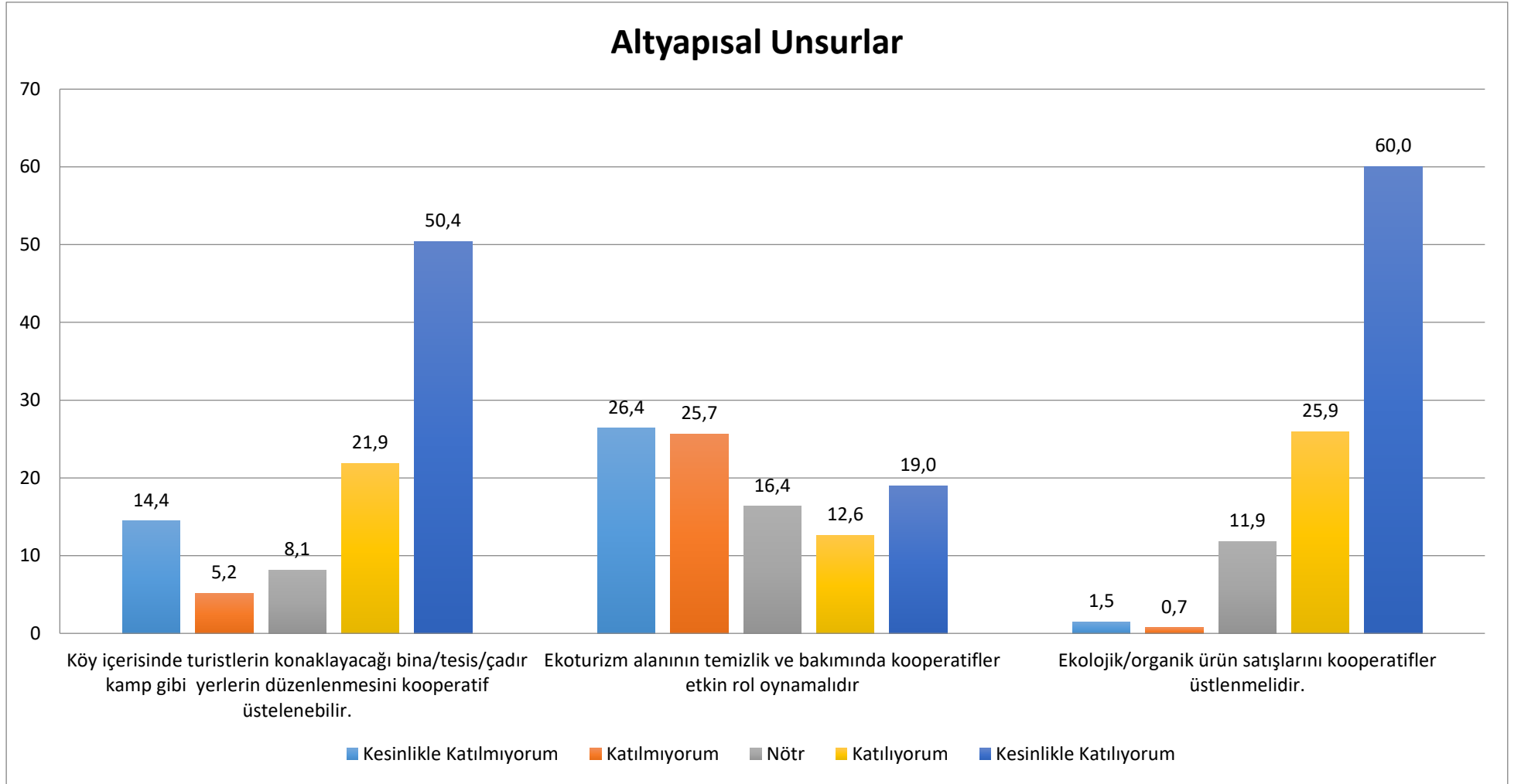
Çizelge 8.26’da verilen döndürülmüş Bileşen Matrisi daha net anlaşılması açısından Şekil 8.13 ve Şekil 8.14’teki gibi bileşenleri ayrı ayrı verilmiştir. Şekil 8.13’de Altyapısal Unsurları oluşturan bileşenlerinin ayrıntılı değerleri, Şekil 8.14’te ise Yönetimsel Unsurların bileşenlerinin ayrıntılı değerleri incelenmiştir. Şekillere bakıldığında en yüksek katılımların yönetimsel bileşenlerde olduğu görülmektedir. Altyapısal unsurlardan özellikle temizlik ve bakım ile ilgili olan öge kooperatiflerin ekoturizm faaliyetleri arasında görülmemektedir.

Çizelge 8.26. Döndürülmüş bileşen matrisi

	Yargılar	Bileşenler	
		1	2
Yönetimsel Unsurlar	Kooperatifler aracılığı ile düzenlenebilecek turlar ve tanıtım çalışmaları (broşür, reklam, vs.) ile Ekoturizm olanakları daha da artırılabilir.	0,846	0,206
	Ekoturizm aktivitelerinden elde edilecek tüm gelirler kooperatif aracılığı ile ortaklara dağıtılmalıdır.	0,785	0,130
	Kooperatifler ortaklarını ekoturizm konusunda eğitmelidir.	0,774	0,101
	Mevcut kooperatiflerin faaliyet alanlarına ekoturizm eklenmelidir.	0,684	0,068
	Kooperatifler ürünleri satmak amacıyla satış mağazaları açmalıdır.	0,672	0,478
	Ekoturizm faaliyetlerini yönetecek kooperatiflerin oluşturulması gereklidir.	0,400	0,291
Altyapısal Unsurlar	Köy içerisinde turistlerin konaklayacağı bina/tesis/çadır kamp gibi yerlerin düzenlenmesini kooperatif üstlenebilir.	0,189	0,829
	Ekoturizm alanının temizlik ve bakımında kooperatifler etkin rol oynamalıdır.	-0,017	0,803
	Ekolojik/organik ürün satışlarını kooperatifler üstlenmelidir.	0,481	0,711

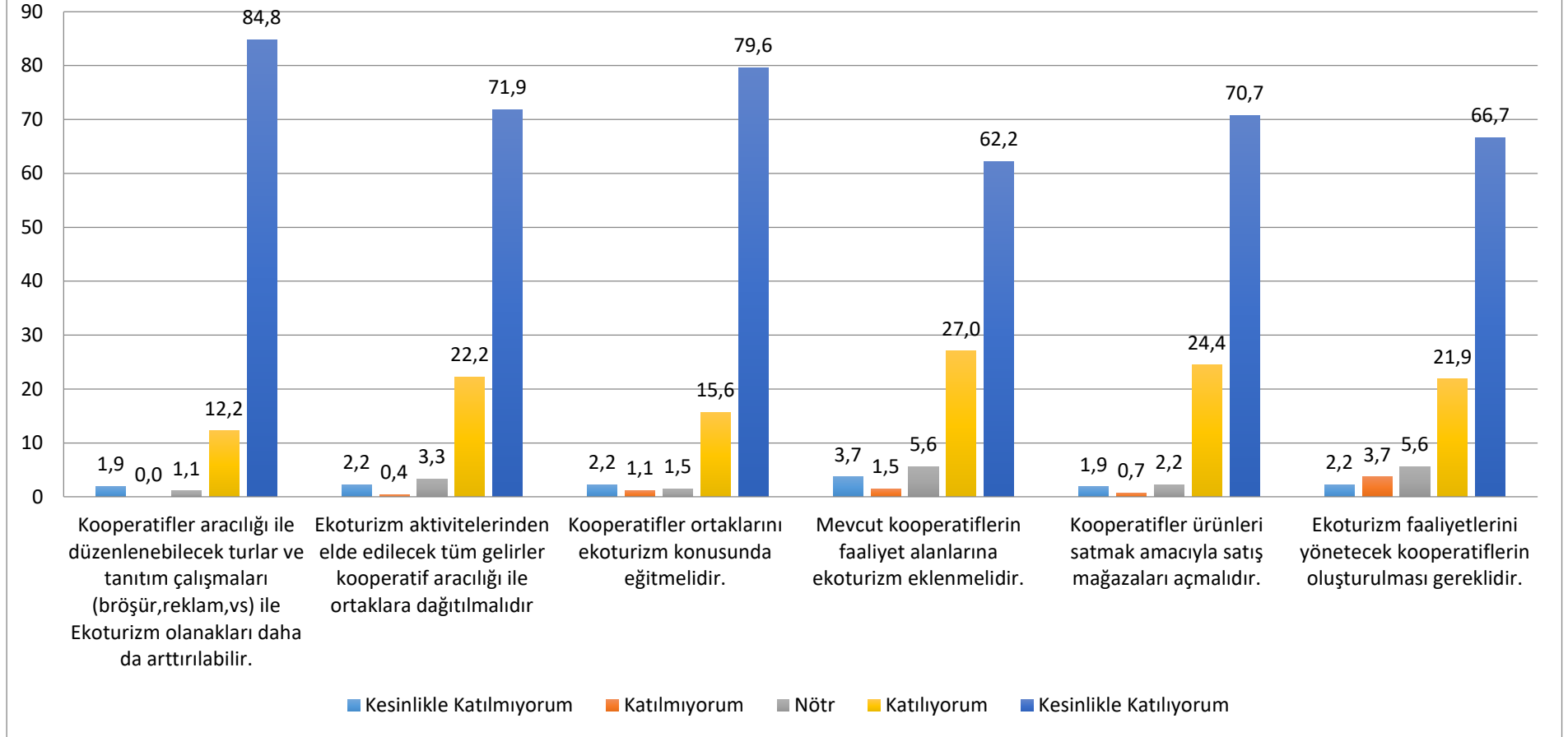
Extraction Method: Principal Component Analysis.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.

Şekil 8.13. Altyapısal unsurların karşılaştırılması

Yönetimsel Unsurlar

Şekil 8.14. Yönetimsel unsurların karşılaştırılması

8.11 Kooperatif yöneticilerine göre turizm potansiyeli

Çalışmanın bu bölümünde kooperatif yöneticilerine uygulanan anketlerin değerlendirilmesine yer verilmiştir.

Turistlerin bölgede görülebilecek yerlerin bulunup bulunmadığı konusunda Çizelge 8.27'deki sonuç ortaya çıkmıştır.

Çizelge 8.27. Bölgede görülebilecek yerler

Görülecek Yerler	Oran (%)
Evet	86,4
Hayır	13,6
Toplam	100,0

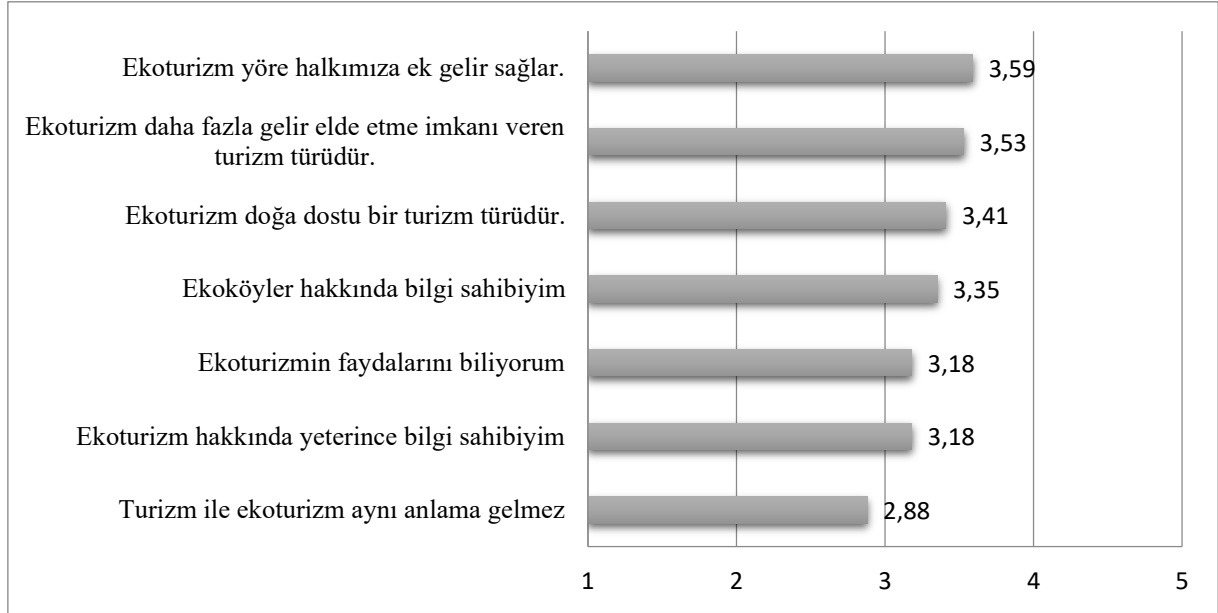
Yabancı konukların konaklaması için yörenizde uygun yerler olup olmadığı ile ilgili alınan değerlendirmeye göre sonuçlar Çizelge 8.28'de verilmiştir. Buna göre %76,5 oranda böyle yerlerin bulunmadığı belirtilmiştir.

Çizelge 8.28. Bölgede konaklamaya uygun yerler

Konaklamaya uygun Yerler	Oran (%)
Var	23,5
Yok	76,5
Toplam	100,0

8.12 Kooperatif Yöneticilerinin Ekoturizme Bakış Açısı

Bu bölümde Trakya Bölgesinde kooperatif yöneticilerinin ekoturizme bakış açıları incelenmiştir.

Şekil 8.15. Kooperatif yöneticilerinin ekoturizme bakış açısı (Ortalamalar)

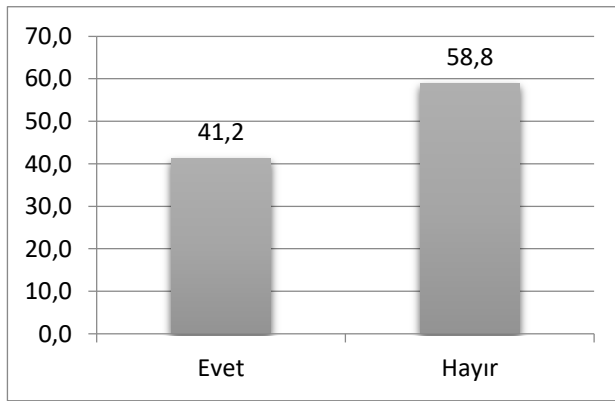
Şekil 8.15.'te Kooperatif Yöneticilerinin Ekoturizme Bakış Açısı ve bununla ilgili değerlendirmeler verilmektedir. Bu kapsamda 7 yargı sorgulanmıştır. Her bir yargı için kooperatif yöneticilerinin verdiği cevapların ortalaması alınarak grafiğe konulmuştur. Bu ortalamaların 1'e yakın olması kooperatif yöneticilerinin yargıya kesinlikle katılmadıklarını, 3 olması o yargıyla ilgili kooperatif yöneticilerinin kararsız kaldığını, 5'e yakın olması kooperatif yöneticilerinin o yargıya kesinlikle katıldıkları anlamlarına gelmektedir.

Şekil 8.15.'e bakıldığında yöneticilerin en yüksek oranda katıldığı konular ekoturizmin ek gelir kaynağı olarak görünmesiyle ilgili yargılar olarak ortaya çıkmaktadır.. Turizm ile Ekoturizm kavramı ise kimi zaman karışmakta ve birbirinin yerine kullanılmaktadır.

8.13 Kooperatiflerin Ekoturizmdeki Rolü

Kooperatif yöneticileri ile yapılan anket uygulamasının bu bölümünde Kooperatiflerin Ekoturizmde rolü incelenmiştir.

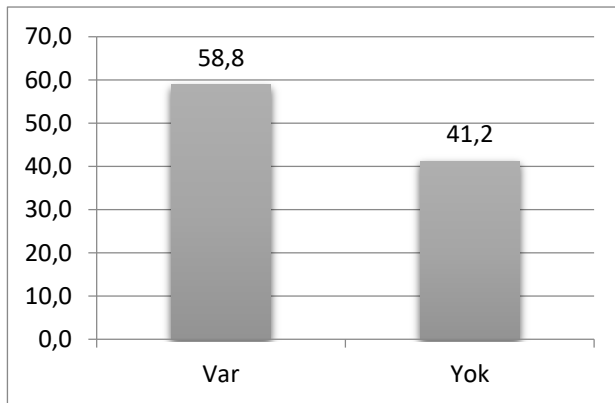
Şekil 8.16'da Kooperatiflerin yerel ürün pazarlama durumları ortaya konulmuştur. Buna göre %41,2 oranında kooperatifler bal, reçel, manda yoğurdu, vb. yerel ürün üretimi yapmaktadır. Kalan %58,8 oranının içerisinde bölgede bu tür üretimlerin olmaması veya bu tür yerel ürün pazarlamasına kooperatiflerin katılmaması söz konusudur.

Şekil 8.16. Kooperatifin yerel ürün pazarlama durumu

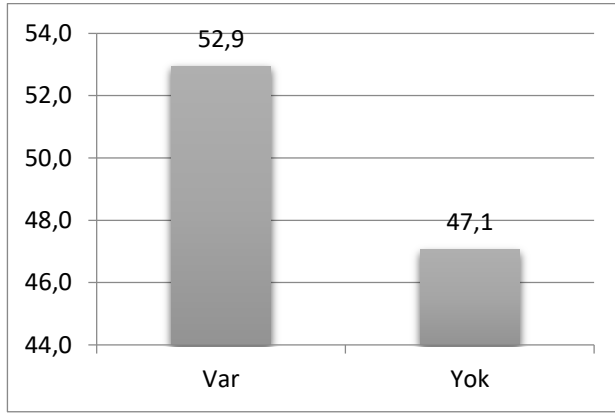
Kooperatifin faaliyet alanıyla ilgili açık uçlu soruya ormancılık, süt pazarlama, balıkçılık, çeltik üretimi, bağcılık gibi çok çeşitli cevaplar alınmıştır. Buradan da kooperatiflerin tarımsal faaliyetlere destek olduğu görülmektedir.

Kooperatiflerin üst örgütü olup olmaması durumu da Şekil 8.17'de gösterilmiştir.

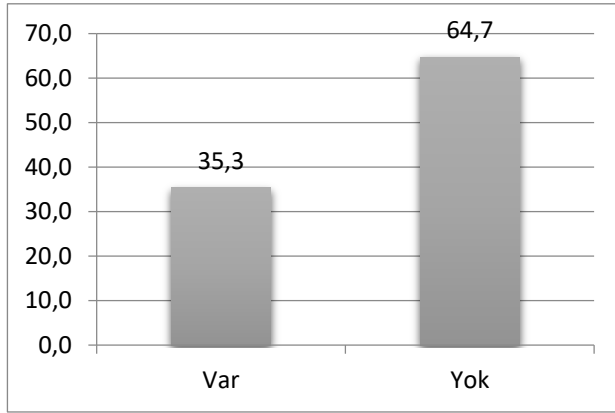
Şekil 8.17. Kooperatifin üst örgütünün bulunma durumu

Kooperatif yöneticilerine kooperatiflerinin ekonomik gücü olup olmadığı sorusu da yöneltilmiştir. Şekil 8.18’de bu durum gösterilmiştir.

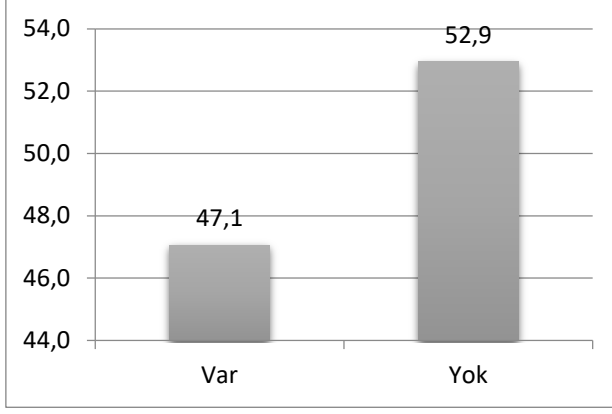
Şekil 8.18. Kooperatifin ekonomik güç yeterlilik durumu

Kooperatifin kendine ait bir binası olup olmadığına bakıldığında kooperatif yöneticilerinin %64,7 gibi çoğunluğun kooperatifin kendi binası olmadığını belirtmişlerdir (Şekil 8.19).

Şekil 8.19. Kooperatifin kendisine ait binası bulunma durumu

Kooperatif yöneticilerine bölgelerinde barınma ve yemek ihtiyacı için yabancı konukların yararlanabileceği yapılaşma durumları sorulmuştur. Buna göre %52,9 oranında bu tür yerlerin bulunmadığı sonucuna varılmıştır (Şekil 8.20).

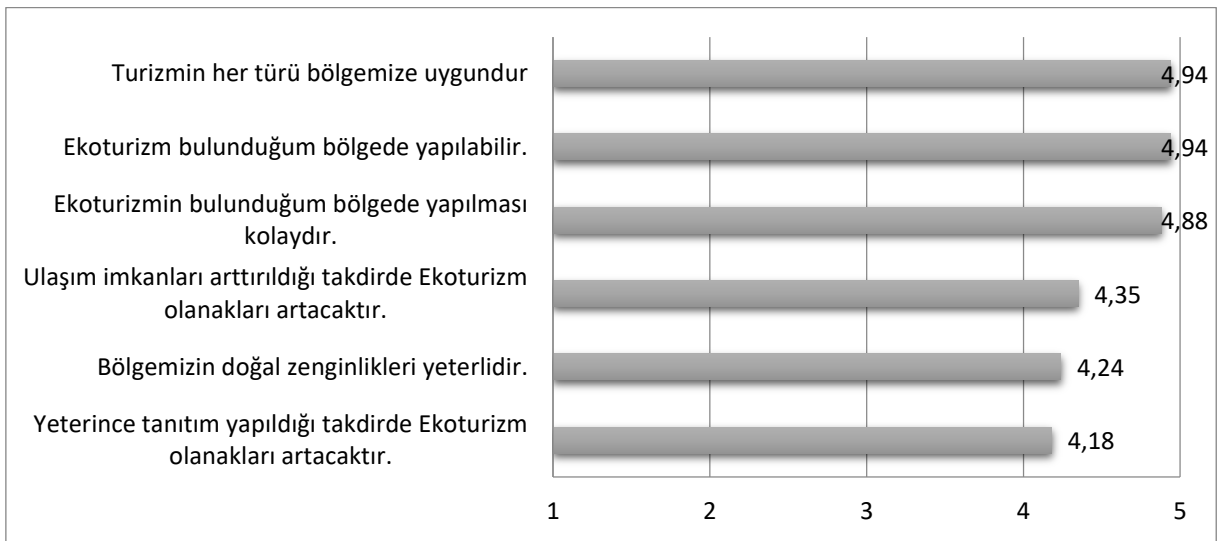

Şekil 8.20. Bölgede barınma ve yemek ihtiyacı için konukların yararlanabileceği yapılaşma durumu

8.14 Kooperatif Yöneticilerinin Yöredeki Ekoturizm Potansiyeline Bakış Açısı

Kooperatif yöneticilerinin Ekoturizm Potansiyeline bakış açısını incelemek amacıyla 6 yargı ortaya konulmuştur. Yargıların 1'e yakın olması yargıya kesinlikle katılmıyorum, 5'e yakın olması kesinlikle katlıyorum olarak değerlendirilmiştir.

Buna göre Şekil 8.21'de görüldüğü gibi "Turizmin her türü bölgemize uygundur" ve "Ekoturizm bulunduğum bölgede yapılabilir" yargıları kooperatif yöneticilerinin en çok katıldıkları yargılardan ikisi olmuştur. Genel anlamda 6 yargıya da katılım yüksek olarak bulunmuştur. Altı yargı arasında en düşük gözükten tanıtım çalışmaları yapıldığında ekoturizm olanaklarının artacağına dair yargı 4,18 gibi yüksek sayılabilecek bir oranda çıkmıştır.

Şekil 8.21. Bölgedeki ekoturizm potansiyeline bakış açısı

8.15 Ekoturizm Planlaması

Kooperatif yöneticilerine ekoturizmin yönetilip - geliştirilebilmesi için bölge halkının, kooperatiflerin, yerel yönetimlerin ve hükümetin önem dereceleri ayrı ayrı sorulmuştur. Soruyla amaçlanan ekoturizm hareketlerine katılımında ve bunun yönetilip geliştirilmesinde belirleyici rolü kimin üstlenmesi gerektiğidir.

Bu soruya verilen cevaplara göre, ekoturizmin uygulanmasında kilit rol bölge halkının kendisi olarak görülmektedir. Çizelge 8.29'a göre çok yüksek bir oranda (%94,1) ekoturizm planlamasında rol alması gereken en önemli unsur bölge halkının kendisidir.

Sonuçlar üreticilere yöneltilenlerle karşılaştırıldığında dikkati çeken en önemli farklılık Kooperatif yöneticilerine göre hükümetlerin ekoturizm yönetiminde daha çok rol oynaması gerektiği düşüncesidir (%41,2). Bu oran Çizelge 8.13'te %18,1 oranda karşılık bulmuş, genel anlamda hükümetin ekoturizm yönetiminde rolü üreticiler nezdinde az önemli olarak görülmüştü.

Çizelge 8.29. Ekoturizm planlamasında rol alması gereken unsurlar

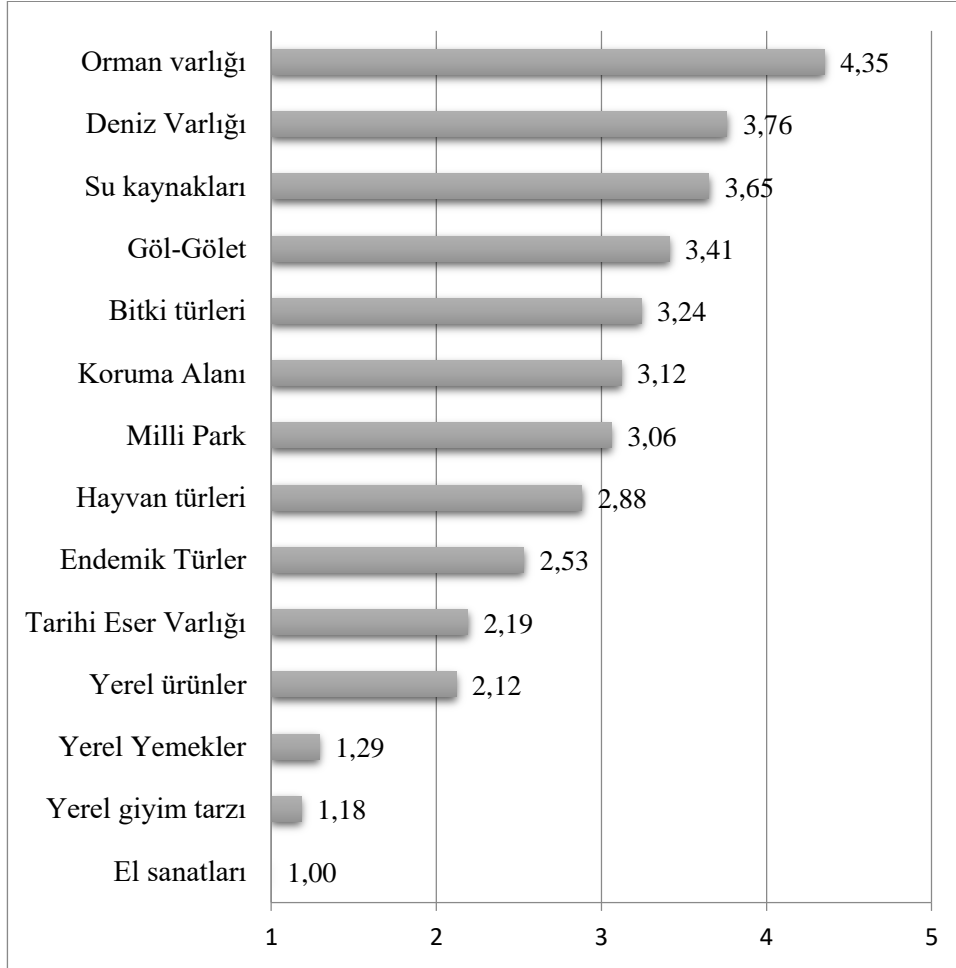
Ekoturizm Yönetiminde Rol Alanlar	Hiç Önemli Değil (%)	Az Önemli (%)	Orta Önemde (%)	Çok Önemli (%)
Hükümet	5,9	29,4	23,5	41,2
Yerel Yönetim	0	17,6	58,8	23,5
Sivil toplum örgütleri	0	23,5	64,7	11,8
Kooperatifler	0	0	17,6	82,4
Bölge halkı	0	0	5,9	94,1

Diğer sonuçlar üretici anketleri ile karşılaştırıldığında benzer sonuçlarla karşılaşmıştır.

Özetle bölge halkı ve kooperatiflerin hem üreticiler nezdinde hem kooperatifler nezdinde ekoturizmde kilit rol oynaması gerektiği ortaya konulmuştur.

8.16 Doğal Kaynak Varlığı – Turistik Çekim Ögeleri

Üretici anketinde olduğu gibi kooperatif yöneticilerine bölgelerindeki turistik çekim öğeleri ile ilgili değerlendirmeler 5’li likert ölçeğiyle alınmıştır. Ölçeğin 1’e yakın değerlerde olması öğenin En az düzeyde önemli olduğunu, 5’e yakın değerde olması En çok önemde olduğunu göstermektedir. Şekil 8.22’de bu değerlerin ortalamaları alınarak en yüksek değerli öğeden başlayarak en düşük değerli olana doğru sıralama yapılmıştır. Buna göre Orman varlığı en yüksek çekim öğesi olarak bulunmuştur (4,35). Yerel öğeler (yerel ürünler, yemekler, giyim tarzı ve el sanatları) üretici anketi sonuçlarına benzer şekilde en düşük çekim öğeleri olarak alt sıralarda yer almışlardır.

Şekil 8.22. Doğal kaynak varlığı – Turistik çekim öğeleri

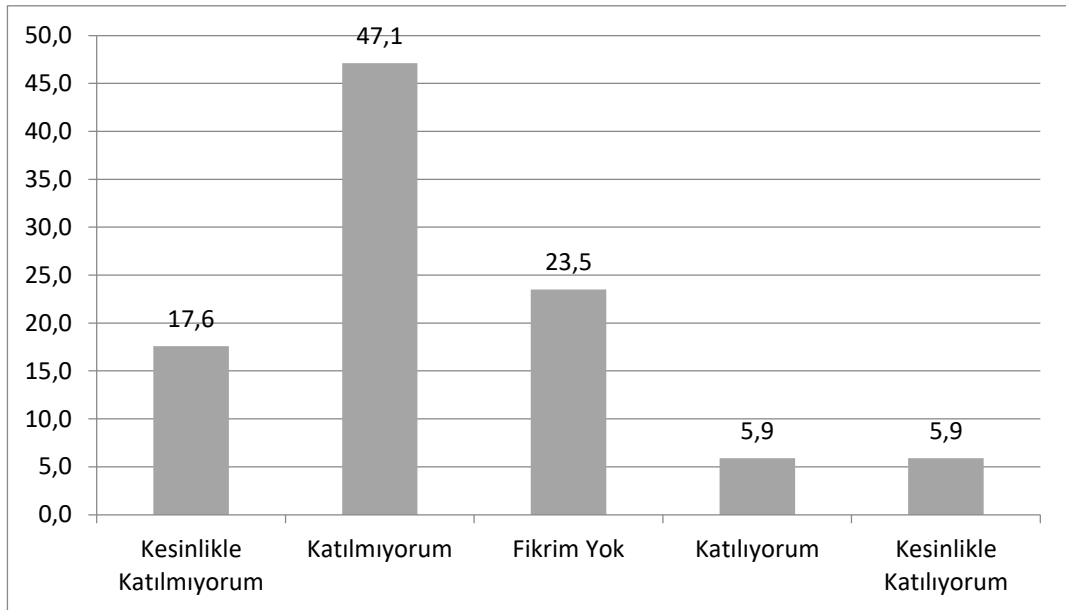
8.17 Kooperatif – Ekoturizm arasındaki ilişki

Bu bölümde Kooperatif Yöneticilerine göre Kooperatiflerin Ekoturizmde rolü ve kooperatifler ile Ekoturizm arasındaki ilişkiler değerlendirilmiştir. Çizelge 8.30'a göre Kooperatiflerin Ekoturizmde rol alması gerektiğini düşünenlerin oranı çok yüksek (%94,1) bulunmuştur.

Çizelge 8.30. Kooperatiflerin ekoturizmde rolü

Kooperatifler Ekoturizmde rol almalı mı?	Oran (%)
Evet	94,1
Hayır	5,9
Toplam	100,0

Sadece Ekoturizm ile ilgilenen Ekoturizm Kooperatifleri oluşturulup oluşturulmaması konusunda yöneltilen soruya verilen cevaplar Şekil 8.23'deki gibidir. Bu kısımda da üretici anket sonuçlarına paralel sonuçlar çıkmıştır.

Şekil 8.23. Ekoturizm kooperatiflerinin oluşturulması gerekliliği

Şekil 8.24. Kooperatifler ile ekoturizm arasındaki ilişki

Şekil 8.24'te Ekoturizm ile Kooperatifler arasındaki ilişkiyi ortaya koyma amaçlı 11 adet yargı ortalamalarına göre sıralanmıştır. Daha önce olduğu gibi bu değerlerin 1'e yaklaşması bu yargıya en az seviyede katılımın olduğuna ya da hiç olmadığına, 5'e yaklaşması ise katılımın en üst düzeyde olduğuna işaret etmektedir. Ekoturizm faaliyetlerinden elde edilecek gelirlerin dağıtılmasını kooperatiflerin üstlenmesi gerektiği yargısı 4,88 oranıyla en yüksek oranda katılımın sağlandığı yargıdır. Altyapı ile ilişkili olan yapı işleri ve temizlik işleri ile ilgili yargılarda katılım düşük bulunmaktadır. Buradan hareketle kooperatiflerin bu alanda rollerinin olması doğru bulunmamaktadır.

9. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada Trakya Bölgesinde Ekoturizm potansiyeli bulunan köyler baz alınarak anket uygulaması yürütülmüştür. Bölgenin özellikle iç kesim kırsallarında tarımsal faaliyetler daha yoğun olarak yapılmaktadır. Bu bölgelerde turizm ve dolayısıyla ekoturizm potansiyeli oldukça sınırlı kalmaktadır. Trakya Bölgesinin özellikle kuzey doğusunda bulunan İğneada longos (su basar) ormanları ve çevresindeki kırsal bölgelerde ise ekoturizm potansiyeli en yüksek durumdadır. Bir diğer önemli bölgede Saroz bölgesi ve civarı olarak göze çarpmaktadır. Bu bölge dalış aktiviteleri için de önemli bir yer olarak kullanılmaktadır. Ekoturizm açısından bir başka değerli bölgede Şarköy ve civarındaki köylerdir. Tekirdağ Şarköy arasında yer alan bölge özellikle yamaç paraşütü ve trekking amaçlı kullanılmaktadır. Tezin içerisinde anlatıldığı gibi sadece doğa sporların yapılmakta olması Ekoturizm kapsamına girmeyeceğinden bölgedeki yerel halkın da fayda sağlaması açısından köylerdeki durum detaylı değerlendirilerek bakılması daha doğrudur.

Yerel halk ve kooperatiflerin Ekoturizm aktivitelerinde rol alması gerekliliği tezin en önemli bulgularındandır. Anket yapılan bireylerin çoğunluğu ekoturizm faaliyetlerinde kooperatiflerin rol alması gerektiğini düşünmektedir. Ancak ekoturizm faaliyetleri için başlı başına Ekoturizm kooperatiflerinin oluşturulması ankete katılan bireyler için cazip gelmemektedir. Bu noktada mevcut kooperatiflerin bu görevi de yapabileceği düşüncesinin hakim olması muhtemeldir.

Anket uygulamasında sorulan açık uçlu sorular ve yapılan yüz yüze görüşmelerde yerel halkın her tür turizm faaliyetine yüksek oranda sıcak baktığı anlaşılmaktadır. Özellikle yerel halkın bölgelerine gelebilecek ek gelire karşı olumlu yaklaştığı çok açıktır. Araştırma bulgularında da öne çıkan bu durum üreticilerin gelir seviyesinin nispeten düşük olduğu ile de desteklenebilmektedir.

Her ne kadar gelir getirici faaliyetlere olumlu yaklaşılsa da bazı noktalarda bu tür aktivitelerin beraberinde bazı olumsuzluklar getireceği de görülmüştür. Bölge halkı ve kooperatif üreticileri bölgelerinin doğal kaynaklarının hızlı bir kirlenme sürecine gireceğinden de endişe duymaktadır.

Ekoturizm doğası gereği nispeten bozulmamış doğal alanlara yapılan seyahatleri ifade eder. Böyle yerlerde Ekoturizm aktiviteleri için inşa edilebilecek yapılar beraberinde bazı sorunlara da yol açabilecektir. Drumm ve Alan (2005)'e göre "If you build it, they will come" olarak kısa ve öz bir ifade ile bu durum özetlenmektedir. Yani "eğer inşa ederseniz, geleceklerdir" anlamına gelen bu söz ekoturizmin tehlikesine de dikkat çekmektedir. Yapılaşma olmayan bakir bir alanda doğal kaynakların korunması kolaydır. Ancak bu "doğa harikası" tabir edilen yere yaptığımız yapılaşma insanları ister istemez bölgeye çekecektir. Bu da istenmeyen sonuçlar doğurabilecektir.

Bu noktada bazı tedbirlerin de alınması gereklidir. Doğa dostu yapılaşma bu noktada ilk akla gelen çözümlerdendir. "Doğaya uyumlu" yapılacak binalar, doğal kaynaklara çok daha az zarar verecektir. Ekoturizm turizm türleri arasında en "doğa dostu" olan olarak geçse de insanın hiçbir şekilde ulaşmadığı bakir alanlar ancak tam anlamıyla korunabilmektedir. Ekoturizm de olsa herhangi bir turizm hareketi yaşanan bölge bir şekilde insanların kullanıma açılmış demektir. İnsanların bilinç düzeyleri ne kadar yükselirse korumacılık anlayışı elbette o kadar yükselecektir.

Yerel unsurların ekoturizm potansiyeli olarak ön plana çıkmadığı görülmektedir. Bu noktada Trakya Bölgesi genelinde Anadolu'daki gibi yerel giyim ve el işlerinin turistik çekim ögesi olarak karşımıza çıkmadığı görülmektedir. Yüz yüze yapılan görüşmelerde yerel yemek ve diğer yerel unsurların neredeyse kaybolmaya yüz tuttuğu da vurgulanmıştır. Bu konuda yerel öğelerin artık turistik çekim öğeleri gibi görünmediği-unutulduğu gibi sonuçlara varılmıştır.

Ekoturizm yönetimi konusunda tam olarak fikir birliğine rastlanılmamış olsa da anket sonuçlarından hükümetin ekoturizm yönetimi konusunda yüksek önemde olmadığı göze çarpmaktadır. Bunun sebebi belki de devletten yapılacak yardımların kısa vadede gerçekleşmesinin güç olduğu inancı da etkili olabilir. Ekoturizm yönetimi konusunda yerel halk gücün kendisinde olduğu bilincindedir ve bunu takip eden ikinci önemde ise kooperatifler gelmektedir.

Kırsal kalkınmanın en etkili yöntemi bölge halkının refahını doğrudan veya dolaylı olarak hızlı bir şekilde arttırmaktır. Ekoturizm bu konuda en doğru ve mantıklı çözüm olarak karşımıza çıkmaktadır. Ekoturizmin odağındaki yerel halkın refahını sağlama amacı anket

uygulanan bölgelerdeki üreticilere en cazip gelen unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Gelir düzeyi belirli bir seviyenin altında olan üreticilerin ek gelir getirici faaliyetlere olumlu yaklaştığı açıkça görülmektedir.

Kooperatiflerin gelir getirici faaliyetleri yönetmesinde her ne kadar ortak bir fikir birliği söz konusu olsa da ekolojik ve organik ürün satışının kooperatifler aracılığı ile satışı söz konusu olduğunda negatif bir yaklaşım görülmektedir. Yine tezin bulgularına göre Ekoturizm yapılabilecek bölgelerin temizlik ve bakım konularında kooperatiflerin rolü en alt seviyede beklenmektedir.

Ayrıca Kooperatiflerin Ekoturizm konusunda rolü hakkında yöneltilen açık uçlu sorulara verilen yanıtlara göre kooperatiflerin tur şirketleriyle anlaşarak Ekoturizm faaliyetlerini yönetmede etkin rol üstlenmeleri gereği de tezin diğer sonuçlarındandır. Yurtdışında verilen örnekler incelendiğinde bu tip çalışmaların çok daha genişletilerek ülkemizde uygulanması yerinde olacaktır.

Özetle çalışmada Kırsal kooperatiflerin ekoturizm rolü üstlenebileceği açıkça görülmüştür. Yurtdışında örnekleri bulunan başlı başına bu alanda çalışan Ekoturizm Kooperatifleri ülkemizde belki de bilinmemesi nedeniyle rol alması istenmemektedir. Mevcut kooperatiflerin faaliyet alanlarına ekoturizm ve diğer turistik faaliyetlerin eklenerek yönetimlerinde yerel halkın birincil önceliğe sahip olacağı bir yapı üzerinde durulmaktadır.

Ekoturizm potansiyeli bulunan tüm köylerdeki yerel halk turizm odaklı her tür işbirliğine açık bir tutum sergilemektedir. Aşırı turizm faaliyetinin (kitlesele turizm faaliyetlerindeki gibi) doğal kaynakları kirletici etkisi olmayacağı her tür turizm faaliyetini desteklemektedir. Endişe duyulacak bazı faaliyet türlerinde yerel yönetimler tarafından denetleme mekanizmasının olması da ayrıca istenmektedir.

Sonuç olarak Trakya Bölgesinde özellikle orman köyleri ve kıyı alanlara yakın bölgelerdeki köylerde ekoturizm faaliyetleri rahatlıkla yapılabilecek düzeydedir. Bu faaliyetler yürütme ve planlanma aşamalarında çevre üniversitelerden yardım alınması da bazı noktalarda gerekli görünmektedir.

Yerel halkın kimi faaliyetlere katılmadan önce sertifika ve eğitim programlarından geçirilmesi de ileride hedeflenecek başarıyı arttırabilecektir. Bu konuda yerel halka en yakın konumda bulunan üniversitelerden yardım alınmalıdır. Üniversitelerin kalkınma ajansı ve diğer devlet destekleri ile beraber yürütebileceği projeler ile konu daha derinlemesine araştırılabilecektir. Bu tip destekler ile teşvik edilebilecek ekoturizm yönetimi çok daha başarılı sonuçlar verecektir.

Her ne kadar bölge halkı hükümet ve yerel yönetimlerden bu konuda yüksek bir etki beklese de ekoturizm gibi ülke genelini ilgilendiren bu tip konularda hükümetlerin ve yerel yönetimlerin etkisi bir hayli fazla olacaktır.

Çıkarılabilecek yasa ve yönetmeliklerde Ekoturizm konusunda belli başlı kurallar ve uygulamaların ortaya konulması daha sonraki uygulamalara öncülük etmesi açısından oldukça yararlı olacaktır. Bu konuda gerek üreticilerin, gerekse mahalli idarelerin ve sivil toplum kuruluşlarının ortak görüşleri alınarak uygulamaya konulması son derece yararlı sonuçlar doğurabilecektir.

Trakya Bölgesinde doğru bir ekoturizm planlaması yapılırsa yöre halkına istihdam olanakları yaratabilir, bölgenin ekonomik refahı yükseltilebilir ve aynı zamanda doğal kaynakların korunması ve sürdürülebilirliği sağlanabilir.

Ayrıca bölgeye uygun ekoturizm faaliyetlerinin belirlenmesi ve bunların gerçekleştirilebileceği alanların saptanması ile turizm işletmeleri, yöre halkı ve kamu yöneticilerinin ortaklaşa oluşturabilecekleri turistik ürünler ve hizmetler için altyapı oluşturulacaktır.

Doğaya en üst düzeyde saygı gösterilmesi gereken turizm türü olan Ekoturizmin dikkatli uygulanmadığında çevreye getireceği tahribat, bölge halkına getireceği yararlardan çok daha fazla olabilecektir. Bu bağlamda çevreye uyum açısından yapılacak her tür faaliyetin önceden planlanması çok doğru olacaktır. Bu konuda gerek ÇED raporu gerekse farklı bir yönetmelikle çıkarılabilecek ulusal veya uluslararası normlara uygunluğun denetlenmesi esas teşkil edecektir.

Ayrıca yerel idarelere veya doğrudan yerel halka verilebilecek turizm teşvikleri bu konuda gelişimi arttıracak unsurlardandır. Devletin turizmi desteklemesi ve gerek kalkınma planlarında gerekse çizilebilecek bazı çerçeve uygulamalarda sübvansiyon etmesi uzun vadede kırsal kalkınmada oldukça yararlı olacaktır.

Modern turizm anlayışının oldukça gelişme gösterdiği günümüzde artık gelişimi yakalamak için yeni turizm hareketleri desteklenmeli hatta bunlar devlet politikası haline dönüştürülmelidir. Atılacak tüm adımlar gelecekte Türkiye'nin, gelişmiş ülkelerin elde ettiği turizm gelirlerinden çok daha fazlasını elde etmesine bir adım daha yaklaştıracaktır.

10. KAYNAKLAR

- Akın HB, Eren Ö (2012). OECD Ülkelerinin Eğitim Göstergelerinin Kümeleme Analizi Ve Çok Boyutlu Ölçekleme Analizi İle Karşılaştırmalı Analizi. Öneri Dergisi, cilt 10, sayı 37, Marmara Üniversitesi, İstanbul
- Akoğlan KM, Bahçe S (2009). Özel İlgi Turizmi. Detay Yayıncılık, 95-102
- Alkin E, Yıldırım K (2003).İktisata Giriş. Açıköğretim Fakültesi Yayını, Eskişehir, 463-465
- Anonim (2010a).Alternatif turizm. <http://www.uludagsozluk.com/k/alternatif-turizm> (erişim tarihi, 24.12.2010)
- Anonim (2010b). Uluslararası Turizm Kooperatifleri Derneği (TICA) ve Kırsal Alanda Turizm Kooperatifleri. <http://blog.milliyet.com.tr/uluslararasi-turizm-kooperatifleri-derneği--tica--ve-kirsal-alanda-turizm-kooperatifleri/Blog/?BlogNo=267055> (erişim tarihi 27.12.2010)
- Anonim (2011), Konaklama ve Seyahat Hizmetleri – Turizm Hareketleri. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 14-15(5)
- Anonim (2012). Sağlık Turizminde Süreçler ve Aracı Kuruluşlar Araştırma Raporu, T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı, s14
- Anonim (2013). WTO-UNEP concept paper. International year of ecotourism 2002, www.world-tourism.org, Erişim Tarihi: 20.12.2013
- Anonim (2014a). Ecotourism: An Overview of Ecotourism. <http://geography.about.com/od/locateplacesworldwide/a/ecotourism.htm> (erişim tarihi 11.09.2014)
- Anonim (2014b). What is sustainability?. <http://www.landlearnsw.org.au/sustainability/what-is-sustainability> (erişim tarihi 11.11.2014)
- Anonim (2015a). Sürdürülebilir Kırsal ve Kentsel Kalkınma Derneği. <http://www.surkal.org.tr/projectDetails.aspx?id=1> (erişim tarihi, 03.01.2015)
- Anonim (2015b). Ekoturizmin gelişmesi için kooperatifleşme. Türk Ajansı Kıbrıs. http://www.ajanspress.com.tr/internet_files/2014/09/12/70260849_2.html. (erişim tarihi 08.01.2015)
- Aslan Z, Aktaş G (1994). Turizm Açısından Çevre Sorunlarına Genel Bir Yaklaşım. Çevre Dergisi, ISSN: 1300-1361, 11, 43-46
- Avcıkurt C (1996).Turizm ve Sürdürülebilirlik. Adnan Menderes Üniversitesi Kuşadası Belediyesi.I. Uluslararası ve VII. Ulusal Turizm Kongresi, Aydın
- Aymankuy Y (2006). Kongre Turizmi ve Fuar Organizasyonları. Detay Yayıncılık, 8-10

- Bahçe S, Yüksek G, Öney H, Çiçek D (2013). Alternatif Turizm. T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2744 Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 1702, 11-12
- Baştemur CT (2009). Likya Yolu ve Çevresinin Turizm ve Rekreasyon Potansiyelinin Araştırılması. Onaylanmış Yüksek Lisans Tezi
- Beeton S (1998). Ecotourism. Landline Press, Collingwood, Australia, ISBN: 0-643-06359-5 p58
- Bekiroğlu M (2008). Uçmakedere'nin (Tekirdağ) doğal ve kültürel özelliklerinin ekoturizm açısından değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Namık Kemal Üni. Fen Bilimleri Enstitüsü, Tekirdağ
- Berberoğlu N (1988). Ekonomik Gelişmede Turizm. Eskişehir Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2-5, 207-218
- Boyd S, Richard W B (1996). "Seeing the Forest Through the Trees" Cited in: Lynn C. Harrison and Winston Husbands, Practicing Responsible Tourism International Case Studies in Tourism Planning, Policy and Development, John Wiley & Sons, Inc., New York, 1996, pp.380-403
- Burton, F (1998). Can Ecotourism Objectives be Achieved?. Annals of Tourism Research, Volume:25, Issue: 3, July 1998, pp.755-758
- Ceylan A (1998). Turizm geliştirme kooperatifleri sorunları ve çözüm önerileri üzerine bir model yaklaşımı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Kooperatifçilik Bilim Dalı, Ankara
- Civelek M (2013). Sürdürülebilirlik kapsamında agro-turizm ve kırsal kalkınma ilişkisi: Muğla yöresindeki TaTuTa çiftliklerinin agro-turizm potansiyeli yönünden değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla
- Collins M (1986). Sampling (Editör: R. Worcester ve ark), Consumer Market Research Handbook.
- Çakır A (2012). Kırsal Kalkınmayı Sağlayıcı Bir Unsur Olarak Şarköy ve Çevresinde Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi 14-22, 53-60
- Çakır G (2011). İğneada ve çevresinde ekoturizm potansiyelinin belirlenmesi ve kırsal kalkınma açısından değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tekirdağ
- Çeken H, Karadağ L, Dalgın T (2007). Kırsal Kalkınmada Yeni Bir Yaklaşım Kırsal Turizm ve Türkiye'ye Yönelik Teorik Bir Çalışma. Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi. Cilt: 8, Sayı:1, 1-14
- Çevirgen A (2003). Sürdürülebilir turizm kapsamında ekoturizm ve Edremit yöresi için bir model önerisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir

- Çıkın A, Çeken H, Uçar M (2009). Turizmin Tarım Sektörüne Etkisi: AgroTurizm ve Ekonomik Sonuçları. Tarım Ekonomisi Dergisi, Muğla, 15-1, 1-8
- Çiftçi G, Çakır A, Çakır G (2011). Kırsal Kalkınmayı Destekleyici Bir Unsur Olarak Ekoturizm: Malkara-Elmalı Köyü Örneği. 3. Trakya Bölgesi Kalkınma ve Girişimcilik Sempozyumu, Tekirdağ
- Demir C, Çevirgen A (2006). Ekoturizm yönetimi. ISBN: 975-591-844-2, 222 s, Nobel yayın dağıtım, Ankara.
- Demir S (2011). İğneada'nın ekoturizm potansiyelinin saptanması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi
- Diñer S (2010). Turizmin Çevresel Etkileri ve Bir Çözüm Olarak Ekoturizm. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, 2010, 34-35
- Dikmen O ve Barda S (1965). Türkiye'de Turizmin Geliştirilmesi. İktisadi Araştırmalar Tesisi. İstanbul
- Drumm A, Alan M (2005). Ecotourism Development-A Manual for Conservation Planners and Managers. Volume II- The Business of Ecotourism Development and Management, pg.61
- Flammang RA (1979). Economic Growth and Economic Development: Economic Development and Cultural Change. Vol. 28, No: 1
- Freyssinet J (1985). Azgelişmişlik iktisadı. (Çev. T. Öcal, M. A. Kılıçbay). Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Yayın No: 36, Ankara
- George H, Rilla E (2011). Agritourism and Nature Tourism in California. ISBN 978-1-60107-742-4
- Gössling S (2006). Ecotourism in Scandinavia: Lessons in Theory and Practice Edited By Stefan Gössling And Johan Hultman, ISBN 978 1 84593 134 3
- Hurma H, Kubaş A, İnan Ç (2010). Trakya Bölgesindeki Tarımsal Üreticilerin Ek Gelir Olanakları: Tarım Turizmi. Uluslararası II. Trakya Bölgesi Kalkınma-Girişimcilik Sempozyumu, 1-2 Ekim 2010 Kırklareli, 219-225
- Hurma H, Özyavuz M, Cankurt M (2010). Korunan Alanların Sosyo- Ekonomik Değeri ve Yöre Halkının Yararlanma Olanakları: İğneada Longoz Ormanları Milli Parkı Örneği, Uluslararası II. Trakya Bölgesi Kalkınma-Girişimcilik Sempozyumu, İğneada, Kırklareli
- Hill JL, Gale T (2009). Ecotourism and Environmental Sustainability: Principles and Practice. ISBN 978-0-7546-7262-3
- Holly AG, Christy G, Shermain D (2011). California agritourism operations and their economic potential are growing. California Agriculture 65(2):57-65. DOI: 10.3733/ca.v065n02p57.

- ICA (1995). The International Co-operative Alliance Statement on the Co-operative Identity, Manchester, United Kingdom
- İnan Ç (2007). Istranca Bölgesindeki Floradan Kırsal Kalkınma ve Ekoturizm Amacıyla Yararlanma Olanakları. Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
- İnan Ç, İnan İH, Kubaş A (2010). Ekoturizmin Kırsal Kalkınmaya Etkisi: Trakya Bölgesi Örneği, Türkiye IX. Tarım Ekonomisi Kongresi, 446-452, 22-24 Eylül 2010, Şanlıurfa
- İnan İH (2004a). "Saroz Körfezi ve Civarında Ekoturizmin Önemi", 2004 Turizm Paneli konuşması. Keşan - Edirne
- İnan İH (2004b). Türkiye'de Tarımsal Kooperatifçilik ve AB modeli. İTO, 41-42
- İnan İH (2008). Türkiye'de Tarımsal Kooperatifçilik ve AB modeli. Genişletilmiş 2. Baskı, İTO, 242-243
- İnan İH (2014). Temel Ekonomi. Avcı Ofset, İstanbul, s.236-237
- Kahraman N, Türkay O (2004). Turizm ve Çevre. Detay Yayıncılık. ISBN 978-975-8326-90-7. Ankara, 45-47
- Karasu T (1990). Kongre turizmi Üzerine Düşünceler. Anatolia Dergisi, 1990, 10-11
- Kiper T, Yılmaz E (2008). Şarköy – Kumbağ Arasında Kırsal Kalkınmayı Destekleyici Turizmin Olabilirliği ve Yerel Halkın Rolü. Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi 5-2. 159-168
- Kozak AM, Bahçe S (2009). Özel İlgi Turizmi. Detay Yayıncılık. ISBN 978-605-5681-08-1. Ankara
- Kozak N, Kozak AM (2012). Genel Turizm Bilgisi. T.C. Anadolu Üniversitesi yayını No: 2472 Açıköğretim Fakültesi yayını No: 1443, Eskişehir, 27-28
- Kozak N, Kozak AM, Kozak M (2010). Genel Turizm: İlkeler ve Kavramlar. Detay Yayıncılık, Ankara, 6-7
- Kubaş A, İnan Ç (2006). Trakya Bölgesinde Ekoturizm ve Kırsal Kalkınmada Yararlanma Olanakları, VII.Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi, Antalya
- Kubaş A, İnan İH (1999). Sürdürülebilir Kalkınmada Kooperatiflerin Rolü: Çorlu Deri Sanayicileri Arıtma Tesisi Kooperatifleri Örneği. XVI. Milletlerarası Kooperatifçilik Kongresi, 111-118, Ankara
- Küçükaltan D (1997). Trakya Ekonomisi İçin Bir Bölgesel Kalkınma Modeli: Kırsal Turizm. 7. Ulusal Bölge Bilimi Bölge Planlama Kongresi, 20 - 22 Ekim 1997, Pro-Ofset Matbaacılık, İzmir
- Lanquar R (1991). Turizm – Seyahat Sosyolojisi. (Çev. Gülsen Öztunalı Kayır) İletişim Yayınları, 123s, İstanbul

- Leung YF, Marion JF, Farrell TA (2008). Recreation Ecology in Sustainable Tourism and Ecotourism: a Strengthening Role, (Editörler: MCCOLL, S.F. ve MOISEY, R.N., Tourism, Recreation and Sustainability 2nd Edition Linking Culture and The Environment), 19-38, USA.
- Manly, FJ Bryan (1994). Multivariate Statistical Methods, London, Chapman&Hall 198-200
- Malhotra N K (1996). Marketing Research An Applied Orientation 2nd Edition, Prentice-Hall International, Inc, New Jersey
- McCull SF, Moisey RN (2008). Pathways and Pitfalls in the Search for Sustainable Tourism”, (Editörler: MCCOLL, S.F. ve MOISEY, R.N., Tourism, Recreation and Sustainability 2nd Edition Linking Culture and the Environment), 1-17, USA.
- Mcintosh, Robert W (1972). Tourism, Principles, Practices, Philosophies, Grid Inc. Ohio
- Mülayim ZG (2013). Kooperatifçilik. Yetkin Yayınları. 489-492
- Özden M (2014), İktisadi Kalkınma ve Büyüme Olgusunda Dış Ticaretin Yeri ve Önemi: Türkiye Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tekirdağ, 45-50
- Özen Y (1986). Kongre Turizmi ve Kongre Organizasyon Tekniği. TÜRSAB yayını, Ankara, 15-16
- Özkan E, Çakır G, Çakır A, Kubaş A (2014). Ekoturizm Açısından Yıldız Dağları Çevresindeki Yöresel Ürün Potansiyeli. Ekoloji Sempozyumu, Gazimağusa - KKTC
- Özkan E, Kubaş A. (2012). Yıldız Dağlarında Kırsal Kalkınmada Ekoturizm Fırsatları. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, Sayı:22
- Özyavuz M ve Şişman EE (2009). İğneada'nın Ekoturizm Potansiyeli ve Bölge Halkının Yararlanma Olanakları. I. Trakya Bölgesi Kalkınma ve Girişimcilik Stratejileri Sempozyumu, 16-18 Ekim 2009, s.123-129, Edirne
- Page SJ, Dowling R“Ecotourism”, Prentice-Hall–Pearson Education Ltd, London, ISBN 0-582-35658-X, 2002
- Ralf Buckley R (2003). Case Studies in Ecotourism. ISBN 0-85199-665-5, 78-80
- Read SE (1980). A Prime Force in the Expansion of Tourism in the Next Decade: Special Interest Travel. E. Hawkins ve ark. Tourism Marketing and Management Issues (s. 193-202). George Washington University Press, USA
- Ross K (2001). Health Tourism: An Overview. HSMAI Marketing Review
- Sezgin OM (1999). Genel Turizm. Tutibay Ltd. Şti. Yayınları, Ankara, 3-6
- Soykan F (2004). Kırsal Alanların Turizm Potansiyelinin Saptanması ve Şirince Köyü'ne (İzmir) Uygulaması. Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları. İzmir

- Surat H (2011).Yusufeli ve çevresinde analitik hiyerarşi süreci kullanılarak ekoturizm planlamasında katılımcı yaklaşımla etkinlik seçimi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum
- Şahin G (2014). Orman kaynaklarının ekoturizm amaçlı kullanımı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üni. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Şahiner, T (2012). İnanç Turizmi Potansiyeli ve Halkın İnanç Turizmine Bakışı Açısından Karaman, YL Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman
- Şerefoğlu C (2009). Kalkınmada Kırsal Turizmin Rolü- 2007-2013 Yılları Arasında Ülkemizde Uygulanacak Olan İpard Kırsal Kalkınma Programındaki Yeri, Önemi Ve Beklenen Gelişmeler. Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığı, Ankara
- Tatlıdil H (1996). Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistiksel Analiz, Akademi Matbaası,
- Theobald WF (1998). Global Tourism 2nd Edition. Butterworth – Heinemann, 300-302
- Thilmany D, Sullins M (2007). Agritourism in Colorado: The Visitors, the Economics and the Opportunities. Colorado State University Extension Department of Ag & Resource Economics, March
- Torunoğlu E (2013). “Çevre Politikaları” ders notu. Anadolu Üni. Mühendislik. Mimarlık Fakültesi, Eskişehir
- Toskay T (1983). Turizm: Turizm olaylarına genel yaklaşım. Der Yayınları, İstanbul, 39-41
- Tunç A, Saç F (1998). Genel Turizm Gelişimi- Geleceği. Detay Yayıncılık, Ankara, 11-12
- Unay C (1999). Makro Ekonomi. Nobel Yayın, 379-380
- Voinea A (2012). Eco-tourism co-operative empowers Brazil’s communities, Anca Voinea, Co-operative News, Consumer, Environment, Social Enterprise.
- Wood M E (2002a). Developing a Framework to Evaluate Ecotourism As a Conservation and Sustainable Development Tool. The International Ecotourism Society. pp 1-17
- Wood M E (2002b). Ecotourism: Principles, Practices & Policies for Sustainability, United Nations Publication, UNEP, First Edition
- Webster A (1995). Modernization Theory. Development Studies. An Introduction Through Selected Readings. Ed:Ron Ayres, Greenwich University Press. p.104-120. UK

11. EKLER

EK1 - TRAKYA BÖLGESİNDE KIRSAL KOOPERATİFLERİN KATILIMI İLE EKOTURİZMİ GELİŞTİRME OLANAKLARI – Üretici Anketi

1. Genel Bilgiler:

Yaş: Eğitim Durumu: Ailedeki birey sayısı: Aylık/Yıllık Ort.Gelir:

Ortak olduğu kooperatifler:

- Tarım Kredi Koop. Tarımsal Kalkınma Koop. Sulama Koop.
 Trakya Birlik Pancar Koop.
 Süt Üreticileri Birliği Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği
 Turizm Geliştirme Kooperatifleri
 Diğer:

2. Tarımdışı gelir olanakları (evet-hayır)

Tarım ve hayvancılık dışında gelir olanaklarınız var mı? Evet Hayır

Tarımsal faaliyetler dışında gelir getirici faaliyetlerde bulunmak ister miydiniz? Evet Hayır

Bu tür faaliyetler için ayırabilecek zamanınız var mı? Evet Hayır

Bölgenizde yabancı konukların gelip görebileceği yerler var mı? Varsa:

.....

Yabancı konukların konaklaması için yörenizde uygun yerler var mı? Varsa:

.....

Yörenize özgü elışı ve/veya yöresel tatlar var mı? Varsa:

.....

Yabancı konukların yörenizi gezmek amacıyla gelmesini ister misiniz? Evet Hayır

Yabancı konukların yörenizi gezerken size gelir getirmesini ister misiniz? Evet Hayır

Bölgenizde yöresel ürünlerinizi konuklara satarak ek gelir edinmek ister misiniz? Evet Hayır

3. Üreticinin ekoturizme olan bakış açısı:

	1	2	3	4	5
Turizm ile ekoturizm aynı anlama gelir	☐	☐	☐	☐	☐
Ekoturizm hakkında yeterince bilgi sahibiyim	☐	☐	☐	☐	☐
Ekoturizmin faydalarını biliyorum	☐	☐	☐	☐	☐
Ekoturizm yöre halkımıza ek gelir sağlar	☐	☐	☐	☐	☐
Ekoköyler hakkında bilgi sahibiyim	☐	☐	☐	☐	☐
Ekoturizm daha fazla gelir elde etme imkânı veren turizm türüdür	☐	☐	☐	☐	☐
Ekoturizm doğa dostu bir turizm türüdür	☐	☐	☐	☐	☐

4. Üreticinin bölgesindeki ekoturizm potansiyeline olan bakış açısı:

Ekoturizmin bulunduğu bölgede yapılması zor	☐	☐	☐	☐	☐
Bölgenizin doğal zenginlikleri çok yetersizdir	☐	☐	☐	☐	☐
Ekoturizm bulunduğu bölgede yapılmaz	☐	☐	☐	☐	☐
Turizmin hiçbir türü bölgemize uygun değil	☐	☐	☐	☐	☐
Yeterince tanıtım yapıldığı takdirde Ekoturizm olanakları artacaktır.	☐	☐	☐	☐	☐
Ulaşım imkânları arttırıldığı takdirde Ekoturizm olanakları artacaktır.	☐	☐	☐	☐	☐

(1-Kesinlikle katılmıyorum 2- Katılmıyorum 3- Fikrim Yok 4-Katılıyorum 5-Kesinlikle katılıyorum)

5. Ekoturizm zamanlaması:

Ekoturizm için bölgenizdeki sizce en uygun zaman hangisidir? (birden fazla işaretlenebilir)

İlkbahar Yaz Sonbahar Kış

6. Ekoturizm yönetimi:

Sizce ekoturizmin yönetilip - geliştirilebilmesi için aşağıdakilerin önemlilik dereceleri nasıldır?

	Çok	Orta	Az	Hiç
Hükümet	☐	☐	☐	☐
Yerel Yönetim	☐	☐	☐	☐
Sivil toplum örgütleri	☐	☐	☐	☐
Kooperatifler	☐	☐	☐	☐
Bölge halkı	☐	☐	☐	☐

7. Doğal kaynak varlığı - Turistik çekim öğeleri

Ekoturizm açısından bölgenizdeki fırsatların önemlilik düzeyleri (1-En az önemde, 5-En çok önemde)

Orman varlığı	☐	☐	☐	☐	☐
Yerel ürünler	☐	☐	☐	☐	☐
Deniz varlığı	☐	☐	☐	☐	☐
El sanatları	☐	☐	☐	☐	☐
Tarihi eser varlığı	☐	☐	☐	☐	☐
Yerel giyim tarzı	☐	☐	☐	☐	☐
Su kaynakları	☐	☐	☐	☐	☐
Yerel yemekler	☐	☐	☐	☐	☐
Endemik türler	☐	☐	☐	☐	☐
Göl-Gölet	☐	☐	☐	☐	☐
Bitki türleri	☐	☐	☐	☐	☐
Milli Park	☐	☐	☐	☐	☐
Hayvan türleri	☐	☐	☐	☐	☐
Koruma Alanı	☐	☐	☐	☐	☐

8. Gönüllü ödeme isteği:

Bulduğunuz bölge doğal güzellikler yönünden (orman varlığı, flora-fauna, manzara değeri, v.s.) oldukça zengin bir bölgedir. Her yıl bu güzellikleri görmek amacıyla ziyaretçiler yöreniz ve çevresine gelmektedir. Ancak bölgeye daha çok ziyaretçi çekilebilmesi, sizlerin bu ziyaretlerden ek gelir olanakları elde etmeniz için, bölgenizin daha iyi korunup geliştirilebilmesi ve gelecek nesillere aktarılabilmesi için;

a) Yerel yönetim tarafından yapılabilecek çalışmalara katkıda bulunmak isteseydiniz;

Aşağıdaki ödeme miktarlarına bakarak gönüllü olarak yıllık ne kadar bir ücret ödemeyi isterdiniz? (istediğiniz tutar aşağıda yer almak zorunda değildir).....

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
15	20	25	30	35	40	45	50	55	60
100	150	200	250	500	750	1000			

b) Yerel yönetim tarafından yapılabilecek çalışmalara katkıda bulunmak isteseydiniz;

Yine yukarıdaki ödeme miktarlarına bakarak maksimum(en çok) yıllık ne kadar bir ücret ödemeyi kabul ederdiniz? (ödemeyi kabul ettiğiniz tutar aşağıda yer almak zorunda değildir).....

c) Bu alanda çalışmalar yapabilecek bir kooperatif(Ekoturizm kooperatifi) olsa;

Yine yukarıdaki ödeme miktarlarına bakarak bu kooperatife gönüllü olarak yıllık ne kadar bir ücret ödemeyi isterdiniz? (ödemeyi kabul ettiğiniz tutar aşağıda yer almak zorunda değildir).....

d) Bu alanda çalışmalar yapabilecek bir kooperatif(Ekoturizm kooperatifi) olsa;

Yine yukarıdaki ödeme miktarlarına bakarak bu kooperatife maksimum(en çok) yıllık ne kadar bir ücret ödemeyi kabul ederdiniz? (ödemeyi kabul ettiğiniz tutar aşağıda yer almak zorunda değildir).....

9. Kooperatifler ile ekoturizm arasındaki ilişki:

Kooperatifler ekoturizmde rol almalı mı? (evet-hayır)

	1	2	3	4	5
Ekoturizm faaliyetlerini yönetecek kooperatiflerin oluşturulması gereklidir.	☐	☐	☐	☐	☐
Mevcut kooperatiflerin faaliyet alanlarına ekoturizm eklenmelidir.	☐	☐	☐	☐	☐
Sadece ekoturizm ile ilgilenen Ekoturizm kooperatifleri oluşturulmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
Ekoturizmi geliştirmek amacıyla ekolojik/organik ürün satışları yapılmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
Ekolojik/organik ürün satışlarını kooperatifler üstlenmelidir.	☐	☐	☐	☐	☐
Kooperatifler ürünleri satmak amacıyla satış mağazaları açmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐

Ekoturizm alanının temizlik ve bakımında kooperatifler etkin rol oynamalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
Kooperatifler ortaklarını ekoturizm konusunda eğitmelidir.	☐	☐	☐	☐	☐
Köy içerisinde turistlerin konaklayacağı bina/tesis/çadır kamp gibi yerlerin düzenlenmesini kooperatif üstelenebilir.	☐	☐	☐	☐	☐
Ekoturizm aktivitelerinden elde edilecek tüm gelirler kooperatif aracılığı ile ortaklara dağıtılmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
Kooperatifler aracılığı ile düzenlenebilecek turlar ve tanıtım çalışmaları (bröşür,reklam,vs) ile Ekoturizm olanakları daha da arttırılabilir.	☐	☐	☐	☐	☐

(1-Kesinlikle katılmıyorum 2- Katılmıyorum 3- Fikrim Yok 4-Katılıyorum 5-Kesinlikle katılıyorum)

**EK2 - TRAKYA BÖLGESİNDE KIRSAL KOOPERATİFLERİN KATILIMI İLE EKOTURİZMİ GELİŞTİRME
OLANAKLARI – Koop. Yöneticileri Anketi**

1. Genel Bilgiler:

Kooperatifin adı:

Bulunduğu Yer:

2. Turizm potansiyeli (evet-hayır)

Bölgende yabancı konukların gelip görebileceği yerler var mı? Varsa:

.....

Yabancı konukların konaklaması için yörenizde uygun yerler var mı? Varsa:

.....

3. Kooperatif yöneticisinin ekoturizme olan bakış açısı:

1	2	3	4	5					
Turizm ile ekoturizm aynı anlama gelir					☐	☐	☐	☐	☐
Ekoturizm hakkında yeterince bilgi sahibiyim					☐	☐	☐	☐	☐
Ekoturizmin faydalarını biliyorum					☐	☐	☐	☐	☐
Ekoturizm yöre halkımıza ek gelir sağlar					☐	☐	☐	☐	☐
Ekoköyler hakkında bilgi sahibiyim					☐	☐	☐	☐	☐
Ekoturizm daha fazla gelir elde etme imkânı veren turizm türüdür					☐	☐	☐	☐	☐
Ekoturizm doğa dostu bir turizm türüdür					☐	☐	☐	☐	☐

4. Ekoturizm bilgisi:

Sizce ekoturizm nedir?.....

5. Kooperatifin ekoturizmdeki rolü:

Kooperatifiniz yerel ürün (bal, reçel, manda yoğurdu, balık,v.s) üretip pazarlıyor mu? Evet Hayır

Kooperatif hangi alanlarda faaliyet gösteriyor?

.....

Kooperatifin bir üst örgütü var mı?

Kooperatifin ekonomik gücü var mı? Evet Hayır

Kooperatifin binası var mı? Varsa kaç m²?.....

Bölgede otel, pansiyon, restoran, lokanta, tuvalet var mı?

.....

Bölgende ekoturizm açısından fırsatlar neler?

.....

Bu kooperatif sizce ekoturizm konusunda ne katkı sağlayabilir?

.....

6. Kooperatifin bölgesindeki ekoturizm potansiyeline olan bakış açısı:

Ekoturizmin bulunduğu bölgede yapılması zor	☐	☐	☐	☐	☐
Bölgemizin doğal zenginlikleri çok yetersizdir	☐	☐	☐	☐	☐
Ekoturizm bulunduğu bölgede yapılmaz	☐	☐	☐	☐	☐
Turizmin hiçbir türü bölgemize uygun değil	☐	☐	☐	☐	☐
Yeterince tanıtım yapıldığı takdirde Ekoturizm olanakları artacaktır.	☐	☐	☐	☐	☐
Ulaşım imkânları arttırıldığı takdirde Ekoturizm olanakları artacaktır.	☐	☐	☐	☐	☐

(1-Kesinlikle katılmıyorum 2- Katılmıyorum 3- Fikrim Yok 4-Katılıyorum 5-Kesinlikle katılıyorum)

7. Ekoturizm yönetimi:

Sizce ekoturizmin yönetilip - geliştirilebilmesi için aşağıdakilerin önemlilik dereceleri nasıldır?

Çok Orta Az Hiç

Hükümet	☐	☐	☐	☐
Yerel Yönetim	☐	☐	☐	☐
Sivil toplum örgütleri	☐	☐	☐	☐
Kooperatifler	☐	☐	☐	☐
Bölge halkı	☐	☐	☐	☐

8. Doğal kaynak varlığı - Turistik çekim öğeleri

Ekoturizm açısından bölgenizdeki fırsatların önemlilik düzeyleri (1-En az önemde, 5-En çok önemde)

Orman varlığı	☐	☐	☐	☐	☐
Yerel ürünler	☐	☐	☐	☐	☐
Deniz varlığı	☐	☐	☐	☐	☐
El sanatları	☐	☐	☐	☐	☐
Tarihi eser varlığı	☐	☐	☐	☐	☐
Yerel giyim tarzı	☐	☐	☐	☐	☐
Su kaynakları	☐	☐	☐	☐	☐
Yerel yemekler	☐	☐	☐	☐	☐
Endemik türler	☐	☐	☐	☐	☐
Göl-Gölet	☐	☐	☐	☐	☐
Bitki türleri	☐	☐	☐	☐	☐
Milli Park	☐	☐	☐	☐	☐
Hayvan türleri	☐	☐	☐	☐	☐
Koruma Alanı	☐	☐	☐	☐	☐

9. Kooperatifler ile ekoturizm arasındaki ilişki:

Kooperatifler ekoturizmde rol almalı mı? (evet-hayır)

	1	2	3	4	5
Ekoturizm faaliyetlerini yönetecek kooperatiflerin oluşturulması gereklidir.	☐	☐	☐	☐	☐
Mevcut kooperatiflerin faaliyet alanlarına ekoturizm eklenmelidir.	☐	☐	☐	☐	☐
Sadece ekoturizm ile ilgilenen Ekoturizm kooperatifleri oluşturulmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
Ekoturizmi geliştirmek amacıyla ekolojik/organik ürün satışları yapılmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
Ekolojik/organik ürün satışlarını kooperatifler üstlenmelidir.	☐	☐	☐	☐	☐
Kooperatifler ürünleri satmak amacıyla satış mağazaları açmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
Ekoturizm alanının temizlik ve bakımında kooperatifler etkin rol oynamalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
Kooperatifler ortaklarını ekoturizm konusunda eğitmelidir.	☐	☐	☐	☐	☐
Köy içerisinde turistlerin konaklayacağı bina/tesis/çadır kamp gibi yerlerin düzenlenmesini kooperatif üstelenebilir.	☐	☐	☐	☐	☐
Ekoturizm aktivitelerinden elde edilecek tüm gelirler kooperatif aracılığı ile ortaklara dağıtılmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
Kooperatifler aracılığı ile düzenlenebilecek turlar ve tanıtım çalışmaları (bröşür,reklam,vs) ile Ekoturizm olanakları daha da arttırılabilir.	☐	☐	☐	☐	☐

(1-Kesinlikle katılmıyorum 2- Katılmıyorum 3- Fikrim Yok 4-Katılıyorum 5-Kesinlikle katılıyorum)

12. ÖZGEÇMİŞ

Çağdaş İnan 1978 yılında Ankara'da doğdu. İlk, orta, lise öğrenimini Tekirdağ'da tamamladı. İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümünü 2003 yılında bitirdi. Namık Kemal Üniversitesi Tarım Ekonomisi Bölümünde Yüksek Lisansını tamamladı. Namık Kemal Üniversitesinde 2006 yılında araştırma görevlisi olarak çalışmaya başladı. 2009 yılından bu yana Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulunda Öğretim Görevlisi olarak çalışmaktadır. Evli ve bir çocuk babasıdır.